EELNÕU
03.01.2022

Alushariduse ja lapsehoiu seaduse eelnõu
seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Alushariduse ja lapsehoiu seaduse eelnõu (edaspidi ka *eelnõu*) sätestab koolieelse lasteasutuse seaduse (edaspidi ka *KELS*) asemel edaspidi alushariduse korraldamise alused, alushariduses osalevate isikute õigused ja kohustused, munitsipaal- ja eralasteaia (edaspidi koos *lasteaed*) ning munitsipaal- ja eralapsehoiu (edaspidi koos *lapsehoid*) tegevuse, rahastamise ja järelevalve alused.

Eelnõuga uuendatakse kehtivat lasteaedade ja lapsehoidude süsteemi ning luuakse senisest suurem sidusus põhihariduse lähtetaseme ja alushariduse lõpptaseme vahel. Viimane tagatakse läbi lapse toevajaduse hindamise ja tugiteenuste määramise aluste ühtlustamise. Täiendavalt reguleeritakse lapse arengu ja koolivalmidusega seotud olulise teabe edastamist kahe haridustaseme vahel. Seni on lastele vanuses poolteist kuni seitse eluaastat suunatud haridusasutusena lasteaiad ja sotsiaalteenusena lapsehoiud. Kirjeldatud laste arengu toetamise süsteem on killustunud haridus-, sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna õigusaktide vahel. Eelnõu eesmärk on kehtestada alusharidusele ja lapsehoiule senisest ühetaolisem raamistik. Muudatuse kaudu vähendatakse senist õiguslikku regulatsiooni ja pakutakse alushariduse ning lapsehoiu süsteemile terviklikumat lähenemist.

Eelnõu koostamise eesmärk on luua süsteem, mis lähtub laste ja perede vajadustest ning tagab kvaliteetsed tingimused laste arengu toetamiseks. Selleks muudetakse senist õiguslikku korraldust koolieelse lasteasutuse ja lapsehoiuteenuse osas. Lapsehoiuteenus muudetakse sisulistes aspektides haridussüsteemi osaks, seejuures teenuse osutamise tingimusi muutmata. Eelnõuga tehakse sisulisi muudatusi alushariduse ja lapsehoiu süsteemi üldisemas korralduses, näiteks täpsustatakse kohaliku omavalitsuse üksuse (seletuskirja selgitavas osas edaspidi ka *omavalitsusüksus)* õigusi ja kohustusi lasteaia- või lapsehoiukoha tagamisel. Eelnõuga ei muudeta lapse alushariduse omandamise toetamise aluseid võrreldes senise koolieelse lasteasutuse riikliku õppekavaga, mille alusel koostab iga lasteaed õppekava. Lapsehoid peab eelnõu kohaselt edaspidi koostama tegevuskava laste üldoskuste arengu toetamiseks alushariduse riikliku õppekava alusel. Alushariduse riiklikus õppekavas sätestatakse täiendavalt 6-7aastase lapse eeldatavatele üldoskustele ka 3aastase lapse eeldatavad üldoskused.

Alushariduse riiklik õppekava on käesoleva eelnõu rakendusakt, mille kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega. Eelnõu rakendusakti „Alushariduse riiklik õppekava“ väljatöötamisel on lähtutud kehtivast koolieelse lasteasutuste riiklikust õppekavast.

Eelnõuga muudetakse lasteaiarühma moodustamise aluseid. Täpsustatakse ka osapoolte õigusi ja kohustusi alushariduse süsteemis osalemisel. Laste turvalisuse, ohutuse, tervise kaitsmise ja haiguste ennetamise eesmärgil on lasteaed ja lapsehoid kohustatud koostama iga kolme kalendriaasta jooksul riskianalüüsi, mis sisaldab teavet vastavalt lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna ja lapsehoidude tervisekaitsenõuete tagamise kohta. Lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuete ja lapsehoidude tervisekaitsenõuete koostamisel on lähtutud

põhimõttest, et õpi- ja kasvukeskkond ning õppe- ja kasvatuskorraldus peab olema laste tervisele ohutu ja seda toetav.

Senine koolieelse lasteasutuse koolitusloa ja tegevusloa taotlemise süsteem muudetakse ühtseks õppeõiguse taotlemise süsteemiks. See tähendab, et munitsipaal- ja eralasteaiale antakse ühetaoline õppeõigus ning neile kehtivad ühetaolised nõuded alushariduse korraldamisel. Lapsehoiuteenuse osutajad jäävad taotlema lapsehoiu pidajana tegevusluba, mille väljastajaks edaspidi on Haridus- ja Teadusministeerium. Muudetakse lasteaia juhtimisega seotud korraldust ning täpsustatakse direktori ja õppealajuhataja ülesandeid. Sisehindamist saab edaspidi läbi viia paindlikumalt, kuna enam ei sätestata haridus- ja teadusministri määrusega lasteaedadele sisehindamise nõustamise tingimusi ja korda. Täpsustatud on hoolekogu rolli, võimaldades hoolekogul lasteaia tegevuse juhtimises kaasa rääkida.

Eelnõuga ei tehta sisulisi muudatusi lasteaia rahastamise süsteemis, välja arvatud mõned muudatused, mis eeldavad üleminekuperioodi ja täienduskoolituste rahastamist, mis tagatakse riigieelarvelise toetuse kaudu. Eelnõu kohaselt on munitsipaallasteaia rahastamine endiselt riigi ja vanemate ühine vastutus. Samuti säilib põhimõte, et riigi põhiseaduslik ülesanne on tagada alushariduse kättesaadavus, mis on delegeeritud omavalitsusüksusele ning eraldatud selle ülesande täitmiseks riigieelarvelised vahendid.

Eelnõu sätestab olulisemate nõuete rakendamiseks üleminekutähtajad. Käesolev eelnõu jõustub 1. septembril 2022. aastal.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Haridus- ja Teadusministeeriumi üldharidus ja noortepoliitika asekantsler Liina Põld (liina.pold@hm.ee, telefon 7354050), alushariduse valdkonna juht Triin Rass (triin.rass@hm.ee, telefon 7350254), peaekspert Tiina Peterson (tiina.peterson@hm.ee, telefon 7350114), õiguspoliitika osakonna juhataja Raina Loom (raina.loom@hm.ee, telefon 7350187), õigusnõunik Indrek Kilk (indrek.kilk@hm.ee, telefon 7350144) ja õigusnõunik Kristel Möller (kristel.moller@hm.ee, telefon 7350102).

Eelnõu koostamisel on osalenud Haridus- ja Teadusministeeriumi kantsler Kristi Vinter-Nemvalts (kristi.vinter-nemvalts@hm.ee, telefon 7354080), üld- ja kutsehariduse keelepoliitika valdkonna juht Ingar Dubolazov (ingar.dubolazov@hm.ee, telefon 7350189) ja peaekspert Viivian Jõemets (viivian.joemets@hm.ee, telefon 7350203), kaasava hariduse valdkonna nõunik Piret Liba (piret.liba@hm.ee, telefon 7350136), järelevalve osakonna õigusnõunik Elen Ruus (elen.ruus@hm.ee, telefon 7350104), haridusjuhtimise ja õpetajapoliitika valdkonna nõunik Piret Sapp (piret.sapp@hm.ee, telefon 7350318) ja finantsala peaekspert Salle Andresson (salle.andresson@hm.ee, telefon 7350145), analüüsivaldkonna juht (EHIS) Margus Kärner (margus.karner@hm.ee, telefon 7350570) ja peaekspert Marko Mölder (marko.molder@hm.ee, telefon 7350143), juhtivanalüütik Priit Laanoja (priit.laanoja@hm.ee, telefon 7350147) ja analüütik Kristel Vaher (kristel.vaher@hm.ee, telefon 7350268) ning Haridus- ja Noorteameti õppenõustamisteenuste osakonna (Rajaleidja) juhataja Nele Labi (nele.labi@harno.ee, telefon 7350712).

Eelnõu väljatöötamisse kaasati Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Rahandusministeeriumi, Siseministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Sotsiaalkindlustusameti, Terviseameti, Tervise Arengu Instituudi ning Päästeameti valdkondade esindajad. Täiendavalt osalesid eelnõu koostamises Eesti Koolijuhtide Ühendus, Eesti Lastekaitse Liit, Eesti Õpetajate

Liit, Eesti Alushariduse Juhtide Ühendus, Eesti Eralasteaedade Ühendus, Eesti Haridustöötajate Liit, Eesti Lasteaednike Liit, MTÜ Hea Algus, Eesti Lastevanemate Liit, Eesti Linnade ja Valdade Liit, Eesti Lapsehoidjate Kutseliit, Eesti Lastehoidude Liit, Eesti Eripedagoogide Liit ja Eesti Logopeedide Ühing.

2018. aasta septembris moodustati käesoleva seaduse kaasajastamise töörühm. Töörühma kuulusid alushariduse strateegiliste partnerite esindajad, kellega koos arutati läbi eelnõu struktuur ja põhimõtted ning kes andsid tagasisidet eelnõu rakendatavuse ning sellega seotud riskide kohta. Samuti kavandati koostöös töörühma liikmetega eelnõu rakendamiseks vajalikke tegevusi. Eelnõu põhimõtteliste lahenduste väljatöötamisel lähtuti 2018. aasta detsembrist 2019. aasta detsembrini toimunud töörühma koosolekute materjalidest, mida täiendati eelnõu koostamise käigus.

18. detsembril 2020 esitati käesolev seaduse eelnõu EISi avalikule kooskõlastamisele. Huvirühmadelt ja partneritelt laekus üle 200 muudatusettepaneku. Nende läbitöötamiseks moodustati 10. märtsi 2021 kantsleri käskkirjaga nr 1.1-3/21/45 käesoleva seaduse eelnõu ettepanekute läbitöötamise töörühm. Töörühma ülesandeks oli kokku leppida ja esitada eelnõu aluspõhimõtetest ning kooskõlastuse tagasisidest lähtuvalt eelnõu uuendatud sõnastusettepanekud. Lisaks Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Haridus- ja Noorteameti ekspertidele olid töörühma kaasatud omavalitsusüksuste, lasteaedade, lapsehoidude, tugispetsialistide, lapsevanemate ühenduste esindajad ning Sotsiaalministeeriumi ja Rahandusministeeriumi esindajad. Täiendavalt kohtuti koduste laste arengu toetamise küsimuses Eesti Perearstide Seltsi juhatuse esinaisega.

6. maist – 10. juunini 2021 toimunud töörühma kohtumistel arutati järgmisi eelnõu sõlmküsimusi: alushariduse kättesaadavust ja lapse õigust alusharidusele, osapoolte vastutust, tugiteenuste osutamist, iga lapse arengu toetamist, lasteaia õppekeele sätteid, kodus alusharidust omandavate laste arengu hindamist ja arenguvestluse põhimõtteid, töötajate kvalifikatsiooni ja koosseisu nõudeid, ühtset lasteaedade süsteemi, alushariduse riikliku õppekava ja lasteaiarühma moodustamise aluseid, lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõudeid, lasteaia juhtimise ja tegevuse korraldust, Eesti hariduse infosüsteemi (edaspidi ka *EHIS*) sätteid ning alushariduse kvaliteedi hindamist. Tulenevalt töörühma nõupidamiste tulemustest on eelnõud ja seletuskirja täiendatud.

Eelnõu juriidilist kvaliteeti kontrollis Riigikantselei õigusosakonna nõunik Jaanus Põldmaa (jaanus.poldmaa@riigikantselei.ee), Haridus- ja Teadusministeeriumi õiguspoliitika osakonna juhataja Raina Loom (raina.loom@hm.ee, telefon 7350187), õigusnõunik Indrek Kilk (indrek.kilk@hm.ee, telefon 7350144) ja õigusnõunik Kristel Möller (kristel.moller@hm.ee, 7350102).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga. Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi punktiga 5.5 “Toetame terviklähenemist haridusliku erivajadusega õppijate toetamiseks ja erinevate tugiteenuste pakkumiseks. Pöörame eritähelepanu alusharidusele, tagamaks erivajaduste võimalikult varajast märkamist ja tuge.”. Eelnõu on seotud tegevusprogrammi punkti 5.2 “Toome haridusasutustesse vastava kvalifikatsiooniga lisaõpetajad” meetmega: kvalifitseeritud lisaõpetaja töölevõtmise toetamine lasteaedades, mille rakendamist koordineerib Haridus- ja Teadusministeerium pilootprojektiga „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega rühmas.“.

Eelnõus sõnastatakse uus terviktekst senise koolieelse lasteasutuse seaduse asemel. Lähtuvalt Vabariigi Valitsuse kinnitatud hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 1 lõikest 1 eelnes eelnõule väljatöötamiskavatsuse koostamine[1], mis sisaldas normitehnika eeskirja kohast probleemide analüüsi ja mõjude hindamist.

Eelnõuga muudetakse järgmisi seadusi ja nende redaktsioone:
1) alkoholiseadus, avaldamismärkega RT I, 04.01.2021, 6;
2) avaliku teabe seadus, avaldamismärkega RT I, 15.03.2019, 11;
3) avaliku teenistuse seadus, avaldamismärkega RT I, 13.03.2019, 37;
4) Eesti Vabariigi haridusseadus, avaldamismärkega RT I, 16.06.2020, 3;
5) erakooliseadus, avaldamismärkega RT I, 19.03.2019, 85;
6) hasartmänguseadus, avaldamismärkega RT I, 21.11.2020, 5;
7) huvikooli seadus, avaldamismärkega RT I, 04.07.2017, 36;
8) kohaliku omavalituse korralduse seadus, avaldamismärkega RT I, 25.06.2021, 8;
9) korrakaitseseadus, avaldamismärkega RT I, 03.03.2021, 5;
10) lastekaitseseadus, avaldamismärkega RT I, 12.12.2018, 49;
11) liiklusseadus, avaldamismärkega RT I, 28.05.2021, 14;
12) põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, avaldamismärkega RT I, 16.04.2021, 6;
13) rahvatervise seadus, avaldamismärkega RT I, 04.01.2021, 13;
14) reklaamiseadus, avaldamismärkega RT I, 01.07.2020, 13;
15) riigilõivuseadus, avaldamismärkega RT I, 15.10.2021, 4;
16) tubakaseadus, avaldamismärkega RT I, 04.01.2021, 17;
17) välisteenistuse seadus, avaldamismärkega RT I, 24.05.2017, 7.

Ülaltoodud seadustes tehakse muudatusi seoses mõiste „koolieelne lasteasutus“ muutmisega mõisteks “lasteaed”. Rahvatervise seaduses tehakse sisulisi muudatusi seoses lapsehoiuteenuse muutmisega lapsehoidudeks ning nende toomisega haridussüsteemi osaks. Eelnõu on kooskõlas õigusloome vähendamise kavaga, sest seaduse vastuvõtmisel tunnistatakse kehtetuks 12 rakendusakti, mis asendatakse 3 rakendusaktiga ning reguleeritakse seaduses üldisema sõnastusega. Koolieelse lasteasutuse seadus tunnistatakse kehtetuks.

Eelnõu vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthäälteenamus, sest eelnõuga muudetavate seaduste hulgas ei ole Eesti Vabariigi põhiseaduse (edaspidi ka *PS*) § 104 lõikes 2 loetletud Riigikogu koosseisu häälteenamuse pädevusse kuuluvaid vastutusvaldkondi.

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

2. Eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärk lähtub PS §-st 37, mis sätestab, et igaühel on õigus haridusele. Selleks, et tagada hariduse kättesaadavus, peavad riik ja kohaliku omavalitsuse üksused ülal vajalikul arvul lasteaedu või -hoide ja teisi õppeasutusi. Ka eraõiguslikud juriidilised isikud võivad seaduse alusel pidada eralasteaedu ja -hoide. Lasteaed on alushariduse riiklikku õppekava alusel alushariduse omandamist võimaldav õppeasutus, kus eakohases, turvalises, mängulises ning arendavas õpi- ja kasvukeskkonnas toetatakse pooleteise- kuni seitsmeaastaste laste üldoskuste arengut ning teadmiste ja hoiakute kujunemist, mis loovad eeldused põhihariduse omandamiseks. Lapsehoid on asutus, mis toetab lapse seadusliku esindaja toimetulekut või

[1] Kättesaadav eelnõude infosüsteemist https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/e952b7b7-2553-44c8-af78-ca883fcc3d41.

töötamist ning kus tagatakse pooleteise- kuni kolmeaastaste laste hooldamine, turvalisus ja üldoskuste arengu toetamine. Vanemal, lasteaial ning munitsipaal- ja eralasteaia pidajal on lapse alushariduse omandamise toetamisel ühine vastutus. Hariduse andmine on riigi järelevalve all.

Kehtiva õiguse kohaselt on kuni 7aastaste laste alushariduse omandamine ja lapsehoiuteenus reguleeritud koolieelse lasteasutuse seaduses, erakooliseaduses ja sotsiaalhoolekande seaduses, mille alusel on täiendavalt kehtestatud kaks Vabariigi Valitsuse määrust ning 10 valdkonna eest vastutava ministri määrust. Selline süsteem on killustunud, jaotatud haridus-, sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna õigusaktide vahel ning ei taga ühtset poliitika kujundamist. Eelnõu eesmärk on kehtestada valdkonnale ühetaoline õiguslik raamistik, mis vähendab senist õiguslikku regulatsiooni mahtu ja pakub süsteemile terviklikku lähenemist.

Alushariduse valdkonna strateegiliseks alusdokumendiks on Eesti haridusvaldkonna arengukava 2035, mille eesmärgiks on tagada valikurohked ja kättesaadavad õpivõimalused ning sujuv liikumine haridustasemete ja -liikide vahel. Eesti üldhariduses peavad seega olema tagatud mitmekesised võimalused iga lapse arenguks. Sellega seoses koostatakse uus alushariduse ja lapsehoiu seadus, millega muudetakse lasteaedade ja -hoidude korralduse süsteem sidusamaks ning toetatakse laste arengut ja alushariduse omandamist.

Eelkoolieas on väga oluline laste kognitiivse, keelelise, sotsiaal-emotsionaalse ja füüsilise arengu toetamine vanemate ja alushariduse professionaalide poolt, sest see on aluseks edaspidiseks edukaks toimetulekuks koolis ning igapäevaelus (OECD, 2020. Early Learning and Child Well-being: A Study of Five-year-Olds in England, Estonia, and the United States). Vanusega väheneb õppimisvõimekus ja uute oskuste õppimine nõuab suuremat jõupingutust (Levitt, C., A. 2009. Best Practices to Breakthrough Impacts: A Science-Based Approach to Building a More Promising Future for Young Children and Families, Center on the Developing Child. Harvard University: Cambridge). Seega on põhjendatud lapse arengu toetamine ja heatasemelise alushariduse tagamine juba alates võimalikult varajasest lapseeast. Nimetatut toetab ka OECD uurimus, millest selgus, et nende riikide õpilastel, kes osalesid alushariduses kolm aastat või rohkem, olid matemaatikas ja loodusteadustes tulemused 50 punkti kõrgemad võrreldes nendega, kes osalesid alushariduses üks aasta või vähem (OECD, 2016. Program for international student assessment (Pisa) database).

Euroopa Nõukogu 23. mai 2019. aasta soovitustes kõrge kvaliteediga alusharidus- ja lapsehoiusüsteemide kohta on rõhutatud, et lastele ja peredele peab olema tagatud juurdepääs lasteaia ja -hoiu kohtadele. Soovituste kohaselt peaksid liikmesriigid parandama juurdepääsu kvaliteetsele alusharidusele ja lapsehoiule; tagama selle kättesaadavuse ja taskukohasuse; toetama töötajate ja juhtide professionaalset arengut ning tagama seda soodustavad töötingimused; toetama alushariduse riikliku õppekava väljatöötamist, võttes arvesse laste huvisid, heaolu, individuaalseid vajadusi ja arengupotentsiaali. Lisaks, edendama läbipaistvat ja ühtsetel alustel toimuvat järelevalvet ning hindamist; tagama alushariduse ja lapsehoiuteenuse piisava rahastuse ning looma kvaliteetse õigusraamistiku. Alushariduse ja lapsehoiu pakkumist tuleb paremini kohandada perekondade vajadustega, samuti tuleb vältida vaesusest ning lasteaia asukohast tulenevaid takistusi lasteaiakohtade kättesaadavusele (Euroopa Nõukogu, 2019. Nõukogu soovitus kõrge kvaliteediga alusharidus- ja lapsehoiusüsteemide kohta.). Euroopa Liidu hariduse ja koolituse strateegilise koostöö resolutsiooni raames on liikmesriikide vahel kokku lepitud siht, et alushariduses ja lapsehoius peab 2030. aastaks osalema vähemalt 96% lastest vanusegrupis kolm kuni kohustusliku kooliea alguseni.

See ühtib Eesti haridusvaldkonna arengukavas 2021-2035 esitatud eesmärkidega. Euroopa Liidu (nelja-aastased kuni kooliminekueas lapsed) keskmine näitaja alushariduses ja lapsehoius osalemise kohta oli 2020. aastal 95,5%. Eesti näitaja oli Euroopa keskmisest madalam – 92,9% (Eurostat, 2020).

Eelnõu väljatöötamise lähtealuseks on alushariduse ja lapsehoiu kontseptsioon. Ühtne alushariduse ja lapsehoiu seadus võtab arvesse kahe süsteemi eripärasid. Eelnõu kohaselt on lasteaias toimuva alusharidustaseme õppe näol tegemist formaalõppega, millele laienevad formaalõppe tunnused: standardiseeritus, kvaliteedi hindamine ja järelevalve. Lapsehoidu eelnõus formaalõppena ei käsitleta ning lapsehoiule esitatavad nõudmised on seetõttu teise iseloomuga.

Käesoleva eelnõu eesmärgi täitmiseks muudetakse sotsiaalhoolekande seaduses reguleeritud lapsehoiuteenus edaspidi haridussüsteemi osaks ning vastav regulatsioon tuuakse üle käesolevasse seadusesse. Sotsiaalhoolekande seadus jääb reguleerima sotsiaalteenusena suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenust, mille eesmärk on vähendada last kasvatava isiku hoolduskoormust, soodustada tema toimetulekut või töötamist ning toetada lapse heaolu ja arengut.

Seaduses muudetakse paindlikumaks laseaiarühma moodustamise alused. Võrreldes kehtiva seadusega sõnastatakse selgemalt, millised on lapse, vanema ning lasteaia pidaja õigused ja kohustused. Paindlikumaks muudetakse ka arengukava koostamise ja sisehindamise korraldamise põhimõtteid. Selleks, et anda vanematele parem võimalus rääkida kaasa lasteaia tegevuse korralduses, laieneb lasteaia hoolekogu roll. Seni lasteaiale väljastatud koolitusluba muudetakse lasteaia omandivormist sõltumata õppeõiguseks ning täpsustatakse sellega seotud menetlusõigust. Erakooliseaduse vastavad sätted tunnistatakse kehtetuks ning vastav regulatsioon sätestatakse käesolevas seaduses. Lapsehoiuteenuse osutajad, kes jätkavad lapsehoiu pidajatena käesoleva seaduse alusel, tegutsevad edasi neile varasemalt väljastatud ja kehtivate tegevuslubade alusel. Edaspidi taotlevad uued lapsehoiu pidajad tegevusluba Haridus- ja Teadusministeeriumilt.

Eelnõuga ei muudeta rahastamise aluseid, kuid muudetakse rahastamise sätteid rakendajatele selgemaks. Vastutus tugispetsialistide teenuste rakendamise rahastamise eest jääb lasteaia pidajale, kes tagab lapsele vajaduse korral lasteaias tasuta vähemalt eripedagoogi, logopeedi või muu tugiteenuse, mis vastab PGS § 37 lõike 3 alusel kehtestatud tugispetsialistide teenuse kirjeldusele ja teenuse rakendamise korrale. Tugispetsialistide teenuse rakendamist korraldab lasteaia direktor. Riigieelarvest eraldatakse kohaliku omavalitsuse üksusele toetust õpetajate ja juhtide täienduskoolituseks, eesti keele õppeks ja õpetajate tööjõukuludeks, sealhulgas võib kohaliku omavalitsuse üksus õpetajate tööjõukuludeks eraldatavat toetust kasutada ka tugispetsialistide tööjõukulude katmiseks või tugiteenuste tagamiseks. Täiendavalt eraldatakse eelnõu alusel toetust lasteaia tugispetsialistide lähtetoetuseks.

Seaduses on sätestatud üleminekuperiood, mis tagab sujuva ülemineku uuele regulatsioonile. Kõiki sisulisi muudatusi on selgitatud detailsemalt seletuskirja vastavates osades.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kaheksast peatükist ja 60 paragrahvist.

Esimene peatükk sätestab käesoleva seaduse üldsätted, teine peatükk alushariduse sisulised nõuded, kolmas peatükk õigused ja kohustused alushariduses, neljas peatükk kehtestab reeglid lasteaia tegevuse korraldusele, viies peatükk sätestab reeglid lapsehoiu tegevuse korraldusele,

kuues peatükk lasteaia ja lapsehoiu rahastamise põhimõtted, seitsmes peatükk järelevalve teostamise sätted ning kaheksas peatükk seaduse ülemineku,- rakendus- ja jõustumissätted.

Eelnõu 1. peatükis sätestatakse üldsätted.

Võrreldes kehtiva koolieelse lasteasutuse seadusega (edaspidi *KELS*) jäetakse üldsätetest välja alushariduse korraldamise alused, mille regulatsioon on sätestatud teistes peatükkides.

Eelnõu §-s 1 sõnastatakse alushariduse ja lapsehoiu seaduse reguleerimisala, milleks on alushariduse ja lapsehoiu korraldamise alused, alushariduses osalevate isikute õigused ja kohustused, munitsipaal- ja eralasteaia ning munitsipaal- ja eralapsehoiu tegevuse, rahastamise ja järelevalve alused.

Kehtivas KELSis ei ole reguleerimisala esitatud, sest seaduse koostamise hetkel puudus otseselt selleks vajadus.

Eelnõu koostamisel on eesmärk luua õigusakti tekstis loogiline struktuur. Eelnõusse on kodifitseeritud alusharidusega, koolieelsete lasteasutuste ja lapsehoiuteenuse osutamisega seotud õigusnorme teistest õigusaktidest. Nimetatuga soovitakse vähendada õigusnormide killustatust, mis on seni muutnud nende rakendamise keeruliseks. Edaspidi on lasteaia ning lapsehoiu tegevuse korraldusega seotud õigusnormid reguleeritud käesolevas eelnõus ja selle alusel kehtestatud õigusaktides.

Eelnõu §-ga 2 sätestatakse kohaldamisala.

Kehtivas KELSis ei ole kohaldamisala kehtestatud. Käesolevas sättes nimetatakse isikud, kelle suhtes kavandatavat regulatsiooni seaduses sätestatud erisustega kohaldatakse. Erinevalt kehtivast õigusest kohaldub eelnõu regulatsioon ka lapsehoidudele.

Eelnõu § 2 lõige 1 sätestab, et käesolevas seaduses sätestatud õigusi ja kohustusi kohaldatakse lasteaiale ja lapsehoiule olenemata nende omandivormist, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi.

Sarnase sisuga õigusnorm kehtib KELS §-s 4 üksnes munitsipaallasteaia tegevusele. Kuivõrd eelnõu eesmärk on munitsipaal- ja eralasteaia tegevuse ühtlustamine ning reguleerimine ühes seaduses, siis laiendatakse vastavat kohaldamisala mõlemale institutsioonile sõltumata lasteaia omandivormist. Samuti kohaldatakse käesolevas seaduses sätestatud õigusi ja kohustusi lapsehoiule sõltumata omandivormist, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi.

Eelnõu § 2 lõige 2 sätestab, et käesolevat seadust kohaldatakse eralasteaed-üldhariduskoolile niivõrd, kuivõrd erakooliseadus ei sätesta teisiti. Tegemist on erandiga eralasteaed-üldhariduskoolile, sest erapõhikooli ja eragümnaasiumi reguleerivad sätted asuvad endiselt erakooliseaduses, on vajalik teha nende suhtes vastav erand. Samuti sätestab seadus teatud juhtimistasandi erandid ühisasutuste juhtimises.

Eelnõu § 2 lõige 3 sätestab, et ühe asutusena tegutseva munitsipaallasteaia ja põhikooli puhul kohaldatakse lasteaia osale käesolevas seaduses sätestatut ning põhikooli osale põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatut.

Kui tegemist on lasteaed-põhikooliga, siis on vastav regulatsioon jaotatud edaspidi käesoleva seaduse ja põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse vahel.

Eelnõu § 2 lõige 4 sätestab, et eralasteaia pidaja ja eralapsehoiu pidaja majandustegevusele kohaldatakse majandustegevuse seadustiku üldosa seadust, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi.

Eralasteaia ja -lapsehoiu pidajad on ettevõtjad, kes teostavad oma püsivat tegevust iseseisvalt. Tegemist on majandustegevusega majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse (edaspidi ka *MSÜS*) tähenduses. MSÜSi kohaldatakse igale ettevõtjale ning tema majandustegevusele. MSÜS reguleerib majandustegevuse eri etappe alates tegevuse alustamisest kuni lõpetamiseni.

Eralasteaia ja -lapsehoiu tegevused on õppeõigust/tegevusluba nõudvad tegevused, mis eeldavad, et riik kontrollib nende asutuste tegevuse vastavust käesolevas seaduses kehtestatud nõuete alusel. Eelnõu 4. peatüki 1. jagu sätestab erisätted lasteaia õppeõigusele ja 5. peatüki § 30 sätestab erisätted lapsehoiu tegevusloale, kuid MSÜSis on sätestatud majandustegevusega seotud üldnormid, mida peavad eralasteaia pidaja ja -lapsehoiu pidaja majandustegevuses arvestama.

Eelnõu § 2 lõige 5 sätestab, et käesolevas seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi.

Kuivõrd käesolevas seaduses reguleeritakse õppeõiguse taotlemist, tuleb menetluse läbiviimisele kohaldada haldusmenetluse seaduse vastavaid sätteid, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi. Käesolevas seaduses sätestatakse õppeõiguse taotlemisele ja selle menetluse läbiviimisele erikord võrreldes haldusmenetluse seadusega. Kuivõrd haldusmenetluse seaduse kohaselt tuleks haldusmenetlus läbi viia vabas vormis, siis käesoleval juhul tuleb eelistada haldusmenetlust, mis viiakse läbi kaasaegseid infotehnoloogilisi vahendeid kasutades, ning see peab vastama tänapäevastele avalike teenuste korraldamise põhimõtetele.

Eelnõu §-s 3 esitatakse seaduse eesmärk. Kui seaduse rakendamisel tekib küsimusi seoses seaduse tõlgendamisega, tuleb lähtuda seaduse eesmärgist. Seaduse sätet tõlgendatakse koos seaduse teiste sätetega, lähtudes seaduse sõnastusest, mõttest ja eesmärgist. Näiteks on vanemal, lasteaial, lapsehoiul, munitsipaal- ja eralasteaia pidajal ning munitsipaal- ja eralapsehoiu pidajal käesoleva seaduse eesmärgi täitmisel ühine vastutus. See tähendab, et ühise vastutuse põhimõte kohaldub lapse arengu ja alushariduse omandamise toetamise tagamisel, kui laps käib lapsehoius või lasteaias.

Eelnõu § 3 lõige 1 sätestab, et seaduse eesmärk on toetada pooleteise- kuni seitsmeaastase lapse arengut ja alushariduse omandamist.

Käesolevas seaduse eesmärk tugineb kehtiva KELS §-de 1, 2 ja 3 sõnastusele. Lasteaias toetatakse pooleteise- kuni seitsmeaastaste laste üldoskuste arengut ning teadmiste ja hoiakute kujunemist, mis loovad eeldused põhihariduse omandamiseks. Lapsehoius tagatakse pooleteise- kuni kolmeaastaste laste hooldamine, turvalisus ja üldoskuste arengu toetamine.

Eelnõu § 3 lõige 2 täpsustab eesmärki silmas pidades, et lasteaed on alushariduse riikliku õppekava alusel alushariduse omandamist võimaldav õppeasutus, kus eakohases, turvalises, mängulises ning arendavas õpi- ja kasvukeskkonnas toetatakse pooleteise- kuni seitsmeaastaste

laste üldoskuste arengut ning teadmiste ja hoiakute kujunemist, mis loovad eeldused põhihariduse omandamiseks.

Alushariduse mõiste sätestatakse haridusseaduses. Alusharidus on üldoskuste, teadmiste ja hoiakute kogum, mis loob eeldused põhihariduse omandamiseks. Käesolevas lõikes on sõnastatud lasteaia mõiste, mis sisaldab ühtlasi ka alushariduse mõistet. Lasteaed on alusharidust võimaldav õppeasutus, millele on väljastatud õppeõigus käesolevas seaduses sätestatud korras (vt täpsemalt õppeõiguse regulatsiooni). Lasteaed võimaldab alushariduse omandamist alushariduse riikliku õppekava alusel. Alushariduse riiklikus õppekavas sätestatakse õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted ning lapse üldoskuste ja arengu eeldatavad tulemused.

Alushariduse omandamise toetamise kaudu saab luua eeldusi põhihariduse omandamiseks. Sarnane loogika on Eesti Vabariigi haridusseaduses teiste haridusastmete puhul, milles põhi- või keskhariduses on haridusaste seotud õigusega omandada kõrgem haridus. Alushariduse omandamist ei seata põhihariduse omandamise eeltingimuseks, vaid käesoleva regulatsiooniga luuakse eeldused paremaks põhihariduse omandamiseks.

Eelnõu § 3 lõikes 3 sätestatakse, et lapsehoid on asutus, mis toetab lapse seadusliku esindaja toimetulekut või töötamist ning kus tagatakse pooleteise- kuni kolmeaastaste laste hooldamine, turvalisus ja üldoskuste arengu toetamine.

Lapsehoid on loakohustusega haridusasutus. Lapsehoiu tegevust võib korraldada munitsipaal- või eralapsehoius. Munitsipaallapsehoiu pidaja on omavalitsusüksus. Eralapsehoiu pidaja on eraõiguslik juriidiline isik või füüsilisest isikust ettevõtja. Lapsehoiu tegutsemise õigus antakse käesolevas seaduses sätestatud korras tegevusloaga. Lapsehoiu ruumid, hooned, maa-ala ning sisustus peavad vastama Vabariigi Valitsuse määrusega lapsehoidudele kehtestatud tervisekaitsenõuetele. Lapsehoius peab olema tööl nõutav arv kvalifikatsiooninõutele vastavaid lapsehoidjaid. Lapsehoius kui haridusasutuses toetatakse pooleteise- kuni kolmeaastaste laste üldoskuste arengut. Selleks peab lapsehoiu pidaja koostama alushariduse riikliku õppekava alusel lapsehoiu tegevuskava. Lapsehoid lähtub oma tegevuse korraldamisel ja läbiviimisel lapsehoiu tegevuskavast.

Lapsehoid võimaldab vanemal jätta lapse hoidmise vastutuse lapsehoiule ja kasutada lapse hoidmisele kuluvat aega teisteks tegevusteks, nt osaleda tööturul. Omavalitsusüksus võib vanema nõusolekul asendada munitsipaallasteaia koha lapsehoiukohaga, kui munitsipaallasteaias ei ole vaba kohta. Lapsehoius toetatakse pooleteise- kuni kolmeaastaste laste üldoskuste (mängu-, tunnetus- ja õpioskuste, sotsiaalsete ja eneseregulatsiooni oskuste) arengut. OECD alushariduse rahvusvahelise uuringu IELS (International Early Learning and Child Well-being Study) tulemustele tuginedes tagab üldoskuste toetamine head eeldused edasiseks edukaks haridusteeks (OECD, 2020. Early Learning and Child Well-being: A Study of Five-year-Olds in England, Estonia, and the United States).

Eelnõu § 3 lõige 4 sätestab, et vanemal, lasteaial, lapsehoiul, munitsipaal- ja eralasteaia pidajal (edaspidi koos *lasteaia pidaja*) ning munitsipaal- ja eralapsehoiu pidajal (edaspidi koos *lapsehoiu pidaja*) on käesoleva seaduse eesmärgi täitmisel ühine vastutus.

Eelnõu kohaselt on lapse ja vanema jaoks lapse alushariduse omandamine lasteaias vabatahtlik. Vanema otsusel võib laps alusharidust omandada ka kodus. Vanema vastutuse sõnastamisega ei muudeta kehtivate õigusaktide põhimõtteid. Vanem vastutab lapse alushariduse süsteemis osalemise eest ning osaleb selle finantseerimisel. PS §-s 37 sätestatud põhiseaduslik kohustus

tagada alushariduse kättesaadavus, on tehtud ülesandeks omavalitsusüksusele, kes on ühtlasi vanemale põhiliseks partneriks käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmisel. Kui laps käib lasteaias, on käesoleva seaduse eesmärgi täitmisel ühine vastutus vanemal, lasteaial ja lasteaia pidajal. Kui laps käib lapsehoius, on käesoleva seaduse eesmärgi täitmisel ühine vastutus vanema, lapsehoiul ja lapsehoiu pidajal.

Eelnõu §-ga 4 kehtestatakse alushariduse kättesaadavusega seotud sätted.

Omavalitsusüksuse pädevusse kuuluvate ülesannete määratlemisel on eelnõus lähtutud omavalitsusüksuse ülesannetest ja nende täidetavate riiklike ülesannete piiritlemise juhendi kriteeriumitest. Alus-, põhi- ja huvihariduse puhul on oluline, et neid ülesandeid täidetakse kogukonnale ja lapse kodule võimalikult lähedal. Lähimuspõhimõtet järgides on omavalitsusüksus lasteaedade pidajaks lähim ja sobivaim tasand. Ülesande täitmiseks on omavalitsusüksusele jäetud lai otsustuspädevus ja kaalutlusruum.

Alusharidus on käesoleval hetkel KELSis ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses (edaspidi ka *KOKS*) sätestatud kohaliku omavalitsuse üksuse kohustusena. KOKS § 6 lõige 2 käsitleb koolieelse lasteasutuse ülalpidamist vallas või linnas omavalitsusüksuse tuumikpädevusse kuuluva ülesandena. Kehtiv KELS § 10 lg 1 kohustab valla- või linnavalitsust looma kõigile pooleteise- kuni seitsmeaastastele lastele, kelle elukoht on selle valla või linna haldusterritooriumil ning kelle vanemad seda soovivad, võimaluse käia teeninduspiirkonna lasteasutuses. Teeninduspiirkonna mõistest käesolevas eelnõus loobutakse, kuid ei muudeta põhimõtteid, mille kohaselt tagab alushariduse kättesaadavuse omavalitsusüksus, lähtudes seejuures kohaliku kogukonna vajadustest ning tegutsedes kohalike elanike huvides. Vastava avalik-õigusliku ülesande täitmise tingimused ja kord sätestatakse käesolevas eelnõus.

Käesolevas paragrahvis sisalduvad sätted lubavad omavalitsusüksusel tagada lasteaia- või lapsehoiukoha teise omavalitsusüksuse või pidaja lasteaia või lapsehoiu kaudu või eralasteaia või eralapsehoiu kaudu. Eralasteaia teenus muutub sellisel juhul avalik-õiguslikuks teenuseks. Kui eralasteaed osutab teenust vabatahtlikult, nt turul valitseva nõudluse rahuldamiseks, ei täida ta aga avalikku ülesannet.

Eelnõu § 4 lõige 1 sätestab, et kohaliku omavalitsuse üksus tagab kõigile pooleteise- kuni seitsmeaastastele lastele võimaluse käia lasteaias, kui lapse elukoht on selle kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil, ühtib vähemalt ühe vanema elukohaga ning vanem on avaldanud soovi lasteaiakohta kasutada. Kohaliku omavalitsuse üksus võimaldab vanemale info kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil pakutavatest lasteaia- ja lapsehoiukoha võimalustest.

Sätte eesmärk on tagada PS § 37 rakendamine. Omavalitsusüksuse ülesanne on tagada eelkoolealisele lapsele võimalus käia lasteaias. Omavalitsusüksus peab käesoleva lõike alusel tagama lasteaiakoha kõikidele pooleteise- kuni seitsmeaastastele lastele, kelle vanemad seda soovivad. Lasteaiakoha peab täiendavalt tagama ka nendele pooleteise- kuni seitsmeaastastele lastele, kes kolivad koos perega omavalitsusüksusesse õppeaasta keskel. Lasteaiakoha tagamise aluseks on ka sellisel juhul vanema poolt esitatud lasteaiakoha taotlus.

Omavalitsusüksuse kohustuse sidumine lapse pooleteise aastaseks saamisega on põhjendatud, kuivõrd lapse sünnist kuni tema pooleteiseaastaseks saamiseni tagatakse riikliku vanemahüvitisega vanemale võimalused töötamise katkestamiseks ja lapsehoolduspuhkusel viibimiseks. Kuigi vanemahüvitiste ja puhkuste süsteemi muudatuste jõustumisega 2020. aasta

1. juulist muutus nimetatud süsteem vanema jaoks paindlikumaks, ei muuda see omavalitsusüksuse kohustusi. Seega, kui vanem otsustab enne lapse pooleteiseaastaseks saamist tööle asuda ja sellega kaasneb talle lapsehoiu kulu, tuleb see vanemal endal täies ulatuses katta. Vanema taotlusel, alates lapse pooleteiseaastaseks saamisest, peab omavalitsusüksus tagama lapsele lasteaiakoha

Võrreldes kehtiva KELSiga on kättesaadavuse osas seaduse sõnastust täpsustatud ja jäetud välja teeninduspiirkonna mõiste. Edaspidi on teeninduspiirkonna sisuline mõte ümber sõnastatud alushariduse kättesaadavuse prioriteetide loeteluga, mida omavalitsusüksus lasteaiakoha tagamisel oluliste asjaoludena peab arvestama. Eelnõus säilib senine põhimõte, et lasteaiakoht tagatakse lapsele, kelle elukoht on konkreetse omavalitsusüksuse territooriumil ning ühtib vähemalt ühe vanema elukohaga. Omavalitsusüksuse poolt vanemale lasteaia- ja lapsehoiukoha info võimaldamise all mõeldakse proaktiivset ja avalikku infot, mille alusel on vanemal võimalus lasteaia- või lapsehoiukoha osas otsus langetada.

Lasteaed toetab lapse alushariduse omandamist alushariduse riikliku õppekava alusel käesolevas seaduses sätestatud õiguslikus raamistikus. Käesolev eelnõu reguleerib erinevate osapoolte õigusi ja kohustusi, mis tekivad alates lapse pooleteiseaastaseks saamisest. Kui laps käib lasteaias, on käesoleva seaduse eesmärgi täitmisel ühine vastutus vanemal, lasteaial ja munitsipaal- või eralasteaia pidajal.

Eelnõu § 4 lõige 2 sätestab, et lapse lasteaeda vastuvõtmiseks esitab vanem taotluse kohaliku omavalitsuse üksusele. Taotluses tuleb märkida lasteaiakoha kasutamise soovitud algusaeg ning soovitud lasteaed. Kohaliku omavalitsuse üksus lahendab taotluse kahe kuu jooksul taotluse esitamisest.

Lasteaiakoha andmise kohustus on kohalikul omavalitsuse üksusel ja selle saamise õigus füüsilisel isikul. Seega lahendatakse lapsevanema taotlus lasteaiakoha saamiseks haldusmenetluses. HMS § 5 lõige 4 sätestab, et menetlus-toimingud tehakse viivituseta, kuid mitte hiljem kui seaduses või määruses sätestatud tähtaja jooksul. Käesolev lõige sätestab, et omavalitsusüksus peab kahe kuu jooksul alates taotluse esitamisest viima taotluse lahendamise menetluse lõpuni ehk määrama lapsele lasteaiakoha. See ei tähenda, et kahe kuu jooksul lasteaiakoht tagatakse. Omavalitsusüksus peab käesolevas lõikes sätestatud menetlustähtaja jooksul määrama lapsele lasteaia ja selle koha kasutamise alguse ehk millisest ajast omavalitsusüksus lapsele vastava lasteaiakoha tagab. Seadusest lähtumiseks tuleb lapsele tagada lasteaiakoht alates lapse pooleteiseaastaseks saamisest või vanema soovil hiljem, lähtudes vanema kohataotlusel märgitud ajast. Lapse lasteaeda vastuvõtmise taotluses märgib vanem ka soovitud lasteaia. Omavalitsusüksus arvestab lasteaiakoha määramisel vanema soovi, kui soovitud lasteaias ei ole vabu kohti, siis arvestatakse käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatut.

Eelnõu § 4 lõige 3 sätestab, et kui käesoleva paragrahvi lõike 2 alusel esitatud taotluses märgitud koha kasutamise algusajal ei ole soovitud lasteaias vabu kohti, arvestab omavalitsusüksus lasteaiakoha määramisel oluliste asjaoludena esmajärjekorras lapse elukoha lähedust lasteaiale ja sama pere teise lapse käimist samas lasteaias.

Alushariduse süsteemi loomisel on peetud oluliseks, et lapsele oleks tagatud lasteaiakoht võimalikult kodu lähedal. Elukoha läheduse põhimõte tähendab, et kui on valida kahe lasteaia vahel, millest üks asub 500 meetri kaugusel lapse elukohast ja teine 5 kilomeetri kaugusel, tuleks võimaluse korral eelistada lapse tegelikule elukohale lähimat lasteaeda. Seega, kui omavalitsusüksuse territoorium on väga suure asutustihedusega ning ühest asutusüksusest teise

asutusüksusesse (nt linnaossa) liikumine on pere jaoks ebamõistlik, tuleb arvestada elukohaläheduse põhimõtet. Sätte sõnastusest lähtuvalt on tegemist omavalitsusüksuse kaalutusõigusega, kuid selle rakendamiseks nähakse käesolevas sättes ette olulised asjaolud, mida tuleb lasteaiakoha määramisel arvesse võtta. Võimalike vaidluste lahendamisel tuleb järgida käesolevas paragrahvis sätestatud põhimõtteid.

Kui tegemist on piirkonnaga, kus lapse elukoht on lähemal teisele omavalitsusüksuse lasteaiale ja vanem soovib kohta selles lasteaias, tuleks sõltumata omavalitsusüksuse territooriumist eelistada lasteaiakoha määramisel lapse elukohale lähimat lasteaeda. Sellisel juhul peaksid omavalitsusüksused saavutama kokkuleppe kulude tasumise osas. Põhimõte lähtub eeldusest, et kõik avalikud teenused peavad asuma isikutele võimalikult lähedal. Kuna avalikud teenused on kõikide õigustatud isikute jaoks ühetaolised, peavad omavalitsusüksused oma ülesannete täitmisel otsustama, kas või kuidas lasteaiakohaga kaasnev kulu kaetakse, seejuures bürokraatlikesse vaidlustesse laskumata. Avalike teenuste rahastamise allikad ja nende jaotamise põhimõtted on omavalitsusüksustes ühetaolised.

Eelnõu § 4 lõike 4 kohaselt käsitatakse isiku elukohana Eesti rahvastikuregistrisse kantud elukoha aadressi. Asendushooldusel viibiva lapse elukohaks loetakse hoolduspere elukoht või perekodu või asenduskodu tegevuskoht. Võrreldes kehtiva KELS § 10 lõikega 3 ei ole regulatsiooni muudetud. Sätte eesmärk on sõnastada selge tingimus, mis on aluseks alushariduse kättesaadavuse tagamisel.

Lasteaiakoht tuleb tagada selles omavalitsusüksuses, kus on lapse ja vähemalt ühe tema vanema registreeritud elukoht. Kuivõrd laps võib olla registreeritud ühte kohalikku omavalitsusse, kuid omada paralleelselt mitut tegelikku elukohta (nt vanema töötingimustest ja/või jagatud hooldusõigusest tulenevalt), on võimalik, et laps käib mitmes lasteaias. Sellisel juhul peavad omavalitsusüksused kokku leppima lasteaiakoha tagamisega seotud tingimustes ning sellega kaasnevate kulude katmises.

Eelnõu § 4 lõikes 5 sätestatakse, et last ja vähemalt üht vanemat, kellel puudub elukohakanne Eesti rahvastikuregistris, kuid kelle peamine elu- või viibimiskoht asub kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil, käsitletakse elukohajärgse omavalitsusüksuse elanikena. Kui vanem on avaldanud soovi lasteaiakohta kasutada, tagab elukohajärgne kohaliku omavalitsuse üksus lapsele võimaluse käia lasteaias käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel. Vastav säte on oluline, et tagada laste võrdne kohtlemine ja ligipääs alusharidusele, sõltumata pere riigis viibimise põhjustest.

Eelnõu § 4 lõikega 6 sätestatakse, et lasteaed või lasteaia pidaja kannab Eesti hariduse infosüsteemi andmed lasteaias käivate laste kohta. Lapsehoid või lapsehoiu pidaja kannab hariduse infosüsteemi andmed lapsehoius osalevate laste kohta.

Tegemist ei ole lasteaedade jaoks uue ülesandega, sest lasteaias osalevate laste andmeid edastatakse ka kehtiva KELSi alusel hariduse infosüsteemi. Lapsehoiud on seni sotsiaalhoolekande seaduse alusel kandnud andmeid lapsehoius osalevate laste kohta Sotsiaalministeeriumi S-Veebi. Edaspidi kannavad lapsehoiud või nende pidajad vastavad andmed hariduse infosüsteemi. Sätte eesmärgiks on tagada riiklik ülevaade alusharidust omandavate ja lapsehoius osalevate laste kohta.

Eelnõu § 4 lõikes 7 sätestatakse, et kui lapse koolikohustuse täitmise alustamine on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 9 lõikes 3 nimetatud juhul ühe õppeaasta võrra edasi lükatud, on kohaliku omavalitsuse üksus kohustatud tagama lapsele võimaluse käia nimetatud perioodil lasteaias. Võrreldes kehtiva KELS § 10 lõikega 2 jäetakse regulatsiooni sõnastusest välja

rühmaliigid, mida edaspidi käesolevas eelnõus ei käsitleta. Muus osas on kavandatud regulatsioon sisuliste muutusteta.

Eelnõu § 4 lõikes 8 on sätestatud, et kohaliku omavalitsuse üksus võib vanema nõusolekul asendada munitsipaallasteaia koha eralasteaia kohaga või pooleteise- kuni kolmeaastase lapse munitsipaallasteaia koha munitsipaal- või eralapsehoiu kohaga. Sellisel juhul kohaldatakse rahastamisele käesoleva seaduse §-des 33 ja 34 lõikes 3 sätestatut. Võrreldes kehtiva KELS § 10 lõikega 1 on käesolevasse sättesse lisatud munitsipaallasteaia koha asendamise võimalus kohaga munitsipaallapsehoius, eralasteaias või -hoius.

Kirjeldatud korraldus on paindlik ning arvestab vanema soovidega. Eeldatakse, et kui vanem kasutab munitsipaallasteaia kohta, siis tasub selle eest omavalitsusüksus käesolevas seaduses sätestatud korras. Kui omavalitsusüksus määrab lapsele munitsipaallasteaia koha puudumisel lasteaiakoha eralasteaias või -hoius, siis tasub ka selle eest omavalitsusüksus käesolevas seaduses sätestatud korras. Samal põhimõttel võib omavalitsusüksus osta teenust ka teiselt omavalitsusüksuselt. Kui vanem otsustab lapsele määratud kohast loobuda või seda õigust üldse mitte kasutada ning panna lapse eralasteaeda või -hoidu, siis tasub selle eest vanem. Omavalitsusüksus võib sellisel juhul osaleda kulude katmises üksnes kokkuleppel.

Eelnõu § 4 lõike 9 kohaselt võib käesoleva paragrahvi lõikes 8 sätestatud juhul tagada munitsipaallasteaia koha teise kohaliku omavalitsuse üksuse lasteaia või lapsehoiu või eralasteaia või -lapsehoiu kaudu. Sellisel juhul lepib kohaliku omavalitsuse üksus teise kohaliku omavalitsuse üksusega või eralasteaia või -lapsehoiu pidajaga kokku lasteaia- või hoiukoha maksumusega seotud kulu tasumise korra. Kui kohaliku omavalitsuse üksus tagab lapsele munitsipaallasteaia koha asemel koha eralasteaias või -lapsehoius, peab olema tagatud vanema võrdne kohtlemine ja võrdne koha rahastamine võrreldes munitsipaallasteaia ja -lapsehoiu kohaga.

Sätestatud juhul on pooled kohustatud kokku leppima lasteaiakoha maksumusega seotud kulu tasumise korras. Lasteaiakoha maksumusse võib ette näha amortisatsiooni komponendi, kui omavalitsusüksused nii kokku lepivad. Võrreldes kehtiva KELSiga on tegemist uue regulatsiooniga, mis suunab omavalitsusüksusi tegema koostööd teiste omavalitsusüksustega ning eralasteaedade ja -lapsehoidude pidajatega lasteaiakohtade kättesaadavuse paremaks tagamiseks.

Kui omavalitsusüksus eraldab lapsele munitsipaallasteaia koha asemel koha eralasteaias või -lapsehoius, peab käesoleva regulatsiooni kohaselt olema tagatud vanema võrdne kohtlemine. Võrdse kohtlemise põhimõte tähendab, et omavalitsusüksus peab kindlustama vanemate võrdse kohtlemise kõikides lasteaiakoha tagamise ja lasteaia tegevuse korraldusega seotud aspektides, sh tugiteenuste võimaldamisel. Seega, kui omavalitsusüksus määrab tugiteenuseid vajavale lapsele munitsipaallasteaia asemel koha eralasteaias või lapsehoius, kus võimekus tugiteenuseid osutada puudub, peab omavalitsusüksus pakkuma vanemale kohta lasteaias, kus vastav võimekus on tagatud. Lapsele vajalike tugiteenuste tagamist võib omavalitsusüksus korraldada ka koostöös erasektori teenusepakkujatega ja/või läbi esmatasandi tugiteenuste keskuse.

Eelnõu § 4 lõige 10 sätestab, et kui ametiasutusega töö- või teenistussuhtes olevale töötajale või ametnikule kehtestatakse hädaolukorra seaduse § 33^2 alusel tööaja erisus eriolukorra ajal,

tagab kohaliku omavalitsuse üksus kehtestatud tööaja erisuse ajal tema lapsele võimaluse käia lasteaias või lapsehoius käesoleva paragrahvi lõigete 1, 2 ja 8 alusel, kuid viivitamata.

Tulenevalt riigikaitse arengukavast peab olema omavalitsusüksustes välja arendatud võime kriisistruktuuris töötavate vanemate lastele lapsehoiuteenuse tagamiseks. Omavalitsusüksus peab looma võimekuse lapsed lasteasutusse vastu võtta, tagama nende heaolu ning vajadusel ka transpordi. Hädaolukorra seadus sätestab kriisireguleerimise, sealhulgas hädaolukorraks valmistumise ja hädaolukorra lahendamise ning elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise õiguslikud alused ja reguleerib ka eriolukorra väljakuulutamist, lahendamist ja lõpetamist, Kaitseväe ja Kaitseliidu kaasamist eriolukorra väljakuulutamise põhjustanud hädaolukorra lahendamisse ning riiklikku järelevalvet ja vastutust. Hädaolukorra lahendamise juhtimise, lahendamisel osalevate asutuste ja isikute koostöö, avalikkuse teavitamise ja asutuste vahelise teabevahetuse ning ulatusliku evakuatsiooni läbiviimise nõuded ja kord on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 22.06.2017 määrusega nr 112 "Hädaolukorra lahendamise juhtimise, lahendamisel osalevate asutuste ja isikute koostöö, avalikkuse teavitamise ja asutustevahelise teabevahetuse ning ulatusliku evakuatsiooni läbiviimise nõuded ja kord". Hädaolukorra seaduse § 33^2 alusel võib ametiasutusega töö- või teenistussuhtes olevale töötajale ja ametnikule ametisse nimetamise ja töölepingu sõlmimise õigust omav isik või tema volitatud isik juhul, kui see on vajalik eriolukorra lahendamiseks, kehtestada tavapärasest tööajast erineva tööaja, sealhulgas kohaldada töötajale ja ametnikule summeeritud tööaega ning muuta kehtestatud tööajakava töötaja või ametniku nõusolekuta. Muudatustest teatatakse töötajale ja ametnikule ette mõistliku aja jooksul. Nende isikute lastele tuleb võimaldada lasteaiakoht või lapsehoiukoht käesoleva paragrahvi alusel, kuid viivitamata.

Eelnõu 2. peatüki sätted käsitlevad õppekava, -keelt, -aastat, rühma moodustamise aluseid ning õpi- ja kasvukeskkonna nõudeid, lapse arengu toetamist, lapsele vajaliku toe väljaselgitamist ja rakendamist ning huvitegevuse korraldust.

Eelnõu §-ga 5 sätestatakse regulatsioon alushariduse riiklikule õppekavale.

Alusharidus on vundamendiks elukestvale õppimisele ning alushariduses osalemine ühtlustab erineva koduse ja piirkondliku taustaga laste edasisi haridusvõimalusi. Alushariduse kvaliteedi määrab riiklik õppekava, mis kehtestab alusharidusele riikliku standardi.

Eelnõu § 5 lõige 1 sätestab, et alushariduse standard kehtestatakse alushariduse riiklikus õppekavas. Alushariduse riikliku õppekava kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega, milles sätestatakse lasteaia õppekava koostamise põhimõtted; alushariduse alusväärtused; õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted; õpikäsituse ning õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted; kolmeaastase ja kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused; valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ning kuue- kuni seitsmeaastase lapse arengu eeldatavad tulemused ning lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted.

Õppe- ja kasvatusprotsessi kvaliteeti mõjutab riiklik õppekava, mis eeldab lasteaia töötajate koostööd laste, kolleegide ja vanematega. Riiklik õppekava või haridusjuhised eelkooliperioodile on kehtestatud lisaks Eestile Taanis, Saksamaal, Iirimaal, Hispaanias, Horvaatias, Lätis, Leedus, Luksemburgis, Maltal, Austrias, Rumeenias, Rootsis, Soomes, Rootsis, Ühendkuningriigis, Islandil ja Norras (Eurydice, 2019).

Euroopa riikides väärtustatakse laste kognitiivse, sotsiaalse, emotsionaalse, füüsilise ja keelelise arengu toetamist ning ollakse seisukohal, et hästi tasakaalustatud alusharidus toetab

laste heaolu ja positiivse minapildi kujunemist. Alushariduses on oluline laste aktiivne osalemine õppe- ja kasvatusprotsessis, mängu kaudu õppimine, laste arengu jälgimine ja erivajaduste toetamine.

Võrreldes kehtiva KELS § 16 lõikega 2 on volitusnormi sõnastust täpsustatud ning alushariduse riiklikus õppekavas sätestatakse edaspidi ka kolmeaastase lapse eeldatavad üldoskused. Vastav säte annab lapsehoiule õigusliku aluse tegevuskava koostamiseks ja lapse üldoskuste arengu toetamiseks. Alushariduse riiklik õppekava keskendub edaspidi õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidele ja põhimõtetele.

Eelnõu § 5 lõige 2 kohaselt võib lasteaias toimuda õppe- ja kasvatustegevus Rahvusvahelise Bakalaureuseõppe Organisatsiooni (*International Baccalaureate Organization*) õppekava ning Euroopa koolide põhikirja konventsiooni alusel väljatöötatud õppekava kohaselt ning põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-s 16 sätestatud korras.

Käesolev regulatsioon on sõnastatud tuginedes PGSis sätestatule. Erisus kehtib lasteaedadele, kus viiakse õppetööd läbi rahvusvaheliselt tunnustatud alushariduse õppekava alusel - Rahvusvahelise Bakalaureuseõpe Organisatsiooni (*International Baccalaureate Organization)* poolt välja töötatud International Baccalaureate (IB) õppekava ja Euroopa Koolide põhikirja konventsiooni alusel välja töötatud European Baccalaureate (EB) õppekava alusel.

Kuna Eestis tegutsevad juba täna rahvusvahelist *International Baccalaureate Organization* õppekava järgivad lasteaiad (Tallinna Euroopa Kooli, Eesti Rahvusvahelise Kooli ja Tartu Rahvusvahelise Kooli lasteaiad), kus õppekeeleks on inglise ja/või prantsuse keel, siis on põhjendatud vastava erisuse loomine alushariduse ja lapsehoiu seaduses sarnaselt PGS §-s 16 sätestatule. Lasteaeda puudutab kõige rohkem õppekeelega seonduv.

Eelnõu § 5 lõige 3 sätestab, et alushariduse riikliku õppekava alusel koostab lasteaed laste arengu ja alushariduse omandamise toetamiseks lasteaia õppekava. Lasteaed lähtub õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel ja läbiviimisel lasteaia õppekavast.

Lasteaia õppekava koostamise regulatsiooni sõnastust on võrreldes kehtiva KELS § 16 lõikega 1 täpsustatud. Lasteaia õppekavas kajastatakse kõiki õppe- ja kasvatustegevuse korraldamise ja läbiviimisega seotud olulisi põhimõtteid. Lasteaia õppekava koostamisel lähtub lasteaia meeskond lasteaia eripärast (nt Hea Algus metoodikast; Montessori pedagoogikast; Waldorfpedagoogikast; Reggio Emilia pedagoogikast; varajase keeleõppe, keelekümbluse, uurimusliku, ettevõtlus- ja õuesõppe põhimõtete rakendamisest).

Eelnõu § 5 lõige 4 sätestab, et lasteaia õppekava ja selle muudatused kehtestab direktor, kuulates eelnevalt ära hoolekogu arvamuse. Võrreldes kehtiva KELS § 16 lõikega 3 on sätte sõnastust täpsustatud.

Eelnõu § 5 lõige 5 alusel kannab lasteaed hariduse infosüsteemi andmed alushariduse riikliku õppekava läbinud lapse koolivalmiduse kohta.

Kehtiva regulatsiooni kohaselt on põhikooli pidajad kehtestanud PGSi alusel kooli vastuvõtu ja koolist väljaarvamise korra, mille kohaselt peab vanem koolile esitama lasteaia poolt väljastatud koolivalmiduskaardi. Eelnõus sätestatud uue regulatsiooni kohaselt tuleb lasteaial kanda koolivalmiduse andmed edaspidi EHISesse. Sätte eesmärgiks on võimaldada koolivalmiduskaardi andmete liikumine ning tagada seeläbi alus- ja põhihariduse senisest

suurem sidusus. Täiendavalt on kavandatava regulatsiooni eesmärgiks, et põhikooli õppima asumisel arvestataks senisest enam lapse koolivalmidusega ja tugiteenuste osutamise vajadusega. Kirjeldatud regulatsiooniga seoses on täpsustatud ka koolikohustusliku isiku regulatsiooni PGS §-s 9. Laste koolivalmidust hinnatakse enne kooli lisaks Eestile 10 riigis - Saksamaal, Horvaatias, Luksemburgis, Ungaris, Austrias, Slovakkias, Bosnia-Hertsegoviinas, Liechtensteinis, Montenegros ja Serbias. Neljas Euroopa riigis on koolivalmiduse hinnang üheks aluseks koolikohustuse edasilükkamisel - Eestis, Luksemburgis, Ungaris ja Liechtensteinis (Eurydice, 2019).

Eelnõu §-s 6 sätestatakse õppekeele kasutamise põhimõtted. Võrreldes kehtiva KELS §-ga 8 on õppekeele regulatsiooni täpsustatud.

Eelnõu § 6 lõike 1 kohaselt on lasteaia õppekeel alates kolmeaastastest lastest eesti keel. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimiseks eesti keeles peab igas rühmas olema tagatud vähemalt üks eesti keelt valdav täistööajaga õpetaja.

Võrreldes kehtiva KELS § 8 lõikega 1 on regulatsiooni sõnastust täpsustatud. Õppekeel on keel, milles toimuvad õppe- ja kasvatustegevused lasteaia õppekava alusel. Õpetaja kutsestandardi tase 6 kohaselt peab õpetaja kasutama korrektset õpetamiskeelt kõnes ja kirjas ning väljendama ennast arusaadavalt ning kasutama oma töös õpetamiskeelt tasemel C1. Vabariigi Valitsuse 20. juuni 2011. a määruse nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ § 9 punktiga 7 on kehtestatud C1-tasemel keeleoskuse nõue eesti keele ja eesti keeles õpetatavate ainete õpetajatele. 3-aastaste lastena käsitletakse lapsi, kes on saanud enne käimasoleva aasta 1. oktoobrit kolmeaastaseks.

Hariduse infosüsteemi 2020/2021. õa andmete alusel on lasteaedades 3071 3–7aastaste laste rühma, millest 411-s rühmas on kehtestatud vene õppekeel (neist 15 on moodustatud eralasteaedades), 13-s eralasteaedade rühmas on inglise ja 2-s prantsuse õppekeel. Munitsipaallasteaedades on kokku 396 vene õppekeelega rühma, millest 153 rühma on riikliku pilootprogrammi “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega rühmas” abiga värvatud eestikeelsed õpetajad, kes toetavad laste eesti keele oskuse omandamist igapäevaselt õppe- ja kasvatustegevustes ning igapäevatoimingutes. 243 vene õppekeelega lasteaiarühmas ei ole loodud 2020/2021. õa seisuga eestikeelse õpetaja ametikohta, kuid neis rühmades on juba hariduse infosüsteemi 2020. a andmetel 319 õpetajat, kelle eesti keele oskuse tase vastab C1 tasemele või nad on omandanud tasemehariduse eesti keeles. Neile lasteaiarühmadele jäetakse 5-aastane ülemineku aeg eestikeelse õpetaja ametikoha loomiseks vastavalt käesoleva seaduse § 38 lõikele 4. Aastatel 2021 – 2027 jõuab pensioniikka 191 vene õppekeelega rühmade õpetajat, kelle eesti keele oskuse tase ei vasta nõuetele. Samuti lahkus hariduse infosüsteemi 2020. aasta andmetel lasteaiaõpetaja ametikohalt 45 õpetajat, kelle eesti keele oskus ei vastanud kehtestatud nõuetele, viimasel viiel aastal on olnud keskmiseks näitajaks 63 õpetajat aasta kohta.

Eelnõu § 6 lõike 2 kohaselt tagab kohaliku omavalitsuse üksus kõikidele lastele võimaluse käia eesti õppekeelega lasteaias või lasteaia rühmas, kus õppe- ja kasvatustegevus toimub eesti keeles.
Võrreldes kehtiva KELS § 8 lõikega 2 on parandatud vastava sätte sõnastust. Omavalitsusüksusel tuleb tagada kõikidele lastele eesti õppekeelega lasteaiavõimalused munitsipaal- ja/või eralasteaedade kaudu samadel tingimustel. Regulatsiooni eesmärk on tagada parem kooskõla PS §-ga 37, mis sätestab, et igaühel on õigus saada eestikeelset õpetust.

Eelnõu § 6 lõige 3 sätestab, et lasteaia pidaja otsusel ja kuulates eelnevalt ära hoolekogu arvamuse, võib lasteaias või rühmas kasutada teist õppekeelt või teisi õppekeeli lisaks eesti keelele, kui on võimaldatud selles keeles õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimiseks õppekeelt valdav õpetaja ja õppe- ja kasvatuskorraldus, mis tagab eesti õppekeele kasutuse rühmas vähemalt 50% ulatuses iganädalasest õppe- ja kasvatustegevuse ajalisest mahust. Teine õppekeel või teised õppekeeled sätestatakse lasteaia õppekavas ja fikseeritakse nendes keeltes läbiviidava õppe- ja kasvatustegevuse ajaline maht.

Võrreldes kehtiva KELS § 8 lõikega 1 on regulatsiooni muudetud ning käesolevaga sätestatakse, et lasteaias võib kasutada teist õppekeelt või teisi õppekeeli lisaks eesti keelele, võttes arvesse § 6 lõikes 1 sätestatut. See tähendab, et kui lasteaia pidaja kehtestab lasteaias lisaks eesti keelele ka teise õppekeele/teised õppekeeled, peab lastele igal juhul olema tagatud võimalus saada eestikeelset õpet vähemalt 50% ulatuses iganädalasest õppe- ja kasvatustegevuse ajalisest mahust. Eelpool nimetatud nõue peab olema täidetud ka keelekümbluse või muudes mitmekeelsetes varajase keeleõppe programmides osalevate lasteaedade puhul. Õpetaja kutsestandardi tase 6 alusel peab teist keelt õpetav õpetaja kasutama korrektset õpetamiskeelt kõnes ja kirjas ning väljendama ennast arusaadavalt ning kasutama oma töös õpetamiskeelt tasemel vähemalt C1.

Säte on seotud 2018. aastal käivitunud pilootprojektiga „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega lasteaiarühmas“. 2021/2022. õa seisuga osaleb pilootprojektis 153 eestikeelset õpetajat ja rühma ning 62 lasteaeda. Käesoleva eelnõuga kavandatakse projekti laienemist kõikidesse tänastesse vene õppekeelega rühmadesse, kus edaspidi on tagatud vähemalt üks täiskohaga eestikeelne õpetaja venekeelse õpetaja kõrval. Projekt lähtub põhimõttest, et eesti õppekeele kasutus rühmas moodustab vähemalt 50% iganädalasest õppe- ja kasvatustegevuse ajalisest mahust. Pilootprojekti eesmärk on tagada alushariduses kõigile lastele võrdsed võimalused ja eesti keele oskus tasemel, mis on vajalik põhihariduse omandamiseks. Pilootprojektiga toetatakse täiendavalt õpetajate professionaalset arengut, aidatakse lasteaedadel kujundada eesti keele omandamist toetavat õpi- ja kasvukeskkonda ning viiakse läbi ka rakendusuuring, mille tulemustest lähtuvalt koostatakse edasine kava lasteaedade eesti keele õppe täienduskoolituse ja õppematerjalide koostamiseks.

Projekti raames töötati koostöös Tallinna Ülikooliga jt sihtgruppidega välja eesti keele täienduskoolituse õppekava ja õppematerjalid. Täienduskoolitused (4 EAP ulatuses) on suunatud lasteaedade eestikeelsetele õpetajatele ja rühma meeskondadele. Koolituse eesmärgiks on õpetajate professionaalsuse toetamine rühmameeskonnas ning õpetajate varajase keeleõppe alase pädevuse tõstmine. Koolitus tugineb teaduspõhisele lähenemisele laste keelelise arengu toetamisel koolieelses eas, alushariduse riiklikule õppekavale ja Euroopa alushariduse keeleõppe portfoolio materjalidele.

Eesti keele õpe lasteaias toimub mängu kaudu vene- ja eestikeelse õpetaja koostöös ning hõlmab kogu õppe- ja kasvatustegevust, sealhulgas muusika-, liikumis- ja kunstitegevusi ning igapäevast suhtlemist ja toiminguid. Projektis on tähelepanu suunatud meeskonnakultuuri kujundamisele, üksteise kultuuride mõistmisele, vastastikusele suhtlemisele ja koostööle vanematega laste keeleõppe toetamisel.

Eelnõu § 6 lõike 4 kohaselt võib eralasteaed määrata õppekeele erakooliseaduse § 15 lõike 1 alusel. Eralasteaedades on õppekeele valik vaba. Eralasteaias, kus eesti keel ei ole õppekeeleks, on kohustuslik tagada eesti keele õpe alushariduse riikliku õppekava alusel, luues eeldused põhihariduse omandamiseks eesti keeles.

Erakooliseaduse (edaspidi ka *EraKS*) § 15 lõikes 1 sätestatakse, et eralasteaia õppekeel määratakse eralasteaia põhikirjas. Käesolevas eelnõus ei piirata võimalusi luua vähemusrahvustele eraldi lasteaedu. Põhiseadusest tulenevate õiguste alusel (nt ettevõtlusvabadus) valib õppeasutus vähemusrahvuse õppeasutuses õppekeele.

Eelnõu § 7 sätestab regulatsiooni õppeaasta kohta. Õppeaasta algab 1. septembril ja kestab kuni 31. augustini.

Võrreldes kehtiva KELS §-ga 16^1 täpsustatakse regulatsiooni sõnastust selle sisu muutmata. Eelkõige on antud säte oluline lasteaia pidajatele rühmade komplekteerimisel ja õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel.

Eelnõu §-s 8 sätestatakse rühma moodustamise alused ning lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded.

Võrreldes kehtiva KELS §-ga 6 ei määratleta seaduses edaspidi rühmaliike, vaid sõnastatakse rühmade moodustamise üldised põhimõtted. Lisaks sätestatakse lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded, millest tuleb rühmade moodustamisel lähtuda. Eelnõu eesmärk on luua õpi- ja kasvutingimused, mis soodustavad laste õppimist ja arenemist ning on kooskõlas rahvusvahelise praktikaga. Laste arengut ei soodusta ja toeta üksnes õpe, vaid ka õpi- ja kasvukeskkond, milles laps viibib. Rahvusvaheliste uuringute põhjal saab väita, et lapse areng on individuaalne, kuid paremad õpi- ja kasvutingimused loovad lastele soodsamad arenguvõimalused. Keskkond peab seega toetama lapse kasvamist ja arengut.

Euroopa ja OECD riikide võrdluses on Eestis alla kolmeaastaste laste rühmades 14–16 last, mis sarnaneb Belgiale, Lätile, Luksemburgile, Sloveeniale ja Maltale. Eestis on võrreldes Leedu, Türgi, Rumeenia ja Liechtensteiniga üle kolmeaastaste laste rühmades rohkem lapsi. Laste arvu rühmades ei ole reguleeritud Taani, Läti, Rootsi, Norra, Prantsuse ja Islandi alushariduse ja lapsehoiu seadustes (Eurydice, 2019).

Eelnõu § 8 lõige 1 sätestab, et lasteaia pidaja moodustab iga lapse vajadusi ja heaolu arvestades lasteaia rühmad, kuulates enne otsuse tegemist ära hoolekogu arvamuse.

Võrreldes kehtiva KELS § 6 lõikega 1 on rühmade moodustamise sätet täpsustatud. Eelnõu kohaselt peab lasteaia pidaja rühmade moodustamisel arvesse võtma iga lapse vajadusi ning heaolu ning enne rühmade moodustamise otsust ära kuulama ka hoolekogu arvamuse. Muudatuse eesmärgiks on kaasata vanemaid laste heaolu, tervisekaitset ja arengut mõjutavate otsuste tegemisse. Selleks saab lasteaia pidaja esitada hoolekogule arvamuse avaldamiseks rühmade moodustamise ettepaneku või vastava otsuse projekti. Rühmade moodustamise otsuse tegemise lõplik pädevus on siiski lasteaia pidajal. Kui hoolekogu leiab, et lasteaia pidaja on vaatamata hoolekogu arvamusele eiranud seaduses sätestatud nõudeid rühmade moodustamisele, võib hoolekogu pöörduda Haridus- ja Teadusministeeriumi, Terviseameti või Päästeameti poole järelevalve algatamiseks, et veenduda õpi- ja kasvukeskkonna nõuete või teiste õigusaktides sätestatud nõuete õiguspärases täitmises pidaja poolt.

Eelnõu § 8 lõige 2 sätestab, et rühma täitumuse ja registreeritud laste piirarv peab olema vastavuses käesoleva seaduse § 27 lõikes 6, 7 ja 8 sätestatud õpetajate ja abiõpetajate ning laste suhtarvudega, tugiteenuste osutamise vajadusega ning kooskõlas lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuetega.

Sätte eesmärk on tagada kõikide lapse arenguks vajalike tingimuste täitmine rühmade moodustamisel. Ka kehtivas KELSis § 20 lõikes 6 on turvalise kasvukeskkonna tagamise eesmärgil sätestatud töökorralduse põhimõte, mis lähtub töötajate ja laste suhtarvudest. Rühmade moodustamise kontekstis ei ole suhtarvude näol tegemist seega täiesti uue regulatsiooniga. Täiendavalt suhtarvude vastavusele on käesoleva regulatsiooni kohaselt oluline jälgida ka laste tugiteenuste osutamise vajadust ning kooskõla rühma õpi- ja kasvukeskkonna nõuetega. Õpi- ja kasvukeskkonna nõuded kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega. Määruse kohaselt peab rühma mängu- ja puhkeruumis põrandapindala olema iga lapse ja täiskasvanu kohta vähemalt 2 ruutmeetrit ning kui rühma mängu- ja puhkeruum on ühendatud, siis vähemalt 4 ruutmeetrit. Nõudeid rühma mängu- ja puhkeruumi põrandapindalale ei ole võrreldes kehtiva määrusega muudetud. Terviseameti heakskiidul võib põranda pindala olla ka väiksem, kui see on sobiv, ohutu ja turvaline.

Rühmaliike, sh kehtivas KELS § 7 lõike 2 punktides 1 - 6 kirjeldatud erirühmi, eelnõuga ei sätestata. Vastav muudatus võimaldab pidajal senisest paindlikumalt rühmasid moodustada, pidades seejuures silmas iga lapse vajadusi.

Eelnõu § 8 lõige 3 sätestab, et rühma täitumuse ja registreeritud laste piirarv on: 1) 16 last, kui rühm on moodustatud pooleteise- kuni kolmeaastastest lastest; 2) 22 last, kui rühm on moodustatud kolme- kuni seitsmeaastastest lastest; 3) 20 last, kui rühm on moodustatud pooleteise- kuni seitsmeaastastest lastest.

Vastava sättega reguleeritakse rühma registreeritud nimestikuline laste maksimumarv. Regulatsioon sarnaneb kehtiva KELS § 7 lõikes 1 sätestatuga, kuid käesoleva eelnõu kontekstis ei reguleerita rühma registreeritud laste võimalikku madalaimat arvu, vaid seatakse rühma täitumuse maksimummäär. Rühma registreeritud laste hulka loetakse muuhulgas ka osaajaga lasteaiakohta kasutavad lapsed ning õpi- ja kasvukeskkonna nõuetes sätestatud tingimused peavad olema tagatud kõikidele rühma registreeritud lastele.

Eelnõu kohaselt saab pidaja otsusel olla laste arv rühmas vastavas sättes kehtestatust rühma täitumuse piirarvust madalam, kuid mitte kõrgem. Nimetatuga tagatakse lastele rühmas õpi- ja kasvukeskkond, kus laste ja täiskasvanute suhtarv on optimaalne ka olukorras, kui rühma täituvusmäär on maksimaalne. Eelnõus sätestatud rühma täitumuse piirarvu nõuet ei kohaldata kuni 2022. aasta 1. septembrini moodustatud rühmadele. Pärast käesoleva seaduse jõustumist 1. septembril 2022. aastal moodustatavate rühmade osas tuleb lähtuda käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud regulatsioonist.

Eelnõu § 8 lõige 4 sätestab, et lapse arengu toetamiseks, tervise kaitseks, turvaliseks ning ohutuks õppe- ja kasvatustegevuse korraldamiseks vajalike tingimuste loomiseks kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded. Õpi- ja kasvukeskkonna nõuete tagamiseks koostab lasteaed käesolevas seaduses sätestatud korras riskianalüüsi.

Võrreldes kehtiva KELS § 11 lõike 2 punktis 2 sätestatule, mille kohaselt kehtestab Vabariigi Valitsus tervisekaitsenõuded koolieelse lasteasutuse maa-alale, hoonetele, ruumidele, sisustusele, sisekliimale ja korrashoiule, keskendub sättes viidatud määrus edaspidi lapse arenguks ja õppekava rakendamiseks vajalike tingimuste loomisele. Vabariigi Valitsuse määruse rakendusakti kavand on esitatud käesoleva eelnõu lisas.

Kehtiva õiguse kohaselt on lasteaiad kohustatud täitma järgmisi õigusaktidest tulenevaid tervisekaitsenõudeid:

1. Vabariigi Valitsuse 06.10.2011 määrus nr 131 „Tervisekaitsenõuded koolieelse lasteasutuse maa-alale, hoonetele, ruumidele, sisustusele, sisekliimale ja korrashoiule“.
2. Sotsiaalministri 15.01.2008 määrus nr 8 „Tervisekaitsenõuded toitlustamisele koolieelses lasteasutuses ja koolis“.
3. Sotsiaalministri 24.09.2010 määrus nr 61 „Tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale“.

Ülalnimetatud määrustes sätestatud nõuded on mõnel juhul ebamõistlikud või liiga detailsed, samuti ei ole rakendamise perioodil tekkinud selget arusaama, mis on teatud nõuete eesmärk. Täiendavalt ei ole eelpool nimetatud määrustega mõistlik dubleerida juba ehitusseadustikus või teistes seadustes sätestatud nõudeid (näiteks ehitisele esitatavad nõuded või tuleohutus), mis kehtivad neile viitamata. Seetõttu tagatakse edaspidi õpi- ja kasvukeskkonna nõuete täitmine riskianalüüsiga. Riskianalüüsis peab analüüsima kõiki nõuete tagamisega seotud riske ja riskide maandamise meetmeid.

Õpi- ja kasvukeskkonna nõuete väljatöötamisse kaasati Sotsiaalministeeriumi tervisevaldkonna esindajaid, Terviseameti ja Tervise Arengu Instituudi esindajad ning lasteaia pidajad ja alushariduse korraldamisega seotud isikud. Käesoleva seaduse alusel kehtestatavad lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded sisaldavad edaspidi rahvatervishoiu seaduse eelnõuga analoogseid nõudeid, mille kohaselt peab õpi- ja kasvukeskkond ning õppe- ja kasvatuskorraldus (sätestatud alushariduse riiklikus õppekavas) lasteaias olema laste tervisele ohutu ja seda toetav. Selleks tuleb hinnata ja ohjata terviseriske, vähendada ebasoovitavaid tervisemõjureid ning ennetada nende toimet.

Uue õpi- ja kasvukeskkonna nõuete määrusega ei muudeta nõudeid võrreldes kehtiva regulatsiooniga rangemaks, kuid säilitatud on põhimõte, mille kohaselt peab lasteaia pidaja järjepidevalt jälgima lasteaia õpi- ja kasvukeskkonda ning võtma kasutusele meetmed nõuete tagamiseks. Määruses on säilinud nõuded, mis on kõige olulisemad lapse arengu toetamiseks ning turvalise füüsilise keskkonna tagamiseks. Seni kehtivad määrused muutuvad käesoleva eelnõu rakendussätetega kehtetuks, vt täpsemalt käesoleva seletuskirja punkti 8.3.

Eelnõu § 9 sätestab lapse arengu toetamise põhimõtted.

Lapse arengu toetamise, lapsele vajaliku toe väljaselgitamise ja rakendamise korraldus lähtub kogu üldhariduses ühtsetest põhimõtetest, sõltumata haridustasemest. Seepärast viidatakse eelnõus lapse arengu toetamise põhimõtete kirjeldamisel ja tugiteenuste tagamisel läbivalt PGSile, milles asub vastav regulatsioon. Koosõlas hea õigusloome ja normitehnika eeskirjaga ei taasesitata seaduseelnõus teise seaduse sätet, vaid viidatakse sellele (HÕNTE § 28 lg 1). Samade regulatsioonide korduv kehtestamine mitmes aktis vähendaks (lisaks akti mahu suurenemisele) õiguse süsteemsust ning muudaks keerulisemaks ja töömahukamaks ka aktide muutmise. Seepärast muudetakse PGSis sätestatud regulatsioon viite abil käesoleva seaduseelnõu osaks. PGSis on kehtestatud tugispetsialistide teenuse kirjeldus ning teenuse rakendamise kord (PGS § 37 lg 3), tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded (PGS § 74 lg 5) ning tugispetsialistide lähtetoetuse tingimused ja kord (PGS § 77^1). Kirjeldatud praktika on kasutusel ka kehtivas KELSis, kus § 6 lõikes 6 viidatakse erivajadusega lapse vastuvõtmisel sobitus- või erirühma koolivälise nõustamismeeskonna otsusele, koolivälise nõustamismeeskonna soovituste andmise tingimused ja kord on aga kehtestatud PGS §-s 47. Seega ei ole tegemist läbivalt uue regulatsiooniga. Lapse arengu toetamise, toe väljaselgitamise ning rakendamise korralduse ühtlustamine haridustasemete üleselt toetab lapse sujuvat

üleminekut ühelt haridusastmelt teisele ning tagab senisest suurema sidususe alus- ja põhihariduse vahel.

Eelnõu § 9 lõige 1 sätestab, et lasteaed lähtub õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel kaasava hariduse põhimõtetest. Tulenevalt lapse individuaalsest vajadusest tagatakse lapse võimetekohane õpe ja vajalik tugi õpetajate, tugispetsialistide, abiõpetajate ja teiste spetsialistide koostöös.

Eelnõus sätestatud kaasava hariduse põhimõtete kohaselt on kõikidel lastel õigus saada kvaliteetset haridust ning vajalikku tuge. Lasteaias on lapsele vajaliku toe pakkumisel oluline last ümbritsevate täiskasvanute omavaheline koostöö.

Eelnõu § 9 lõike 2 kohaselt vastutab tugiteenuste tagamise eest lasteaias lasteaia pidaja. Omavalitsusüksusele teiste õigusaktide alusel antud tugiteenuste korraldamisega seotud ülesandeid tuleb täita viisil, mis tagab alushariduse omandamise lapse individuaalseid vajadusi ja võimeid arvestades. Lasteaed peab tugiteenuste osutamisel arvestama PGS §-s 47 nimetatud koolivälise nõustamismeeskonna (edaspidi *nõustamismeeskond*) soovitustega, kui vanem on vastava soovi avaldanud.

PGSis nimetatud mõiste "kooliväline nõustamismeeskond" nimetatakse käesolevas seaduseelnõus edaspidi "nõustamismeeskond", mis on alusharidussüsteemile omasem mõiste.

Mõiste „tugiteenused" hõlmab nii PGS § 37 lõike 3 alusel kirjeldatud tugispetsialistide (eripedagoog, logopeed, sotsiaalpedagoog, koolipsühholoog) kui ka teiste last õppe- ja kasvatustegevustes abistavate spetsialistide teenust. Täiendavalt võib pidaja luua lasteaias ka loovterapeudi (kunstiterapeut, muusikaterapeut; tantsu- ja liikumisterapeut) ametikoha, kui see on lapse individuaalsetest vajadustest tulenevalt vajalik ja/või last toetav. Loovterapeudi kompetentsusnõuded on kehtestatud loovterapeudi kutsestandardis, tase 7.

Eesmärk on sätestada tugiteenuste tagamise eest vastutav institutsioon, kelleks on munitsipaallasteaias omavalitsusüksus ja eralasteaias eralasteaia pidaja. Kui vanem ei saa oma lapsele käesolevas eelnõus sätestatud tuge, on tal võimalik pöörduda lasteaia pidaja poole. Lasteaia pidaja võib kaasata erinevaid eksperte olukorra hindamiseks.

Võrreldes kehtiva KELS § 14 lõikega 2 on täpsustatud regulatsiooni sõnastust. Eelnõu kohaselt tuleb lapsele tugiteenuseid osutada eelkõige lasteaias. Omavalitsusüksused peavad seega korraldama oma tugiteenuste võrgu selliselt, et vajalik tugi oleks kõigile lasteaias käivatele lastele kättesaadav, seda kas lasteaias või esmatasandi teenuskeskuses töötavate tugispetsialistide või vastava teenuse kaudu. Tugiteenuste reformi tulemusena on võimalik, et tugiteenuseid osutatakse ühes kohaliku omavalitsuse üksuse haridus- ja sotsiaalkeskuses, kus on kättesaadavad ka muud asjakohased teenused. Kuivõrd omavalitsusüksused on oma teenuste osutamisel autonoomsed, välja arvatud osas, mida sätestab õigusakt selle korraldusele, on võimalik tugiteenuseid sisuliselt korraldada selliselt, et tagatakse käesolevas seaduses sätestatud eesmärkide täitmine. Eelnõu eesmärk on suunata omavalitsusüksusi läbi mõtlema oma avalike teenuste korraldus, tagamaks, et need toimivad tõhusalt. Täiendavalt on omavalitsusüksusel võimalik kaaluda, kas laps vajab tugiteenuste raames hoopis mõnda sotsiaalteenust sotsiaalhoolekande seaduse alusel.

Tugiteenuse osutamise korraldamise osas on Haridus- ja Teadusministeeriumil õigus kasutada kõiki meetmeid, mis on talle järelevalveorganina antud (nt ettekirjutus, sunniraha jmt). Haridus- ja Teadusministeerium omab hariduse infosüsteemi kaudu ülevaadet lasteaias tegelikult osutatud tugiteenustest.

Eelnõu § 9 lõige 3 sätestab, et õpetajad jälgivad ja hindavad lapse arengut ja toimetulekut lasteaias ning kohandavad õppe- ja kasvatustegevust lapse individuaalsete vajaduste ja võimete järgi, arvestades hariduse infosüsteemis olevate andmetega lapse hariduslike erivajaduste ja tugimeetmete rakendamise kohta. Lapse arengu hindamisel ja toetamisel lähtutakse põhimõtetest, mis on sätestatud alushariduse riiklikus õppekavas.

Eelnõu § 9 lõike 4 kohaselt tagatakse lapsele vajaduse korral lasteaias tasuta vähemalt eripedagoogi, logopeedi või muu tugispetsialisti teenus, mis vastab põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõike 3 alusel kehtestatud tugispetsialistide teenuse kirjeldusele ja teenuse rakendamise korrale. Tugispetsialistide teenuste rakendamiseks loob võimalused lasteaia pidaja ning teenuse rakendamist korraldab direktor.

Sarnaselt PGSiga võimaldab eelnõu tugispetsialistide teenuse tagamiseks võtta tugispetsialist lasteaeda tööle või korraldada teenuse osutamine muul viisil. Lasteaia pidajal on kohustus tagada teenuse kättesaadavus. See tähendab eelkõige teenuse rahastamist (vajadusel isikute lasteaeda tööle palkamist või teenuse ostmist teenuse osutajatelt). Direktoril on kohustus teenust igapäevaselt korraldada.

Võrreldes kehtiva KELSiga, mis sätestab, et lapsele tagatakse lasteaias vajaduse korral logopeedi ja eripedagoogi või muu tugiteenus, on eelnõus täpsustatud muu tugiteenuse sisu. Eelnõu kohaselt peab tugispetsialistide teenus ka lasteaias vastama PGS § 37 lõike 3 alusel kehtestatud tugispetsialistide teenuse kirjeldusele ja teenuse rakendamise korrale. Muudatus on kooskõlas Riigikontrolli tugiteenuste auditi soovitustega soodustada tugiteenuste terviklikku tagamist lasteaedades ja koolides. Lasteaia ja kooli tugispetsialistidele ühtsete kvalifikatsiooninõuete ning teenuse standardite kehtestamine tagab üldhariduse erinevatel tasemetel teenuse ühtlase kvaliteedi ning võimaldab omavalitsusüksusel tugispetsialistide ressurssi asutuste vahel paindlikult jagada.

Eelnõu § 9 lõige 5 sätestab, et lasteaed kannab andmed rakendatud tugiteenuse ja teenuse osutaja kohta hariduse infosüsteemi. Lapse elukohajärgsel kohaliku omavalitsuse üksusel on lapsele ja perele vajalike tugiteenuste pakkumiseks õigus töödelda hariduse infosüsteemi andmeid.

Sätte eesmärk on infoliikumise hõlbustamise läbi parandada lapse ja pere vajadustele vastava ja õigeaegse teenuse kättesaadavust.

Eelnõu § 9 lõike 6 sätestab, et kui ilmneb lapse andekus, tagatakse talle lasteaias vajaduse korral täiendav juhendamine õpetajate või teiste spetsialistide poolt haridusprogrammide või haridusasutuste kaudu.

Säte on oluline, tagamaks täiendav juhendamine ja individuaalne lähenemine ka andekale lapsele, kelle võimete ja potentsiaali realiseerimine on oluline juba alushariduses, kuivõrd seeläbi toetatakse lapse edasist edukat toimetulekut ka järgmistel haridustasemetel.

Eelnõu § 10 reguleerib lapsele vajaliku toe väljaselgitamist ja vajaliku toe rakendamist.

Käesoleva seaduse eelnõuga kavandatakse tugisüsteemide ühtlustamine alus- ja põhihariduses. Sarnaselt PGSiga kaotatakse käesolevas seaduses jäik erirühmade jaotus ja täituvuse piirnormid ning luuakse senisest paindlikumad võimalused iga lapse arengu toetamiseks. Seejuures lähtutakse ennekõike lapse toe vajadusest ja mahust, mitte tema meditsiinilisest diagnoosist. Kehtivas KELSis sätestatud nõustamismeeskonna poolt tehtavaid otsuseid sobitus- või erirühma vastuvõtmiseks käsitletakse käesolevas eelnõus edaspidi soovitustena tõhustatud või eritoe rakendamiseks. Tõhustatud ja eritugi väljendub eelkõige lapsele sobiva kollektiivi

suuruses ning erivajadusest tulenevate spetsiifiliste kohanduste ulatuses õppe- ja kasvatusprotsessis. Soovituse erivajadusega lapsele toe rakendamiseks annab nõustamismeeskond.

Sarnaselt PGSiga on eelnõu kohaselt tõhustatud tuge vajava lapse puhul rühma suuruseks kuni 12 last ja erituge vajava lapse puhul kuni 6 last. Samas ei pruugi erivajadusega laps ilmtingimata vajada väiksemat rühma. Sellisel juhul võib lapsele tagada individuaalset lisatuge ka tavapärase koosseisuga rühmas. Soovituse konkreetsele lapsele sobiva kollektiivi suuruse või rühmas vajatava lisatoe kohta annab nõustamismeeskond.

Eelnõu § 10 lõike 1 kohaselt loob lapse haridusliku erivajaduse väljaselgitamiseks ja lapsele vajaliku toe pakkumiseks võimalused lasteaia pidaja ning selle korraldab direktor.

Vastavat regulatsiooni ning pidaja ja direktori rolli tugiteenuste osutamisel ei ole võrreldes kehtiva KELSiga sisuliselt muudetud.

Eelnõu § 10 lõike 2 alusel määrab direktor lapse arengu toetamiseks haridusliku erivajadusega lapse õppe koordineerija, kelle ülesanne on korraldada lasteaiasisest meeskonnatööd ning koordineerida lasteaiavälises võrgustikutöös osalemist.

Kehtiva koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava kohaselt on lapse arengu toetamine lasteasutuses meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab lasteasutuse juht. Eelnõu täpsustab senist regulatsiooni, andes direktorile õiguse määrata tugiteenuste osutamisega seotud meeskonnatöö korraldamiseks ning võrgustikutöö koordineerimiseks vastav töötaja. Haridusliku erivajadusega lapse õppe koordineerija näol on tegemist uue rolliga alushariduses. Vastav ametikoht ei eelda täiendava ametikoha loomist lasteaias. Haridusliku erivajadusega lapse õppe koordineerija rolli võib täita üks lasteaias töötavatest tugispetsialistidest, õppealajuhataja või muu nimetatud ametikohale sobiv töötaja.

Eelnõu § 10 lõige 3 avab haridusliku erivajadusega lapse õppe koordineerija ülesannete sisu. Sätte kohaselt toetab ja juhendab haridusliku erivajadusega lapse õppe koordineerija õpetajat lapse esmase toetamise kavandamisel, nõustab vanemaid ning teeb õpetajale ja direktorile ettepanekuid edaspidiseks pedagoogiliseks tööks, lasteaias pakutavate lapse arengut toetavate meetmete rakendamiseks või lisauuringute tegemiseks ning põhikooli ülemineku toetamiseks.

Eelnõu § 10 lõige 4 sätestab, et kui lapsel ilmneb vajadus saada tuge, teavitab lasteaed sellest vanemat ning korraldab lapse pedagoogilis-psühholoogilise hindamise. Vajaduse korral tehakse koostööd teiste valdkondade spetsialistidega ja soovitatakse lisauuringuid.

Eelnõu § 10 lõige 5 sätestab, et lapsel, kellel esinevad raskused kohanemisel või tekib mahajäämus alushariduse riiklikus õppekavas kirjeldatud arengu eeldatavate tulemuste saavutamisel, annab lasteaed üldist tuge, mis kujutab endast õpetaja pakutavat individuaalset lisajuhendamist, tugispetsialisti teenuse kättesaadavust ning vajaduse korral õpet individuaalselt või alarühmas.

Alarühma mõiste tuleneb riiklikust õppekavas kirjeldatud füüsilise keskkonna kujundamise põhimõttest. Käesolevaga viidatakse soovitusele viia õppe- ja kasvatustegevusi lapse toetamise eesmärgil läbi väiksemates gruppides.

Eelnõu § 10 lõige 6 sätestab, et kui lasteaia tagatud üldine tugi ei anna lapse arenguks soovitud tulemusi, teeb haridusliku erivajadusega lapse õppe koordineerija vanemale ettepaneku pöörduda koolivälise nõustamismeeskonna poole. Nõustamismeeskonna soovitusel ja vanema nõusolekul rakendab lasteaed tõhustatud tuge või erituge. Sellisel juhul on laps käsitletav haridusliku erivajadusega lapsena.

Sätte kohaselt on tõhustatud või eritoe rakendamiseks, täiendavalt nõustamismeeskonna soovitusele, vajalik vanema nõusolek. Olukorras, kus vanema tegevus või tegevusetus rikub lapse õigust tema heaolu ja arengu toetamisele, teatab lasteaed omavalitsusüksust abivajavast lapsest. Omavalitsusüksus rakendab seejärel vajadusel meetmeid lapse õiguste kaitsmiseks. Eelnõu kohaselt on oluline lapsele tugi ja arengu toetamine tagada.

Eelnõu § 10 lõige 7 sätestab, et lapse heaolu toetamiseks võib lasteaias moodustada väiksemaid rühmasid. Haridusliku erivajadusega lapsele sobiva suurusega rühma tagamisel tuleb järgida nõustamismeeskonna soovitusi.

Lapse heaolu toetamiseks on lasteaed vaba moodustama eelnõu § 8 lõikes 3 sätestatud piirarvust väiksemaid rühmi. Nõustamismeeskonna soovitusi rühmade moodustamisel on eelnõu kohaselt vaja arvestada üksnes juhul, kui tegemist on tõhustatud tuge või erituge vajava lapsega, kellele nõustamismeeskond on andnud soovituse viia õppe- ja kasvatustegevusi läbi väiksemas kollektiivis.

Eelnõu § 10 lõike 8 alusel rakendatakse tõhustatud tuge lapsele, kes oma hariduslikust erivajadusest lähtuvalt vajab:
1) vähemalt ühte tugispetsialisti teenust;
2) spetsiifilist õppe- ja kasvatustegevuse korraldust, -keskkonda, -metoodikat, või -vahendeid ning
3) individuaalset tuge rühmas või õpet kuni 12 lapsega rühmas.

Käesoleva sättega kirjeldatakse, millised tingimused peab lasteaed tagama lapsele, kellele rakendatakse nõustamismeeskonna soovitusel tõhustatud tuge.

Eelnõu § 10 lõike 9 alusel rakendatakse erituge lapsele, kes oma erivajadusest lähtuvalt vajab:
1) mitut tugispetsialisti teenust;
2) kohandusi mitmes käesoleva paragrahvi lõikes 10 punktis 2 nimetatud valdkonnas ning
3) pidevat individuaalset tuge rühmas või õpet kuni kuue lapsega rühmas.

Käesoleva sättega kirjeldatakse, millised tingimused peab lasteaed tagama lapsele, kellele rakendatakse nõustamismeeskonna soovitusel erituge.

Eelnõu § 10 lõike 10 alusel kantakse haridusliku erivajadusega lapse hindamise, testimise ja uuringute tulemused, samuti õpetajate tähelepanekud, tugispetsialistide ning koolivälise nõustamismeeskonna antud soovitused, kohandused õppes, rakendatud tugimeetmed ning hinnang nende tulemuslikkuse kohta lapse individuaalsesse arenduskavasse, mille täitmise eest vastutab õpetaja.

Käesolevas sättes viidatud tugimeetmed hõlmavad endas nii tugispetsialistide teenuseid kui ka kohandusi õppe- ja kasvatustegevuses.

Eelnõu § 10 lõike 11 sätestab, et vähemalt korra õppeaastas ja juhul, kui nõustamismeeskonna määratud toe rakendamise tähtaeg on lõppenud, hindab haridusliku erivajadusega lapse õppe koordineerija koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega soovitatud toe rakendamise mõju ning teeb ettepanekud edasiseks tegevuseks.

Sätte eesmärgiks on kehtestada põhimõte, et toe rakendamise mõju lapse arengule peab regulaarselt hindama ning analüüsima. Vastavad hindamised on aluseks edasise toe rakendamisel ja edasise tegevuse kavandamisel.

Eelnõu § 11 sätestab huvitegevuse korraldamise põhimõtted.

Eelnõu § 11 lõike 1 kohaselt võib lasteaias korraldada huvitegevust, mille eesmärk on võimaldada huvialast tegevust lisaks lasteaia õppekavale, kuulates eelnevalt ära hoolekogu arvamuse. Huvitegevuse korraldus lasteaias ei tohi takistada õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimist.

Kehtivas KELSis ei ole huvitegevuse korraldust reguleeritud. Huvitegevus lasteaias ei ole alushariduse osa, kuid täiendab seda laste huvidest lähtuvalt. Vajalike üldoskuste, teadmiste ja hoiakute kujundamine on tagatud alushariduse riikliku õppekava kaudu, mille korraldamiseks on riik omavalitsusüksustele ette näinud vastavad rahalised vahendid. Kui huvitegevust ei korraldata, ei mõjuta see alushariduse omandamise võimaldamist ja selle kvaliteeti.

Huvitegevuse korraldamise põhimõtteid on asjakohane käesolevas eelnõus reguleerida, sest praktikas on võrdlemisi levinud, et huvitegevus lasteaias õppekavaväliselt aset leiab. Sättes rõhutatakse, et huvitegevust saab korraldada vaid täiendavalt alushariduse omandamise võimaldamisele ja see ei tohi takistada õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimist. Nimetatust lähtuvalt toimub huvitegevus lasteaias ainult õppe- ja kasvatustegevusest vabal ajal. Lasteaed ei pea ise huvitegevust läbi viima, vaid võib osta vastavat teenust nt huvikoolilt.

Täiendavalt kohustab käesolev regulatsioon huvitegevuse korraldamisel eelnevalt ära kuulama hoolekogu arvamuse. Seda põhjusel, et lasteaias võib huvitegevust korraldada eelkõige vanemate huvi korral, sest huvitegevuse toimumisega seotud kulusid kannab vanem.

Eelnõu § 11 lõike 2 kohaselt on huvitegevuses osalemine lapse jaoks vabatahtlik ning huvitegevuse rahastamise tagab huvitegevuses osaleva lapse vanem. Huvitegevust võib rahastada osaliselt või täielikult ka kohaliku omavalitsuse üksus.

Kuna huvitegevus on õppekavaväline tegevus, rahastavad seda need vanemad, kelle lapsed vastavas huvitegevuses osalevad. Huvitegevuses osalemine on vabatahtlik ja otsuse lapse osalemise osas teeb vanem. Omavalitsusüksus võib huvitegevuses osalemist toetada, kuid omavalitsusüksuselt ei saa nõuda õppekavavälise huvitegevuse rahastamist. Omavalitsusüksus võib huvitegevusega seotud kulu katta osaliselt või täies ulatuses, kui tal on selleks vahendeid. Vastavasisulise ettepaneku võib omavalitsusüksusele teha näiteks hoolekogu.

Eelnõu 3. peatükk sätestab lapse, vanema ja lasteaia pidaja õigused ja kohustused alushariduse süsteemis. Võrreldes kehtiva KELS §-dega 17 ja 18 on täpsustatud laste ja vanemate õigusi ja kohustusi ning lisatud lasteaia pidaja õigused ja kohustused.

Eelnõu §-s 12 sõnastatakse lapse õigused alushariduse süsteemis.

Lapsel on õigus tema heaolu ja arengu toetamisele ning seda soodustavale õpi- ja kasvukeskkonnale. Lapsel on õigus väljendada oma arvamust ning sellega peab kodus ja lasteaias vastavalt lapse vanusele ning arengule arvestama.

Võrreldes kehtiva KELS §-s 17 sätestatuga on sõnastust täpsustatud ning eelnõusse on lisatud lapse õigus väljendada oma arvamust. Täiendavalt tuleb lapse õiguste osas kohaldada ka kõiki teisi rahvusvahelistest lepingutest ja siseriiklikust õigusest tulenevaid õigusi ja kohustusi. Lapse õiguste sätestamine on kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni lapse õiguste

konventsiooni ja selle lisaprotokollidega ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta ja teiste asjakohaste õigusaktidega.

Lapse õigustega arvestamiseks peab õpi- ja kasvukeskkond olema last väärtustav ning tema arengut toetav. Lasteaias on oluline lapsi kuulata ja toetada nende aktiivset õppimist. Laste arvamusega arvestamise eesmärgil on lasteaedades kasutusel sisehindamise vahendid, mille kaudu selgitatakse välja laste rahulolu lasteaiaga. Kirjeldatud sisehindamise raames kaardistatakse laste arvamusi lasteaia õppe- ja kasvatustegevuste kohta ja tehakse kindlaks, mis lastele meeldib ning mis põhjustab raskusi. Laste arvamused ja ideed on õpetajatele oluliseks sisendiks õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ning hindamisel. Lapse arvamust ei pea arvestama, kui see kahjustab lapse arengut ja heaolu.

Eelnõu §-s 13 sätestatakse vanema õigused ja kohustused.

Võrreldes kehtiva KELS §-ga 12 on vanema õiguste ja kohustuste sisu muudetud.

Eelnõu § 13 lõike 1 kohaselt on vanemal on õigus saada käesolevas seaduses sätestatud korras lasteaialt tuge lapse arengu ja tema alushariduse omandamise toetamisel; saada lasteaialt teavet õppe- ja kasvatustegevuse korralduse kohta; osaleda käesolevas seaduses sätestatud korras lasteaia hoolekogu töös ning teha lasteaiale ettepanekuid õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimisel.

Vanema õiguste ja kohustuste sisu on võrreldes kehtiva KELSiga täpsustatud ning muudetud käesoleva eelnõu regulatsioonidele vastavaks. Senisest sõnastusest on välja jäetud vanema õigusi puudutavad sätted, mis tulenevad teistest õigusaktidest või ka käesoleva eelnõu teistest sätetest. Näiteks on teabe saamise õigus tagatud avaliku teabe seadusega ning käesoleva eelnõu §-ga 4 on tagatud vanemate õigus saada lapsele lasteaiakoht.

Eelnõu § 13 lõige 2 sätestab, et vanemal on kohustus järgida alushariduse riiklikus õppekavas sätestatud õppe- ja kasvatustegevuse eesmärke ning teha lasteaiaga koostööd lapse arengu toetamiseks ja lapsele tugispetsialisti teenuste võimaldamiseks; tagada lapse arenguks ja alushariduse omandamiseks soodsad tingimused ning katta sellega kaasnev kulu, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi; teavitada kirjalikult lasteaia direktorit lapse terviseseisundist tulenevatest eritingimustest, mille alusel kohandatakse lasteaias võimaluse korral päevakava, õpi- ja kasvukeskkonda ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldust.

Võrreldes kehtiva KELSiga on täpsustatud vanema koostöö kohustust. Alushariduse riikliku õppekava järgi on õppe- ja kasvatustegevuse eesmärk lapse mitmekülgne ja järjepidev areng koolivalmiduse kujunemiseks kodu ja lasteaia koostöös. Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuste raames toetatakse lapse üldoskuste (mängu-, tunnetus- ja õpioskuste, sotsiaalsete ja eneseregulatsiooni oskuste) ning valdkondlike (keel ja kõne, mina ja keskkond, matemaatika, kunst, liikumine ja muusika) oskuste kujunemist ja arengut.
Täiendavalt sõnastatakse eelnõus vanema kohustus teavitada lasteaia direktorit kirjalikult lapse terviseseisundist tulenevatest eritingimustest. Lasteaia direktori teavitamine lapse terviseseisundist tulenevatest eritingimustest ei ole lapsevanema jaoks uus nõue. Lapse tervise eritingimustest teavitamine on kehtestatud sotsiaalministri 24.09.2010. a määruse nr 61 "Tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale" § 7 lõikes 2, mille kohaselt informeerib vanem lasteasutuse direktorit kirjalikult lapse terviseseisundist tulenevatest eritingimustest, mille alusel kohandab personal võimaluse korral rühma päevakava, kasvukeskkonda ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldust.

Vastav regulatsioon on oluline lapse heaolu ja tervisekaitse tagamiseks ning arengu toetamiseks. Käesolevaga on vanem kohustatud lasteaeda teavitama lapse terviserikkest või võimalikust nakkusohust, mis võib ohustada teisi lapsi või last ennast. Kui vanem lasteaeda lapse terviseseisundist tulenevatest eritingimustest ei teavita, ei saa lasteaed võtta vastustust võimalike tervisekahjude ennetamisel ja tekkimise vältimisel. Kui vanem on lasteaeda terviseriskist teavitanud, peab lasteaed võtma kasutusele kõik meetmed, mis aitavad võimalikku tervisekahju lastele vähendada. Olukorras, kus vanem ei pea kinni sättes reguleeritud kohustusest, võib lasteaed või selle pidaja laste õiguste tagamiseks lastekaitse poole pöörduda.

Lasteaia direktor peab jälgima, et isikuandmete töötlemisel lasteaias ei ületataks seadusega ette nähtud piire, st andmetöötlus peab olema kooskõlas isikuandmete töötlemise järgmiste põhimõtetega: seaduslikkus, eesmärgikohasus, kvaliteet, õigsus, säilitamine ja turvalisus. Andmetöötluse osa, mida seaduse volitusnorm ei hõlma, peab olema kaetud lapsevanema nõusolekuga. Nõusolek peab vastama isikuandmete kaitse seaduse §-s 14 sätestatud põhimõtetele.

Eelnõu §-s 14 sätestatakse lasteaia pidaja õigused ja kohustused.

Eelnõu § 14 lõike 1 kohaselt on lasteaia pidajal õigus korraldada lasteaia koostööd kogukonnaga, põhikooliga ja muude asutustega; pöörduda vanema poole tema käesolevas seaduses sätestatud kohustuste täitmise tagamiseks ja rakendada teisi laste õiguste kaitsega seotud meetmeid; saada käesolevas seaduses sätestatud korras toetust alushariduse kättesaadavuse ja kvaliteedi tagamiseks.

Kehtivas KELSis kajastuvad eelnõus sõnastatud õigused osaliselt § 20 lõikes 3 ja § 22 lõigetes 2 ja 3, milles käsitletakse lasteaia personali ja pedagoogide ülesandeid. Kuivõrd õiguslik suhe lasteaiakoha tagamisel tekib lasteaia pidaja ja vanema vahel, sõnastatakse sättes lasteaia pidaja õigused, mida pidaja saab teostada lasteaia kaudu. Eelnimetatud põhjusel ei ole käesolevas eelnõus peetud põhjendatuks ühe või teise lasteaia töötajate grupi esiletoomist.

Rahvusvaheliselt on peetud oluliseks lasteaia pidaja head koostööd kogukonnaga ja teiste asutustega, sest see aitab kaasa alushariduse kättesaadavuse ja kvaliteedi paremale tagamisele. Nimetatust lähtuvalt on kohane käesolevas eelnõus kehtestada pidaja kohustus korraldada koostööd kogukonnaga, põhikooliga ja muude asutustega.

Lapse huvides ja tema õiguste tagamiseks on lasteaia pidajal on õigus pöörduda vanema poole, et tagada käesolevas seaduses sätestatud kohustuste täitmine vanema poolt. Näiteks, kui vanem ei pea kinni lasteaia kodukorrast või ei tee koostööd lapse arengu toetamiseks. Täiendavalt on lasteaia pidajal õigus vanemat lapse heaolu ja turvalisuse tagamise kohustamiseks mõjutada lastekaitseseaduses sätestatud meetmeid kasutades. Olukorras, kus vanema tegevus või tegevusetus rikub lapse õigust heaolule ja arengu toetamisele, teatab lasteaed abivajavast lapsest omavalitsusüksust, kes rakendab vajaduse korral meetmeid lapse õiguste kaitsmiseks.

Lasteaia pidajal on käesolevas seaduses sätestatud korras õigus saada toetust alushariduse kättesaadavuse ja kvaliteedi tagamiseks. Riigieelarvest eraldatakse omavalitsusüksusele toetust käesoleva seaduse § 27 lõikes 2 nimetatud lasteaiaõpetajate täienduskoolituseks, eesti keele õppeks ja õpetajate tööjõukuludeks, sealhulgas võib omavalitsusüksus nimetatud toetust kasutada tugispetsialistide tööjõukulude katmiseks või tugiteenuste kättesaadavuse tagamiseks (§ 33 lõige 2). Eralasteaia rahastamise tingimused ja korra kehtestab omavalitsusüksus (§ 34

lõige 3). Eralasteaia ja -lapsehoiu pidajal on õigus omavalitsusüksuselt toetust saada käesolevas seaduseelnõus kehtestatud tingimustel.

Eelnõu § 14 lõige 2 sätestab lasteaia pidaja olulisemad kohustused. Lasteaia pidajal on kohustus tagada lastele kvaliteetse alushariduse kättesaadavus ja lasteaiale tugi käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks; nõustada koostöös lasteaiaga vanemaid lapse arengu ja alushariduse küsimustes; jälgida koostöös lasteaiaga regulaarselt lapse terviklikku arengut ning anda vanematele sellekohast tagasisidet, pakkuda esmaabi ning käesolevas seaduses sätestatud korras tuge; teavitada koostöös lasteaiaga vanemaid õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest.

Sätte kohaselt on lasteaed on oma ülesannete täitmisel sõltuv lasteaia pidajast, kes vastutab alushariduse tagamise eest. Nimetatust lähtuvalt peab lasteaia pidaja lasteaiale tagama ressursid ja toe kvaliteetse alushariduse pakkumisega seotud ülesannete täitmiseks, nt võimaldama tugiteenuste osutamiseks vajalikud vahendid või lahendama lasteaia riskianalüüsiga välja selgitatud probleemid. Käesoleva sätte eesmärk on rõhutada, et alushariduse kättesaadavuse ja kvaliteedi eest vastutab lõppastmes lasteaia pidaja. Vastav rõhuasetus on oluline, sest praktikas pöördutakse lasteaiaga seotud olme- või kommunikatsiooniprobleemide korral sageli Haridus- ja Teadusministeeriumi poole, kuigi tegelikult saab lahendused välja pakkuda lasteaia pidaja kohalikul tasandil. Alles olukorras, kui pidaja oma kohustusi ei täida ning on tekkinud õigusaktides sätestatud nõuete rikkumise oht, on asjakohane pöörduda Haridus- ja Teadusministeeriumi poole, kes algatab ka vastava järelevalvemenetluse.

Käesoleva sätte punkti 2 kohaselt tuleb koostöös lasteaiaga nõustada vanemaid lapse arengu ja alushariduse küsimustes. Punkti 3 kohaselt peab lasteaia pidaja jälgima koostöös lasteaiaga regulaarselt lapse terviklikku arengut ja andma vanematele sellekohast tagasisidet, pakkuma esmaabi ning tuge käesolevas seaduses sätestatud korras. Viimane tähendab ühtlasi ka lasteaia personali koolitamist, nõustamist või selleks vajalike töötajate tagamist, nt vajadusel meditsiiniline personal krooniliselt haigete laste toetamiseks, sh ravimite manustamiseks. Regulatsiooni sõnastamisel on lähtutud kehtiva KELS §-st 14 ja sotsiaalministri 24. septembri 2010. a määruse nr 61 „Tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale“ § 6 lõikest 3.

Lasteaia ja pidaja koostöö vanemate nõustamisel, lapse arengu jälgimisel ja õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest teavitamisel tähendab, et vanem võib eelpool loetletud küsimustes pöörduda nii pidaja kui ka lasteaia poole. Seejuures peab loetletud ülesannete täitmisega seotud kohustus olema täidetud kvaliteetselt ning vajadusel ühiselt või iseseisvalt.

Eelnõu 4. peatükis on koondatud lasteaia tegevusega seotud regulatsioon. Peatüki esimeses jaos reguleeritakse õppeõigusega seotud, teises lasteaia juhtimisega seotud ning kolmandas lasteaia töötajatega seotud sätteid. Võrreldes kehtiva KELSiga on lasteaia tegevuse korraldamine käesolevas eelnõus reguleeritud 4. peatüki üldsätetes. Nimetatu eesmärgiks on luua seaduses terviklikum ülevaade lasteaia korraldamise üldistest alustest.

Käesolevas peatükis sätestatakse erisus eralasteaia juhtorgani moodustamisele ja selle tegevusele.

Täiendavalt eristatakse regulatsioonis munitsipaal- ja eralasteaedade töö korraldust. Kuna nende juriidiline omandivorm on erinev, on erinev ka nende asutuste töö korraldamine ja juhtimine.

Eelnõu §-a 15 sätestatakse lasteaia tegevuse korraldamise üldised alused.

Eelnõu § 15 lõike 1 kohaselt võib lasteaia tegevust korraldada munitsipaal- või eralasteaias. Munitsipaallasteaia pidaja on kohaliku omavalitsuse üksus ning eralasteaia pidaja on eraõiguslik juriidiline isik.

Võrreldes kehtiva KELS § 4 lõikega 1 on regulatsiooni sõnastust täpsustatud. Sätte eesmärk on kehtestada selge vastutus lasteaia omandivormist lähtuvalt ning piiritleda, mil viisil võib käesolevas seaduses sätestatud korras alusharidust võimaldada. Sõltuvalt lasteaia omandivormist erineb lasteaedade tegevuse õiguslik vorm. Munitsipaallasteaia pidaja tegevuse aluspõhimõtted tulenevad PS §-st 37, mis tähendab, et munitsipaallasteaed täidab avalikku ülesannet. Eralasteaia teenus muutub avalikuks ülesandeks siis, kui seda osutatakse avalik-õigusliku isiku seadusest tuleneva kohustuse täitmiseks. Oma õiguste kaitseks tuleb munitsipaallasteaia puhul pöörduda eelkõige omavalitsusüksuse poole või halduskohtusse. Eralasteaia puhul tuleb pöörduda eraõigusliku juriidilise isiku juhtorgani poole või tsiviilkohtusse.

Eelnõu § 15 lõige 2 sätestab, et lasteaed asutatakse lasteaia pidaja otsusega. Lasteaia pidaja kehtestab põhimääruse või -kirja, milles sätestatakse vähemalt lasteaia asukoht ja tegevuskohad, nimetus, struktuur ning õppekeel või õppekeeled.

Munitsipaallasteaed asutatakse omavalitsusüksuse otsusega ning eralasteaed asutatakse eraõigusliku juriidilise isiku otsusega sõltuvalt tema omandivormist. Eraõigusliku juriidilise isiku otsuse teeb kõrgeim juhtorgan, kui põhikirjas ei ole sätestatud teisiti. Eralasteaia asutamise otsuse tegemiseks ei näe õigusaktid ette otsuse tegemise vormi. Munitsipaallasteaia asutamise otsuse tegemiseks on ette nähtud kord kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses (edaspidi ka *KOKS*). KOKS § 35 lõike 2 kohaselt otsustab valla või linna ametiasutuse hallatava asutuse (munitsipaallasteaia) asutamise ja selle tegevuse lõpetamise volikogu. Hallatava asutuse põhimääruse, struktuuri ja koosseisu kinnitamine ning muutmine toimub volikogu poolt kehtestatud korras. Valla või linna ametiasutus ja ametiasutuse hallatav asutus registreeritakse riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste registris.

Kehtestatud põhimäärus- või kiri on õppeõiguse taotlemise üheks eelduseks. Võrreldes kehtiva KELSi §-ga 9 on täpsustatud lasteaia põhimääruse regulatsiooni ning eelnõu vastavast sättest on välja jäetud kohustus reguleerida seda, mis on sätestatud edaspidi seaduse tasemel. Näiteks on edaspidi seaduses sätestatud direktori pädevus ja tema ülesanded, samuti hoolekogu pädevus ja ülesanded.

Eelnõu § 15 lõige 3 sätestab, et lasteaia tegutsemise ja alushariduse võimaldamise õigus antakse käesolevas seaduses sätestatud korras õppeõigusega.
Nii munitsipaal- kui eralasteaed loetakse asutatuks õppeõiguse andmisega. Õppeõigus annab lasteaiale õiguse alusharidust võimaldada. Eralasteaia jaoks tähendab õppeõiguse saamine majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse (edaspidi ka *MSÜS*) § 16 tähenduses loakohutuse täitmist. Ilma õppeõiguseta ei tohi õppe- ja kasvatustegevust läbi viia. Kui sisuline tegevus vastab lasteaia tegevuse tunnustele, kuid puudub õppeõigus, on tegemist on ebaseadusliku majandustegevusega karistusseadustiku (edaspidi ka *KarS*) § 372 tähenduses. Õppeõigus asendab edaspidi KELS alusel väljastatud koolitusluba ja erakooliseaduse alusel väljastatud tegevusluba. Õppeõiguse ja selle taotlemise kohta on antud täpsemad selgitused seletuskirja § 21 juures. Koolituslubade ja tegevuslubade üleminekusätete kohta on antud selgitused seaduse rakendussätete juures.

Eelnõu § 15 lõige 4 sätestab, et lasteaia pidaja otsusel võib lasteaed tegutseda ühe asutusena mitmes tegevuskohas. Sellisel juhul peab tema tegevus vastama käesolevas seaduses sätestatud nõuetele kõikides tegevuskohtades.

Regulatsiooni eesmärk on tagada lasteaia tegevuse korraldamiseks ja juhtimiseks piisav paindlikkus. Ühe asutusena mitmes tegevuskohas tegutseva lasteaia puhul on õiguslikult tegemist ühe lasteaiaga (juriidilise isikuga). Regulatsiooni kohaselt võib lasteaia pidaja olemasolevaid lasteaedu üheks asutuseks konsolideerida. Säte kehtib ka tulevikus asutavate lasteaedade suhtes. Nii võib mitmes tegevuskohas tegutseval lasteaial olla üks direktor ning tegevuskohtades üksnes õppealajuhataja. Eesmärk on hoida lasteaiavõrk optimaalsena ning pikemas perspektiivis hoida kokku ka lasteaia juhtimiskuludelt.

Eelnõu § 15 lõike 5 kohaselt võivad lasteaed ning põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud põhikool tegutseda ühe asutusena. Võrreldes kehtiva KELS § 5 lõikega 2 ei ole regulatsiooni muudetud. Põhikool on üldhariduskool. PGSist tulenevalt võib põhikooli tegutsemise vorm olla lasteaed ja põhikool, mis tegutsevad ühe asutusena.

Eelnõu § 15 lõike 6 sätestab, et ühe asutusena tegutseva lasteaia ja põhikooli direktoril on käesolevast seadusest ning põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest tulenev pädevus. Lasteaia pidaja otsusel võib ühe asutusena tegutsev lasteaed ja põhikool moodustada ühise hoolekogu, kelle õigused ja kohustused tulenevad käesolevast seadusest ning põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest.

Tegemist on uue regulatsiooniga, mille kohaselt võib lasteaia pidaja otsusel ühe asutusena tegutsev lasteaed ja põhikool moodustada ühise hoolekogu, kes tagab õiguste ja kohustuste täitmise, mis tulenevad käesolevast seadusest ning põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest. Eesmärk on vähendada bürokraatiat erinevate juhtorganite loomisel. Mõistlik on lasteaed-põhikooli puhul luua üks juhtorgan.

Eelnõu § 15 lõigete 7–9 sõnastus on üle toodud kehtiva KELS § 33 lõigetest 1, 2 ja 4. Kehtiva KELSi ülejäänud lasteaia ümberkorraldamist ja -kujundamist reguleerivad sätted on käesolevast eelnõust välja jäetud, sest need on kaetud eelnõu § 15 teiste sätetega. Ühtlasi on käesolevast eelnõust välja jäetud ka lasteaia ümberkujundamise korraldus, mis reguleeris eri liiki lasteaedade ümberkujundamist. Vastavaid sätted käesolevas eelnõus ei reguleerita, sest lasteaedadele eri liike eelnõuga ei kehtestata.

Kehtiva KELS § 33 lõige 4 eeldab, et lasteaia ümberkorraldamise või ümberkujundamise tulemusena tuleb igal juhul taotleda koolitusluba (käesoleva seaduse tähenduses õppeõigus). Eelnõu § 15 lõikes 9 on PGS § 80 lõike 6 regulatsiooni arvesse võttes sätestatud, et kui ümberkorraldamisel lasteaiad ühendatakse (ühendatavad lasteaiad lõpetavad tegevuse ja nende baasil moodustatakse uus lasteaed), jaotatakse või eraldatakse, tuleb õppeõigus taotleda ümberkorralduse tulemusel asutatud uuele lasteaiale. Lasteaedade liitmisel (liidetav lasteaed lõpetab oma tegevuse) õppeõigust taotleda vaja ei ole. Selline regulatsioon vähendab õppeõiguse taotlemise kohustusi.

Eelnõu § 15 lõige 10 sätestab, et ühe asutusena tegutseva lasteaia ja üldhariduskooli ümberkorraldamise, kooli pidamise üleandmise ning tegevuse lõpetamise osas kohaldatakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatut. Võrreldes kehtiva KELSi §-ga 33 on regulatsiooni muudetud ja viidatud PGSi § 80 ja 81.

Eelnõu § 15 lõike 11 kohaselt võib lapse munitsipaallasteaiast välja arvata üksnes vanema soovil või koolikohustuse täitma asumisel.

Kehtivas KELSis ei ole lapse munitsipaallasteaiast väljaarvamist reguleeritud. Laste lasteasutusse vastuvõtu ja sealt väljaarvamise korra kehtestab valla- või linnavalitsus. Eelnõu vastava regulatsiooni vajaduse tingib asjaolu, et praktikas on omavalitsusüksused õigusvastaselt kehtestanud laste lasteaeda vastuvõtu ja väljaarvamise kordades tingimused lapse lasteaiast väljaarvamiseks, nt lapse pikemaajalisel puudumisel lasteaiast või olukorras, kui vanem ei ole tasunud lasteaia osalustasu. Kehtiva KELSi kohaselt ei tohi omavalitsusüksus aga kitsendusi lapse lasteaeda vastuvõtmiseks või lasteaiakoha kasutamiseks kehtestada. Kirjeldatud õigusselguse puudumisele ja tekkinud õigusvastastele olukordadele on tähelepanu juhtinud ka õiguskantsler.

Käesoleva regulatsiooniga sätestatakse seega lapse munitsipaallasteaiast välja arvamise tingimused. Sätte kohaselt võib lapse munitsipaallasteaiast välja arvata üksnes vanema avalduse alusel või siis, kui laps läheb kooli. Muid aluseid lapse lasteaiast välja arvamiseks eelnõu ette ei näe ning omavalitsusüksus ei tohi täiendavaid aluseid lapse munitsipaallasteaiast välja arvamiseks ka kehtestada. Sätte eesmärk on tagada õigusselgus lapse munitsipaallasteaiast väljaarvamisel. Lasteaia peavad saama käia kõik lapsed, kelle vanemad seda soovivad. Lapsevanem realiseerib ja kaitseb oma õigust lapse kasvatamisel ja tema hariduse üle otsustamisel (PS § 27 lg 3 ja § 37 lg 3). PS § 37 kohaselt on igaühel õigus haridusele, sh alusharidusele.

Omavalitsusüksuse õiguste tagamine tuleb täita vastavate õiguskaitsevahendite kaudu. Seega, kui lasteaia kohatasu maksmata jätmise põhjuseks on pere halvenenud sotsiaalmajanduslik olukord, tuleb perele pakkuda abi sotsiaaltoetuste näol või kasutada eelnõu § 31 lõikes 6 sätestatud õigust vanema osalustasu ja toidukulu diferentseerimiseks. Kui tasu maksmata jätmise objektiivsed põhjused puuduvad, võib omavalitsusüksus oma õiguste kaitseks pöörduda kohtusse, kuid last ei või sel põhjusel lasteaiast välja arvata. Käesoleval juhul on eesmärgiks kaitsta laste õigust haridusele, vanemate kohustustuste täitmisest sõltumata. Vanemate kohustuste täitmise tagamiseks tuleb rakendada teisi õiguslikke vahendeid.

Eelnõu § 15 lõikes 12 sätestatakse, et direktor koostab koostöös töötajatega kodukorra. Kodukorras sätestatakse laste ja lasteaia töötajate vaimset ja füüsilist turvalisust ohustavate olukordade ennetamise, neile reageerimise, juhtumitest teavitamise ja nende juhtumite lahendamise kord. Kodukorra kehtestab direktor, kuulates eelnevalt ära hoolekogu arvamuse. Lasteaia kodukord on lastele, vanematele ja lasteaia töötajatele täitmiseks kohustuslik ning see avalikustatakse lasteaia veebilehel.
Võrreldes kehtiva KELS §-ga 9^2 käsitletakse lasteaia kodukorda käesolevas peatükis, sest kodukord on seotud lasteaia tegevuse korraldamisega. Lasteaia töötajad osalevad kodukorra koostamisel. Enne kodukorra kehtestamist kuulab direktor ära hoolekogu arvamuse.

Eelnõu §-ga 16 sätestatakse erisus eralasteaia juhtorgani moodustamisele ja selle tegevusele. Kehtiv KELS reguleerib munitsipaallasteaedade tegevust ja eralasteaedadele kohaldatakse seda niivõrd, kuivõrd erakooliseadus ei sätesta teisiti. Edaspidi reguleerib nii munitsipaal- kui eralasteaedade tegevust käesolev eelnõu.

Eelnõu § 16 sätestab, et eralasteaia pidaja loob õppe- ja kasvatustegevuse koordineerimiseks eralasteaias kollegiaalse juhtorgani, kellele kohaldatakse käesolevas seaduses hoolekogu kohta sätestatut.

Eralasteaia pidaja peab looma juhtorgani, kellel on hoolekogu õigused ja kohustused. Kuivõrd eralasteaia pidaja näol on tegemist eraõigusliku juriidilise isikuga, valib juhtorgani nimetuse eralasteaia pidaja, nt võib juhtorgan eralasteaias kanda nõukogu või kolleegiumi nimetust. Regulatsiooni tulemusel muutuvad hoolekogule antud ülesanded lasteaia omandivormist sõltumata ühetaoliseks.

Võrreldes kehtiva õigusega ei ole eralasteaia hoolekogul edaspidi erakooliseaduse tähenduses äriühingu juhtimisega seotud ülesandeid. Näiteks ei ole hoolekogul pädevust esitada erakooli pidajale kinnitamiseks erakooli põhikirja muutmise ettepanekuid, samuti ei tegele hoolekogu eelarve, majandusaasta aruande ja vahearuannete küsimuste arutamisega. Hoolekogu kui juhtorgani pädevus on käesoleva eelnõu kohaselt seotud ainult õppe- ja kasvatustegevuse küsimustega.

Eelnõu §-ga 17 sätestatakse eralasteaia pidaja ja vanema vahelise lepingu tingimused.

Kuna võlaõigusseaduse kohaselt kehtib lepinguvabaduse põhimõte, võib seadusandja avalikes huvides sätestada imperatiivsed sätted, et kaitsta vanemate ja laste huve. Käesolevas eelnõus sätestatakse vastavad tingimused seaduse eesmärgi täitmise tagamiseks. Täiendavalt on vastav regulatsioon vajalik eralasteaia pidajale, sest lepinguga lepitakse kokku olulised tingimused eralasteaia tegevuse rahastamiseks.

Eelnõu § 17 lõike 1 kohaselt sõlmitakse vanema ja eralasteaia pidaja vahel kirjalik leping. Lepinguga kohustub eralasteaia pidaja võimaldama lapsele alushariduse riiklikule õppekavale vastavat alusharidust ning vanem on kohustatud tasuma õppemaksu.

Võrreldes EraKS § 17 lõikega 1 on regulatsiooni sõnastust täpsustatud. Eraõiguslike suhete puhul on vaja alushariduse kättesaadavuse tagamiseks sätestada poolte õigused ja kohustused. Käesoleva sätte kohaselt peab eralasteaed võimaldama lapsele alushariduse riiklikule õppekavale vastavat haridust ning vanem on kohustatud tasuma selle eest õppemaksu, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi. Kuivõrd tegemist on eraõigusliku suhtega, kasutatakse lasteaiakoha tasu kohta erakooliseadusest tulenevalt mõistet õppemaks.

Õppemaksust arvatakse maha need kulud, mis hüvitatakse eralasteaia pidajale omavalitsusüksuse kaudu, kui selleks on olemas vastav kokkulepe. Kui vanem otsustab loobuda omavalitsusüksuse poolt pakutud munitsipaallasteaia kohast, tasub eralasteaiaga kaasnevad kulud vanem.
Eelnõu § 17 lõige 2 sätestab tingimused lepingu sõlmimiseks. Lepingus tuleb kindlaks määrata lasteaia õppekava, mille alusel toimub lapse arengu toetamine või alushariduse võimaldamine; õppe- ja kasvatustegevuse koht; õppemaksu tasumise tingimused ja kord; eralasteaia pidaja kohustused alushariduse jätkamise tagamisel, kui eralasteaia õppeõigus tunnistatakse kehtetuks; vajaduse korral muud tingimused, mis eralasteaia pidaja loob kvaliteetse alushariduse tagamiseks.

Võrreldes EraKS § 17 lõikega 4 on täpsustatud lepingus kajastuvaid tingimusi, lähtudes eralasteaia erisustest. Näiteks sätestatakse käesolevas eelnõus, et lepingus tuleb kokku leppida eralasteaia pidaja kohustused alushariduse jätkamise tagamisel, kui eralasteaia õppeõigus

tunnistatakse kehtetuks. Vastav regulatsioon on vajalik õiguskindluse tagamiseks olukorras, kui eralasteaia õppeõigus tunnistatakse kehtetuks, sest lasteaed ei vasta õigusaktides sätestatud nõuetele. Nimetatud olukordade vältimiseks sätestatakse lepingus näiteks tingimus, et eralasteaia pidaja tagab õppeõiguse kehtetuks tunnistamise korral vanemale järgmise kolme kalendrikuu jooksul lasteaiakoha mõnes teises oma hallatavas eralasteaias. Vastava sätte eesmärgiks on suunata lepingu osapooli eralasteaia kohaga seotud tingimuste osas kokku leppima.

Täiendavalt tagatakse sättega, et õppeõiguse kehtetuks tunnistamisel tagab eralasteaia pidaja vanemale lasteaiakoha ning eralasteaia pidaja kohustusi ei pea koheselt täitma asuma omavalitsusüksus, kellel ei pruugi olla võimalik vanemale pakkuda lasteaiakohta samadel tingimustel. Sarnane põhimõte on kehtestatud kõrgharidusseaduses.

Eelnõu §-s 18 sätestatakse lasteaia arengukava põhimõtted.

Võrreldes kehtiva KELS §-ga 9^1 on regulatsiooni muudetud paindlikumaks. Eelnõu lähtub põhimõttest, et arengukava ja sisehindamise süsteem peavad olema omavahel paremini sidustatud ning sisehindamine peab olema seotud arengukava eesmärkidega. Sisehindamise tulemused võimaldavad teha asjakohaseid ja tõenduspõhiseid järeldusi, mis on omakorda aluseks uute arengukava eesmärkide seadmisele. Arengukava koostades tuleks läbi mõelda, kellelt ja kui tihti tagasisidet küsida ning milliseid meetodeid arengukava eesmärkide ja tegevuste hindamiseks kasutada.

Eelnõu § 18 lõike 1 kohaselt koostab lasteaia direktor lasteaia järjepideva arengu tagamiseks koostöös lasteaia töötajate, pidaja ja hoolekoguga lasteaia arengukava. Arengukava koostatakse vähemalt kolmeks aastaks. Arengukava koostamisel tuleb arvestada sisehindamise tulemustes välja toodud tugevuste ja parendusvaldkondadega ning riskianalüüsi tulemustega.

Võrreldes kehtiva KELS § 9^1 lõigetega 1 ja 2 on regulatsiooni muudetud kompaktsemaks, jättes välja loetelu valdkondadest, mis peavad olema arengukavas kehtestatud. Kirjeldatud lähenemine on sarnane PGS § 67 lõikes 1 sätestatuga. Võrreldes kehtiva KELS § 9^1 lõikega 2^1 täpsustatakse regulatsiooni sõnastust, jättes välja mõiste arengukava tegevuskava ning lisatud on kohustus arengukava koostamisel riskianalüüsi tulemustega arvestada. Muus osas regulatsiooni sisu käesoleva eelnõuga ei muudeta.

Eelnõu § 18 lõike 2 alusel kinnitab lasteaia arengukava lasteaia pidaja, kes vastutab arengukava täitmise eest ning tagab selleks vajalikud ressursid.

Tegemist on uue regulatsiooniga, mille kehtestamise vajadus tuleneb asjaolust, et lasteaia arengukavades ei ole kehtiva praktika kohaselt selgelt välja toodud, millised on ressursid arengukava rakendamiseks ning kes nende üle seiret teostab. Sellest tulenevalt jäävad lasteaia arengukavad kohati deklaratiivseks, paljusõnaliseks ning ei aita kaasa lasteaia tegelike arengueesmärkide saavutamisele. Asutuse arendustegevus eeldab aga väga teadlikku finantsressursside ja muude oluliste ressursside juhtimist, misläbi tegevuse kvaliteeti sihipäraselt tõsta. Näiteks eeldab õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide täitmine läbi professionaalse tööjõu väga konkreetseid tegevusi ja investeeringuid personali professionaalse arengu toetamisse. Vastavad tegevuseesmärgid on asjakohane kehtestada arengukavas. Käesoleva eelnõu eesmärk on läbivalt suurendada lasteaia pidaja vastutust alushariduse kvaliteedi tõstmise eesmärgil.

Eelnõu § 18 lõige 3 sätestab, et lasteaia arengukava avalikustatakse lasteaia või tema pidaja veebilehel. Võrreldes kehtiva KELS § 9^1 lõikega 4 on regulatsiooni täiendatud nii, et lasteaia arengukava võib avalikustada lisaks lasteaia veebilehele ka pidaja veebilehel.

Eelnõu §-s 19 sätestatakse lasteaia riskianalüüsi koostamise põhimõtted.

Riskianalüüsi eesmärk on tagada õigusaktidest tulenevate nõuete rakendamine ning nende täitmine. Riskianalüüsi koostamise eesmärk on suunata lasteaeda iseseisvalt võimalikke riske hindama ja neid maandama. Riskianalüüsi koostamine võimaldab lasteaia pidajal senisest paindlikumalt Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud õpi- ja kasvukeskkonna nõuete täitmist analüüsida ning seeläbi lasteaias ohutu keskkond tagada.

Eelnõu § 19 lõike 1 sätestab, et laste turvalisuse ning ohutuse hindamiseks, tervise kaitsmise ja haiguste ennetamise eesmärgil ning käesoleva seaduse § 8 lõike 4 alusel kehtestatud õpi- ja kasvukeskkonna nõuete tagamiseks on lasteaed kohustatud koostama koostöös töötajate ja hoolekoguga iga kolme kalendriaasta jooksul riskianalüüsi.

Säte on seotud käesoleva eelnõu alusel kehtestatud õpi- ja kasvukeskkonna nõuetega. See tähendab, et seni rahvatervise seaduse alusel lasteaiale kehtestatud nõuded kehtestatakse edaspidi käesoleva eelnõu alusel. Võrreldes kehtiva õigusega ei ole nõudeid muudetud rangemaks ning välja on jäetud nõuded, mis dubleerisid juba õigusaktides sätestatut või olid ebamõistlikud (vt täpsemalt § 8 selgituste osa ning mõjuanalüüsi). Rahvatervise seaduse alusel kehtestatud nõuded olid kehtivate regulatsioonide kohaselt aluseks järelevalve teostamisele lasteaias. Käesoleva eelnõuga järelevalvepädevust ei muudeta. Eelnõu kohaselt tuleb järelevalve teostamisel lähtuda koostatud riskianalüüsist. Riskianalüüs annab ülevaate riskidest ja nende ennetamise võimalustest ning riskianalüüsi raames hinnatakse nii lasteaia taristut kui ka õigusaktidest tulenevaid nõudeid ja nende täitmist.

Riskianalüüsi koostamine ei ole lasteaedadele uus ülesanne. Võrreldes kehtiva sotsiaalministri 24. septembri 2010. aasta määruse nr 61 „Tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale“ §-ga 5 on täpsustatud riskianalüüsi eesmärki ning kehtestatud selle koostamise kohustus seaduse tasandil. Täiendavalt on käesolevas eelnõus sätestatud riskianalüüsi koostamise regulaarsus - üks kord kolme aasta jooksul.

Kui riskianalüüsi kohustust ei täideta või see on iga kolme aasta järel uuendamata, võib riiklik- või haldusjärelevalveorgan teha Haridus- ja Teadusministeeriumile ettepaneku õppeõiguse kehtetuks tunnistamiseks. Samuti võib riiklik- või haldusjärelevalveorgan sellisel juhul kohaldada teisi korrakaitseseadusest või valdkonna eriseadustest tulenevaid meetmeid kohustuste täitmiseks, nt teha ettekirjutusi. Lasteaed ei vasta nõuetele, kui lasteaia pidaja ei taga õpi- ja kasvukeskkonna nõuetele vastavust, või kui on tõenäoline, et riskianalüüsis kirjeldatud riskid realiseeruvad, või kui riske on puudulikult hinnatud.
Eelnõu § 19 lõige 2 sätestab, et riskianalüüs peab sisaldama käesoleva paragrahvi lõikes 1 loetletud nõuete täitmise analüüsi, ohu tekkimise võimaluse tõenäolisust, ohuelemente ja ohu võimalikke tagajärgi ning vastutust nende ennetamisel ja riskide maandamisel.

Käesolevas lõikes on kirjeldatud kõik avalduvate riskide mõjuvaldkonnad, mis tuleb riskianalüüsis kaardistada. Lasteaia riskianalüüsi aluseks on käesoleva seaduse § 8 lõike 4 alusel Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud õpi- ja kasvukeskkonna nõuded. Nimetatud määruse kavandi töötas välja Haridus- ja Teadusministeerium koostöös Sotsiaalministeeriumiga. Võrreldes kehtiva sotsiaalministri 24. septembri 2010. aasta määruse

nr 61 „Tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale“ §-ga 5 on täpsustatud riskianalüüsi sisu.

Eelnõu § 19 lõige 3 sätestab, et riskianalüüsi kinnitab lasteaia pidaja. Sätte eesmärk on kehtestada lasteaia pidajale selgem vastutus oma ülesannete täitmisel seoses lasteaia riskianalüüsiga. Kui riskianalüüsi tulemusel selgub, et lasteaia õpi- ja kasvukeskkond ei vasta käesolevas seaduses sätestatud nõuetele, peab lasteaia pidaja koostöös lasteaiaga probleemid lahendama ja nõuetele vastavuse tagama, sh kavandama vastavad meetmed lasteaia arengukavas.

Eelnõu § 19 lõige 4 sätestab, et kui lasteaias ei ole tagatud lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuete täitmine või on tõenäoline, et riskianalüüsis kirjeldatud riskid realiseeruvad või on riske puudulikult hinnatud, siis on lasteaia pidaja kohustatud viima lasteaia tegevuse viivitamatult kooskõlla õigusaktides sätestatud nõuetega ning riski maandama.

Sätte eesmärk on kehtestada õiguslik garantii lasteaia nõuetele vastavuse osas. Regulatsioonis on rõhutatud pidaja vastutust riskide hindamisel, kontrollimisel ja maandamisel. Seda põhjusel, et sageli jõuavad vanemate poolt tõstatatud küsimused ja probleemid Haridus- ja Teadusministeeriumini, kuid probleemidele peaks esmalt reageerima pidaja, kes on kohustatud lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuetele vastavuse tagama. Näiteks, kui lasteaias juhivad lapsevanemad tähelepanu võimalikule probleemile seoses siseõhu või joogivee kvaliteediga, peab lasteaia pidaja välja selgitama, kas lasteaia siseõhk või joogivesi vastavad kehtestatud nõuetele. Kui selgub, et mitte, tuleb olukord pidaja poolt lahendada ja siseõhu ning joogivee kvaliteet nõuetega kooskõlla viia. Sarnaste küsimuste lahendamisel puudub enamasti vajadus algatada Haridus- ja Teadusministeeriumi või Terviseameti järelevalvet.

Eelnõu §-s 20 sätestatakse sisehindamise regulatsioon, mida on võrreldes kehtiva koolieelse lasteasutuse seadusega täpsustatud.

Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt koostatud 2018/2019. õppeaasta haridussüsteemi välishindamise ülevaates[2] jõuti järeldusele, et lasteaedade sisehindamine on täitnud selle käivitamise eesmärgi. Sisehindamisest on saanud arengukava eesmärkide täitmise seire instrument ning oluline abivahend pideva arengu jälgimiseks, analüüsimiseks ja hindamiseks. 12-aastase sisehindamise kogemuse tulemusena on lasteaiad jõudnud uuele kvaliteeditasemele, kus arengueesmärgid ei ole pelgalt näiliselt seotud kvaliteedijuhtimise valdkondadega (strateegiline juhtimine ja eestvedamine, personalijuhtimine, koostöö huvirühmadega, ressursside juhtimine ja õppekasvatusprotsess), vaid on protsessiülesed ja teenivad lasteaia arengueesmärke. Aastate jooksul on tegevuste analüüsimine muutunud tõenduspõhisemaks - lasteaiad mõistavad paremini, millisel tasemel parasjagu ollakse, kuhu soovitakse jõuda ning ollakse teadlikud, millised tegevus- ja tulemusnäitajad on indikaatoriks seatud sihtide poole liikumisel.

Eksperdid on teinud ettepaneku, et sisehindamine peaks olema kooskõlas tegeliku praktikaga. Sisehindamise korraldamiseks tuleb lasteaia direktoril välja töötada kord, mis on aluseks tõhusale analüüsile ja hindamisele. Nimetatud korras peaks sätestama, mida, millal ja kuidas analüüsitakse ning hinnatakse.

---

[2] Haridus- ja Teadusministeerium. Ülevaade haridussüsteemi välishindamisest 2018/2019. õppeaastal. Mõtteid koolieelse lasteasutuse arengu planeerimisest ja sisehindamisest. K. Aruoja, R. Simanson, J. Treier, lk 117-119. Kättesaadav Haridus- ja Teadusministeeriumi veebilehel - https://www.hm.ee/sites/default/files/ulevaade_haridussusteemi_valishindamisest_2018-2019_oa.pdf.

Eelnõu § 20 lõike 1 kohaselt korraldab direktor koostöös lasteaia töötajate ja hoolekoguga vähemalt üks kord arengukava perioodi jooksul lasteaia sisehindamise, mille eesmärk on tagada laste arengut toetavad tingimused ja lasteaia järjepidev areng. Sisehindamise läbiviimise korra kehtestab direktor, esitades selle enne arvamuse avaldamiseks hoolekogule. Võrreldes kehtiva KELSiga on sisehindamise korraldus muudetud sarnaseks PGS § 78 lõikes 2 sätestatuga, mis tähendab, et sisehindamine tuleb läbi viia vähemalt üks kord lasteaia arengukava perioodi jooksul.

Eelnõu § 20 lõige 2 sätestab, et sisehindamisel analüüsitakse lähtuvalt käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud eesmärgist õppe- ja kasvatustegevust, lasteaia juhtimist ning hinnatakse nende tulemuslikkust. Sisehindamise tulemusena selgitatakse välja lasteaia tugevused ja parendusvaldkonnad. Sisehindamise tulemused kinnitab direktor ja teeb need teatavaks lasteaia pidajale.

Võrreldes kehtiva KELSiga on käesolevasse regulatsiooni lisatud sisehindamise raames analüüsitavad valdkonnad ja tulemuste esitamise kohustus pidajale. Eelnõu kohaselt on õppe- ja kasvatustegevuse tulemuslikkuse hindamisel oluline analüüsida õppe- ja kasvatustegevuse sisu ennekõike lapse arengut ja selle tulemusi silmas pidades.

Eelnõu §-s 21 sätestatakse lasteaia õppeõiguse taotlemise regulatsioon.

Kehtivas KELSi ei ole käsitletud õppeõigust ja selle taotlemisega seotud regulatsioone, vaid on sätestatud koolitusloa taotlemise tingimused munitsipaallasteaedadele ning erakooliseaduses täiendavalt tegevusloa taotlemise tingimused eralasteaedadele. Nimetatud loaregulatsioonid ühendatakse käesolevas eelnõus lasteaedade puhul õppeõiguseks.

Eelnõu § 21 lõige 1 sätestab, et õppeõigus annab lasteaia pidajale alushariduse võimaldamise õiguse vastavas tegevuskohas. Õppeõiguse saamise taotlus tuleb esitada Haridus- ja Teadusministeeriumile vähemalt viis kuud enne õppe- ja kasvatustegevuse algust.

Võrreldes kehtiva õigusega ei ole alushariduse andmist võimaldava loa taotlemise protsessi muudetud. Kehtiva KELS § 12 lõike 3 kohaselt esitatakse valdkonna eest vastutavale ministrile taotlus koolitusloa saamiseks vähemalt viis kuud enne õppe- ja kasvatustegevuse algust lasteasutuses. Käesoleva regulatsiooniga sätestatakse, et sarnaselt seni kehtinud koolitusloa taotlemise korrale, tuleb ka õppeõiguse taotlus Haridus- ja Teadusministeeriumile esitada vähemalt viis kuud enne õppe- ja kasvatustegevuse algust. Tähtaja eesmärk on tagada, et pidajal oleks vajadusel võimalik taotluses esinevad puudused enne kavandatud tegevuse algust kõrvaldada ja Haridus- ja Teadusministeeriumile täiendavad materjalid esitada. Tähtajaga tagatakse muuhulgas õiguskindlus ka vanematele. Käesoleva seaduse alusel antud õppeõigus võimaldab pakkuda vaid alusharidust.

Eelnõu § 21 lõige 2 sätestab, et õppeõigus antakse lasteaia pidajale alushariduse võimaldamiseks, kui ta on täitnud järgmised nõuded:
1) lasteaia pidaja tagab lasteaia jätkusuutlikkuse, sealhulgas piisavad finantsvahendid;
2) lasteaia pidajal on suutlikus tagada, et lasteaias töötavate kvalifikatsiooninõuetele vastavate töötajate arv on piisav, et tagada lasteaia õppekavas määratud õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide täitmine;
3) lasteaia pidaja on kehtestanud käesolevas seaduse § 15 lõikes 2 sätestatud nõuetele vastava põhimääruse või -kirja;
4) lasteaial on käesoleva seaduse § 5 lõikes 3 sätestatud nõuetele vastav lasteaia õppekava;

5) lasteaial on tegevuseks vajalikud ruumid, hooned, maa-ala ning piisav sisustus, mis vastavad lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna ning tuleohutusnõuetele;
6) lasteaia pidajal on suutlikus tagada kõikide käesolevas seaduses lasteaia pidajale ja lasteaiale sätestatud nõuete täitmine.

Võrreldes kehtiva KELSiga on eelnõud täiendatud ning lisatud on õppeõiguse kontrolliese. Kõnealune kontrolliese on loodud kehtiva erakooliseaduse, koolieelse lasteasutuse seaduse ning põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse regulatsioone ning Haridus- ja Teadusministeeriumi praktikas esinenud olukordi arvestades.

Kehtivas õiguses ei ole kontrollieset nii täpselt määratletud ja vastavad sätted lasteaedadele on kehtestatud üksnes erakooliseaduses. Kehtiv KELS sätestab loetelu dokumentidest, mis lasteaia pidaja peab koolitusloa saamiseks Haridus- ja Teadusministeeriumile esitama, kuid seadusega ei reguleerita sisulisi nõudeid, mis peavad enne tegevusega alustamist ning õppeõiguse taotlemisel olema täidetud. Tagamaks, et pidaja on suuteline looma lasteaia asutamiseks vajalikud dokumendid ning täitma kõiki sisulisi nõudeid, millega garanteeritakse laste õiguste kaitse loodavas lasteaias, on oluline käesolevas eelnõus kehtestada õiguslik alus nõuete täitmise kontrollimiseks.

Alustavale lasteaiale nõuete kehtestamisel on arvestatud asjaoluga, et taotlus õppeõiguse saamiseks tuleb esitada vähemalt viis kuud enne tegevuse kavandatavat algust. Õppeõiguse andmisel on oluline veenduda, et lasteaia pidajal on võimekus täita kõiki õigusaktides sätestatud nõudeid, sh suudetakse garanteerida kõik vajalikud ressursid ja täita kõik kehtestatud nõuded lasteaia tegevusega alustamiseks ning lasteaia edaspidise töö korraldamiseks. Seejuures ei ole oluline tõendada mitte ainult piisavate finantsressursside olemasolu, vaid ka võimekust tagada nõuetele vastav tööjõud ja ruumid.

Eelnõu sätestab, et alustaval lasteaial peavad olema olemas kolm alusdokumenti: arengukava, põhimäärus- või -kiri ja lasteaia õppekava. Tegemist on lasteaia tegevust reguleerivate alusdokumentidega, mis annavad ülevaate pidaja plaanidest ning lasteaia kavandatavast sisulisest tegevusest. Selleks, et tagada plaanitava tegevuse vastavus õigusaktides sätestatud nõuetele, on oluline nende dokumentide vastavust nõuetele ka kontrollida.

Eelnõu kohaselt peab lasteaia pidaja lasteaiale õppeõiguse taotlemisel tõendama, et lasteaial on tegevuseks vajalikud ruumid, hooned, maa-ala ja piisav sisustus, mis vastavad õppe- ja kasvatustegevuse nõuetes sätestatule. Tegemist on nõudega, mille puhul ei piisa üksnes kestlikkuse tõendamisest, vaid olemas peab olema kogu vajalik õppemateriaalne baas. Täiendavalt peavad pädevad organid olema kinnitanud, et see vastab nõuetele. Vastava nõude eesmärk on enne õppeõiguse andmist veenduda, et lastele on tagatud ohutu ning arendav keskkond.

Eelnõu § 21 lõige 3 sätestab, et õppeõiguse taotlemiseks esitatakse järgmised dokumendid, andmed või teave:
1) otsus lasteaia asutamise kohta;
2) arengukava, mis sisaldab andmeid lasteaia tegevuse jätkusuutlikkuse kohta käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks, sealhulgas andmed piisavate finantsvahendite olemasolu või nende saamise allika kohta;
3) andmed lasteaia suutlikkuse kohta tagada, et lasteaias töötavate kvalifikatsiooninõuetele vastavate töötajate arv on nende läbiviidava õppe- ja kasvatustegevuse mahust lähtuvalt piisav, et tagada lasteaia õppekavas määratud õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide täitmine;

4) lasteaia põhimäärus või -kiri;
5) lasteaia õppekava;
6) pädevate asutuste hinnang õpi- ja kasvukeskkonnaks kavandatavate ruumide, hoonete, maa-ala ja sisustuse vastavuse kohta lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna ning tuleohutuse nõuetele;
7) dokumendid, andmed või teave lasteaia pidaja suutlikkuse kohta tagada kõikide käesolevas seaduses sätestatud nõuete täitmine.

Sätte eesmärk on esitada avatud loetelu dokumentidest, millega on üldjuhul võimalik tõendada kontrollieseme asjaolude olemasolu. See loob alustavate lasteaedade ning nende pidajate jaoks suurema õigusselguse. Õigusselguse ja -kindluse tagamiseks on oluline sätestada, kuidas Haridus- ja Teadusministeerium eelnõu § 21 lõikes 2 toodud nõuete täitmist kontrollib. Selleks on sätestatud dokumentide, andmete ja teabe loetelu, mille pidaja õppeõiguse taotlemiseks esitab.

Eelnõu § 21 lõige 4 sätestab, et Haridus- ja Teadusministeeriumil on õigus nõuda lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 3 esitatule täiendavaid dokumente, andmeid või teavet, mis tõendavad käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud asjaolusid.

Säte on oluline, sest erandjuhtudel ei pruugi kontrolliese loetelus toodud dokumentidega tõendatud saada, mistõttu on Haridus- ja Teadusministeeriumile jäetud õigus nõuda lisatõendeid. Käesolev lõige lähtub haldusmenetluse loogikast ja ka taotluse esitaja huvidest, sest juhul, kui on jäänud esitamata mõned olulised dokumendid, siis see ei ole iseenesest tegevusloa andmisest keeldumise alus, kuna menetlejal on õigus haldusakti andmiseks vajalikke dokumente juurde küsida.

Eelnõu §-s 22 sätestatakse õppeõiguse andmise ja muutmise regulatsioon. Võrreldes kehtiva KELSi ja erakooliseadusega on koolitusloa- ja tegevusloa andmine asendatud õppeõiguse andmisega ja selle muutmisega.

Eelnõu § 22 lõike 1 kohaselt otsustab Haridus- ja Teadusministeerium õppeõiguse andmise või muutmise kahe kuu jooksul alates vastava taotluse esitamisest. Võrreldes kehtiva KELS § 12 lõikega 5 ja EraKS § 5^4 lõikega 6 ei ole regulatsiooni muudetud.

Eelnõu § 22 lõige 2 sätestab, et Haridus- ja Teadusministeerium keeldub õppeõiguse andmisest või selle muutmisest, kui õppeõiguse andmise või muutmise taotlus ei ole kooskõlas käesolevas seaduses või teistes õigusaktides sätestatud nõuetega või lasteaia pidaja ei ole tõendanud käesoleva seaduse § 21 lõikes 2 nimetatud asjaolusid.

Eelnõu § 22 sätestab menetluskorra õppeõiguse andmiseks ning vastava paragrahvi lõige 2 tingimused, mis on eelduseks õppeõiguse andmisele ja muutmisele. Õppeõiguse andmine ja muutmine on Haridus- ja Teadusministeeriumi kaalutlusotsus, mille tegemisel hinnatakse, kas eelnõu § 21 lõike 2 nõuded on täidetud. Sätte kohaselt keeldub Haridus- ja Teadusministeerium õppeõiguse andmisest ja muutmisest, kui õppeõiguse andmise või muutmise taotlus või sellele lisatud dokumendid ei ole kooskõlas eelnõus või teistes õigusaktides sätestatud nõuetega, või pidaja ei ole tõendanud eelnõu § 21 lõikest 2 tulenevate nõuete täitmist. See tähendab, et õppeõigust ei anta või ei muudeta, kui pidaja ei ole lasteaia tegevuse alustamiseks või muutmiseks seatud ühte või mitut sisulist nõuet täitnud, või ei ole nende täitmise tõendamiseks esitanud õigusaktides sätestatud ning õigusaktides reguleeritud nõuete kohaselt koostatud dokumente. Seejuures kohalduvad menetlusele haldusmenetluse seaduses sätestatud nõuded.

Eelnõu § 22 lõige 3 sätestab, et kui lasteaia pidaja muudab tegevuskohti pärast õppeõiguse andmist, on ta kohustatud esitama hariduse infosüsteemi kaudu õppeõiguse muutmise taotluse vähemalt kaks kuud enne vastava muudatuse tegemist. Lasteaia pidaja peab esitama käesoleva seaduse § 21 lõikes 3 punktides 2–7 nimetatud dokumendid, andmed või teabe.

Käesolev regulatsioon on vajalik, kuivõrd eralasteaedade tegevuse eripärast tulenevalt toimub eralasteaias lasteaiateenuse osutamine, nt perede vajadusest ning eralasteaia pidajate majanduslikust võimekusest tulenevalt, sageli mitmes erinevas tegevuskohas ning nende tegevuskohti muudetakse paindlikumalt. Seejuures on oluline tagada, et lasteaedade tegevus vastaks eelnõus sätestatud tingimustele igas tegevuskohas. Konkreetne säte kohaldub ka munitsipaallasteaedadele, kes soovivad oma tegevust konsolideerida. Regulatsiooniga kehtestatakse erisus üldisele õppeõiguse taotlemisele, mille kohaselt ei anta tegevuskohtade muutmisega lasteaiale uut õppeõigust, vaid kantakse hariduse infosüsteemi andmed muudetud tegevuskohtade kohta. Uues tegevuskohas võib alustada tegevust, kui andmed on kantud hariduse infosüsteemi, ehk Haridus- ja Teadusministeerium on hariduse infosüsteemi kaudu teinud teatavaks vastava otsuse.

Täiendavalt reguleerib säte ka olukorda, kus lasteaia pidaja soovib lasteaia tegevuskohti muuta. Õppeõigus antakse pidajale lasteaia konkreetses tegevuskohas, tegevuskoht märgitakse ka õppeõigusel. Tegevuskoha muutmisel tuleb seega täiendavalt taotleda ka õppeõiguse muutmist. Muuhulgas tähendab see, et Haridus- ja Teadusministeeriumile tuleb esitada konkreetses lõikes nimetatud teave. Vastava regulatsiooni vajalikkus tuleneb asjaolust, et lasteaia laiendamisel muutub lasteaia õpi- ja kasvukeskkond ning võivad muutuda ka lasteaia kontekst ning eripära. See omakorda võib kaasa tuua vajaduse muuta lasteaia põhimäärust või -kirja ning õppekava. Lisaks saab eeldada, et uues tegevuskohas hakkab vähemalt osaliselt tööle uus personal. Eeltoodust nähtub, et sellises olukorras võivad muutuda sisuliselt kõik lasteaia tegutsemise aluseks olnud asjaolud, millest tuleneb ka vajadus neid uuesti tõendada.

Eelnõu § 22 lõike 4 kohaselt teeb Haridus- ja Teadusministeerium käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud otsused teatavaks hariduse infosüsteemi kaudu.

Eelnõu §-ga 23 sätestatakse õppeõiguse kehtetuks tunnistamise regulatsioon. Võrreldes kehtiva KELSi ja erakooliseadusega on käesolevas eelnõus asendatud koolitus- ja tegevusloa kehtetuks tunnistamine õppeõiguse kehtetuks tunnistamisega.

Eelnõu § 23 lõike 1 kohaselt võib Haridus- ja Teadusministeerium õppeõiguse kehtetuks tunnistada, kui esineb vähemalt üks punktides 1–5 nimetatud alustest. Võrreldes kehtiva KELSi ja erakooliseadusega on käesolevas eelnõus regulatsiooni sõnastust ning kehtetuks tunnistamise aluseid täpsustatud.

Eelnõu § 23 lõige 2 sätestab, et lasteaia pidaja teavitab käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 3 sätestatud juhul Haridus- ja Teadusministeeriumi, vanemaid ning lapse elukohajärgset kohaliku omavalitsuse üksust hiljemalt viis kuud enne käimasoleva õppeaasta lõppu.

Eelnõu § 23 lõike 3 kohaselt teeb Haridus- ja Teadusministeerium õppeõiguse kehtetuks tunnistamise otsuse teatavaks hariduse infosüsteemi kaudu.

Eelnõu §-ga 24 sätestatakse regulatsioon lasteaia juhtimise osas.

Võrreldes kehtiva KELS §-ga 21 sätestatakse käesolevas eelnõu paragrahvis direktori kvalifikatsiooninõuded ning tehakse täiendavaid sisulisi muudatusi lasteaia juhtimise osas lasteaia tegevuskohast ja lasteaia pidaja pädevusest tulenevalt.

Eelnõu § 24 lõike 1 kohaselt juhib lasteaia tegevust direktor, kelle ülesanne on tagada käesolevas seaduses sätestatud õppe- ja kasvatustegevuse korraldusega seotud ülesannete ning lasteaia õppekava täitmine ning töötajate ja ressursside otstarbekas ja tulemuslik juhtimine koostöös hoolekoguga.

Võrreldes kehtiva KELSiga on regulatsiooni täiendatud ning lisatud, et direktor vastutab õppekava täitmise eest. Direktoril peab eelnõuga kehtestatud ülesannete täitmiseks olema piisav juhtimispädevus, keeleoskus ja kvalifikatsioon. Lasteaia pidajal on õigus seada õppeasutuse juhile lisanõudeid, kui need on vajalikud õppeasutuse juhi ülesannete täitmiseks[3]. Haridus- ja Teaduministeerium on seadnud haridusvaldkonna arengukavas aastateks 2021-2035 sihiks, et haridusasutusi juhiksid pädevad ja motiveeritud juhid. Ootused haridusasutuste juhtidele on kokku lepitud haridusasutuse juhi kompetentsimudelis[4]. Kompetentsimudel on soovituslikuks aluseks juhtide värbamisel, nende professionaalse arengu toetamisel, töö tulemuslikkuse ja kutseoskuste hindamisel ning tunnustamisel. Käesolevas eelnõus lähtutakse põhimõttest, et haridusasutuse juht on aktiivne õppija, kes planeerib, juhib ja hindab oma õppimist, töö tulemuslikkust ning professionaalset arengut. Lasteaia pidaja loob direktorile võimalused õppimiseks ja enesetäiendamiseks ning tagab direktorile töölepingu seadusest tulenevad õigused. Pidaja annab direktorile tagasisidet lasteaia juhtimise kohta ning koostöös määratletakse direktori professionaalse arengu vajadused. Direktor peab tegema koostööd hoolekoguga lasteaiaga seotud ülesannete täitmisel.

Eelnõu 24 lõige 2 sätestab, et lasteaia pidaja otsusel võib direktor täita teisi ülesandeid, mis on seotud lasteaia õppekava rakendamisega ning õpi- ja kasvukeskkonna tagamisega, sealhulgas õpetajate ja abiõpetajate või teiste töötajate professionaalsuse toetamisega ja täienduskoolitusega ning vanematega koostöö korraldamisega. Lasteaia pidaja võib otsustada, et lasteaia direktor täidab lisaks eelnõus sätestatud direktori ülesannatele ka teisi, nt tänaseid õppealajuhataja ülesandeid.

Eelnõu § 24 lõikes 3 sätestatakse, et käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud ülesannete täitmiseks võib lasteaia pidaja luua õppealajuhataja ametikoha. Kui direktor juhib lasteaeda, millel on mitu tegevuskohta, võib lasteaia pidaja luua igale tegutsemiskohale õppealajuhataja ametikoha. Lasteaia pidaja otsustada on, kas lõikes 2 nimetatud ülesandeid täidab direktor või luuakse nende täitmiseks õppealajuhataja ametikoht.

Eelnõu § 24 lõige 4 sätestab, et direktori ja õppealajuhataja kvalifikatsiooninõuded on magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon ning pedagoogilised kompetentsid ja juhtimiskompetentsid.

Direktori haridusnõude tõstmine tuleneb vajadusest parandada lasteaedade juhtimiskvaliteeti ning ühtlustada tasemehariduse nõue üldharidussüsteemis. Kõrgem tasemeharidus ning järjepidev juhtimiskompetentside arendamine aitab luua alushariduse omandamiseks õpi- ja kasvukeskkonna, kus iga lapse areng on toetatud.

---

[3] KELS § 21 lõige 1 lasteaia direktori ülesannete loetelu, PGS § 71 lõige 2 põhikooli- ja gümnaasiumi direktori ülesannete loetelu, KutÕS § 15 lõige 2 – kutseõppeasutuse direktori ülesannete loetelu.
[4] Haridusasutuse juhi kompetentsimudel

Õppealajuhataja haridusnõude tõstmine tuleneb vajadusest põhikoolide võrdluses parandada lasteaia õppealast juhtimiskvaliteeti ja luua seeläbi paremad võimalused õpetajate ja abiõpetajate professionaalsuse toetamiseks, täienduskoolituste korraldamiseks ning koostöö edendamiseks lastevanematega.

Lasteaia pidaja hindab direktori pedagoogilisi kompetentse õpetaja kutsestandardi alusel ja juhtimiskompetentse haridusasutuse juhi kompetentsimudeli alusel. Kui lasteaia pidaja on loonud õppealajuhataja ametikoha, siis hinnatakse õppealajuhataja kompetentse samadel alustel. Võrreldes kehtiva haridusministri 26. augusti 2002. a määruse nr 65 „Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“ §-des 3 ja 11 on käesolevas eelnõus kehtestatud direktorile ja õppealajuhatajale senise kõrghariduse nõude asemel magistrikraadi nõue.

Eelnõu § 24 lõige 5 sätestab, et direktoril on õigus sõlmida, muuta ja lõpetada töötajatega töölepinguid töölepingu seaduses sätestatud korras, arvestades käesoleva seaduse §-des 26 ja 27 sätestatud erisusi.

Võrreldes kehtiva KELS § 20 lõikega 4 on täpsustatud töölepingute sõlmimise ja lõpetamise õigust lähtuvalt töölepingu seadusest. Välja on jäetud töölepingu ülesütlemise õigus, sest see kuulub töölepingu seaduse regulatsiooni hulka. Samas peab direktor arvestama erisusi, mis on seotud töötajate konkursi korraldamise ja kvalifikatsiooninõuetega. Konkreetses sättes direktorile antud õigus ei välista lasteaia pidaja õigust töölepinguid sõlmida.

Eelnõu § 24 lõike 6 kohaselt korraldatakse munitsipaallasteaia direktori vaba ametikoha täitmiseks avalik konkurss. Konkursi kuulutab välja ja selle läbiviimise korra kehtestab kohaliku omavalituse üksus. Konkursi läbiviimisesse kaasatakse hoolekogu liikmed vastavalt käesoleva seaduse § 25 lõike 4 punktile 8. Töölepingu direktoriga sõlmib, muudab ja ütleb üles kohaliku omavalitsuse üksus. Võrreldes kehtiva KELS § 21 lõikega 5 on regulatsiooni sõnastust täpsustatud ning eelnõuga sätestatakse hoolekogu liikme kaasamise kohustus direktori valimise protsessi. Eesmärk on suurendada hoolekogu rolli lasteaia juhtimist puudutavate otsuste langetamisel.

Eelnõu § 24 lõike 7 kohaselt sõlmitakse eralasteaia direktoriga tööleping töölepingu seaduses sätestatud korras. Tegemist on eraõigusliku töösuhtega ning seetõttu kohaldatakse töölepingu seadust. Eralasteaia direktori ametikoha täitmiseks ei pea korraldama konkurssi ning lepingu sõlmib eraõigusliku juriidilise isiku seaduslik esindaja. Teistele töötajatele kohaldatakse eelnõu §-des 26 ja 27 sätestatud erisusi. Eralasteaia direktori kvalifikatsioon peavad vastama eelnõus seaduses sätestatud nõuetele.

Eelnõu §-s 25 sätestatakse hoolekogu puudutav regulatsioon.

Eelnõu § 25 lõike 1 kohaselt on hoolekogu alaliselt tegutsev organ, kelle ülesanne on jälgida, et õppe- ja kasvatustegevus vastaks laste arengule ja huvidele, ning teha selleks koostööd lasteaia töötajatega, vanematega ja pidajaga. Võrreldes kehtiva KELS § 24 lõikega 1 ei ole regulatsiooni sisuliselt muudetud, eelnõus kasutatakse mõiste „personal“ asemel läbivalt mõistet „töötajad“.

Eelnõu § 25 lõike 2 kohaselt kuuluvad hoolekogusse vanemate esindajad, kes moodustavad enamuse hoolekogu koosseisust, õpetajate esindaja ja lasteaia pidaja esindaja. Hoolekogu liikmed valivad endi hulgast esimehe ja tema asetäitja.

Hoolekogu moodustamise juures on oluline silmas pidada, et vanemate esindajaid peab olema nii palju, et nad on enamuses. Hoolekogu liikmete hulgast tuleb valida esimees ja tema asetäitja. Vältida tuleks olukorda, kus valitakse üksnes esimees, kuivõrd olukorras, kui esimees oma ülesandeid ei täida, ei ole võimalik neid asetäitja puudumisel delegeerida. Võrreldes kehtiva KELS § 24 lõikega 2 on hoolekogu töö- ja liikmete valimise kord ning nende valimise kestus antud hoolekogu otsustada.

Eelnõu 25 lõikega 3 sätestatakse, et hoolekogu töö- ja liikmete valimise korra koostab hoolekogu ja kinnitab selle otsusega. Hoolekogu töö- ja liikmete valimise kord tehakse teatavaks lasteaia pidajale ja avaldatakse lasteaia veebilehel. Kui käesoleva seaduse § 15 lõike 6 alusel moodustatakse ühine hoolekogu, tuleneb hoolekogu moodustamise ja töökord põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-s 73 sätestatust.

Sätte eesmärk on suurendada hoolekogu autonoomsust. Erinevalt kehtiva KELSi §-s 9 sätestatule, on hoolekogu töö- ja liikmete valimise korra koostamise ja kinnitamise pädevus käesoleva regulatsiooni kohaselt hoolekogul.

Eelnõu 25 lõikes 4 sätestatakse hoolekogu ülesanded. Sätte kohaselt on hoolekogul järgmised ülesanded:
1) avaldab arvamust lasteaia õppekava kohta;
2) avaldab arvamust lasteaia rühmade moodustamise kohta;
3) avaldab arvamust lasteaias huvitegevuse korraldamise kohta;
4) avaldab arvamust lasteaia kodukorra kohta;
5) avaldab arvamust lasteaia sisehindamise läbiviimise korra kohta;
6) avaldab arvamust õpetaja, abiõpetaja ja tugispetsialistide ametikohtade täitmiseks korraldatava konkursi läbiviimise korra kohta;
7) osaleb lasteaia arengukava koostamisel;
8) osaleb riskianalüüsi koostamisel;
9) osaleb lasteaia sisehindamisel;
10) munitsipaallasteaia puhul osaleb direktori vaba ametikoha täitmiseks korraldatud konkursi läbiviimises;
11) kuulab ära direktori ülevaate lasteaia õppe- ja kasvatustegevusest ning majandamisest ning tagab koostöö lasteaia juhtimisel;
12) avaldab arvamust lasteaia eelarve projekti taotluse kohta;
13) teeb ettepanekuid direktorile ja lasteaia pidajale lastele soodsa õpi- ja kasvukeskkonna tagamiseks;
14) munitsipaallasteaia puhul avaldab arvamust vanemate osalustasu kohta;
15) täidab muid ülesandeid, mis tulenevad käesolevast seadusest või selle alusel antud õigusaktidest või teistest õigusaktidest.

Võrreldes kehtiva KELS § 24 lõikega 3 on ülesandeid täpsustatud ja lisatud. Käesoleva eelnõu eesmärk on oluliselt suurendada hoolekogu rolli lasteaia tegevuse korraldamisel. Hoolekogu avaldab arvamust olulistes õppe- ja kasvatustegevusega seotud küsimustes ning vanemate esindusel on õigus teha direktorile ja lasteaia pidajale ettepanekuid lastele soodsa õpi- ja kasvukeskkonna tagamiseks. Hoolekogu osaleb liikmete seast valitud esindajate kaudu lasteaia direktori konkursi läbiviimises, lasteaia arengukava ja riskianalüüsi koostamisel ning sisehindamise läbiviimisel.

Eelnõu § 25 lõike 5 kohaselt on hoolekogul õigus saada direktorilt ja lasteaia pidajalt oma ülesannete täitmiseks vajalikku informatsiooni. Võrreldes kehtiva KELS § 24 lõikega 4 ei ole regulatsiooni muudetud. Sätte eesmärk on tagada hoolekogule piisav informatsioon oma ülesannete täitmiseks.

Eelnõu § 25 lõige 6 sätestab, et hoolekogu töö vorm on koosolek. Hoolekogu koosolekud protokollitakse. Protokollid tehakse teatavaks lasteaia pidajale ja avaldatakse lasteaia veebilehel.

Võrreldes kehtiva KELS §-ga 24 on eelnõus sätestatud, kuidas hoolekogu ettepanekud, soovitused ja arvamused avalikustatakse. Muudatus on vajalik hoolekogu töö läbipaistvuse tagamiseks. Sätte eesmärk on hoolekogu sisuline töö protokollide näol lasteaia veebilehe avalikustada, et muuta info kättesaadavaks ka vanematele, kes hoolekogusse ei kuulu. Muuhulgas tagab see ülevaate pidaja ja hoolekogu koostööst ning sellest, kuidas lasteaia pidaja on hoolekogu poolt esitatud ettepanekute, soovituste või arvamustega arvestanud. Sätte eesmärk on suurendada hoolekogu rolli, tagada hoolekogule senisest enam võimalusi probleemidele tähelepanu juhtimiseks ning toetada vanemate osalust lasteaia sisulistes tegevustes kaasa rääkimisel. Hoolekogu protokoll ei pea olema veebilehel täies mahus avaldatud. Hoolekogu töökorras sätestatakse protokollide säilitamise kord, et vajadusel saaks huvitatud isikutele protokolli täielikult avaldada. Kuivõrd käesoleva eelnõuga sätestatakse hoolekogule täiendavaid ülesandeid, on oluline, et hoolekogu seisukohad oleksid kättesaadavad ja teada.

Eelnõu §-ga 26 sätestatakse lasteaia töötajad, keda kehtiva KELSi §-s 20 on käsitletud personalina.

Eelnõu § 26 lõige 1 kohaselt on õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajad direktor, õpetaja, abiõpetaja ja tugispetsialistid. Lasteaia pidaja võib luua täiendavaid ametikohti käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks.

Võrreldes kehtiva KELS § 20 lõikega 1 ei sätesta käesolev eelnõu ametikohtade lõikes mõisteid "pedagoog", "tervishoiutöötaja" ning "lasteasutuse majandamist tagavad ja õpetajaid abistavad töötajad". Eelnõu kehtestab õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajatena direktori, õpetaja, abiõpetaja ja tugispetsialistide ametikohad. Tervishoiutöötajat ja lasteaia majandamist tagavaid töötajaid edaspidi eelnõus ei käsitleta, sest nemad ei ole käesoleva seaduse tähenduses lastele alushariduse võimaldamist toetavad isikud. Tervishoiutöötaja regulatsioon ning tema pädevus tuleneb tervisevaldkonna õigusaktidest ning neid sellel eesmärgil ei muudeta. Võrreldes kehtiva KELSiga ei kehtestata käesolevas eelnõus lasteaia personali miinimumkoosseisu, sest otsustuspädevus töötajate koosseisu määramisel on eelnõu kohaselt lasteaia pidajal, kes võib luua täiendavaid ametikohti käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks (nt tugispetsialist või õppealajuhataja). Nimetatud isikutele laienevad ka haridustöötajatele omased sotsiaalsed garantiid (nt puhkuseõigus).

Eelnõu § 26 lõige 2 sätestab, et õpetaja, abiõpetaja ja tugispetsialistide ametikohtade täitmiseks korraldab direktor avaliku konkursi. Konkursi läbiviimise korra ja tingimused koostab ja kinnitab direktor, kuulates eelnevalt ära hoolekogu arvamuse.

Võrreldes kehtiva KELSiga peab direktor käesoleva eelnõu kohaselt korraldama konkursi vaba ametikoha täitmiseks ka abiõpetajate puhul. Munitsipaallasteaia direktori vaba ametikoha täitmiseks kehtestab konkursi läbiviimise korra ja korraldab avaliku konkursi omavalitsusüksus.

Eelnõu § 26 lõige 3 kohaselt kohaldatakse tugispetsialistile põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõike 5 alusel kehtestatud valdkonna eest vastutava ministri määruses sätestatud kvalifikatsiooninõudeid.

Eelnõu § 26 lõige 4 sätestab, et lasteaia tugispetsialistil on õigus taotleda tugispetsialisti lähtetoetust põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 77^1 sätestatud tingimustel ja korras.

Eelnõuga laiendatakse lasteaia tugispetsialistidele tugispetsialisti lähtetoetuse saamise õigust. Tugispetsialistide puudusele haridusasutustes on viidanud nii Riigikontrolli 2020. aasta tugiteenuste audit kui ka Centari 2021. aasta alushariduse ja lapsehoiu uuring. PGS-i 2018. aasta muudatusega laienes lähtetoetuse saamise õigus koolide tugispetsialistidele. Vastava seadusemuudatuse tulemusena on tugispetsialistide arv koolides võrreldes seadusemuudatuse eelneva ajaga kasvanud 40%. Samal perioodil on lasteaia tugispetsialistide arv tõusnud 12%. Alates 2019. aastast laienes tugispetsialisti lähtetoetuse taotlemise õigus kutsõppeasutuse tugispetsialistidele.

Kuna tugispetsialistidelt nõutav kvalifikatsioon on sama nii üldhariduskoolides, kutseõppeasutustes kui ka lasteaedades, on õiglane laiendada lähtetoetuse taotlemise õigust ka lasteaedades töötavatele tugispetsialistidele. Aprillis 2021. a Vabariigi Valitsusele esitatud ning heakskiidetud ettepanekud erivajadustega laste tugisüsteemide korrastamiseks nägid mh ette lisatähelepanu suunamise lapse erivajaduse märkamisele imiku- ja väikelapseeas ning lisatoe suunamise alusharidusse, et tagada lasteasutuses abivajaduse kiirem märkamine ja sellele reageerimine. Tugiteenuste terviklikku tagamist lasteaedades ja koolides on rõhutanud ka Riigikontrolli 2020. a hariduse tugiteenuste auditi aruandes. Lähtetoetuse laiendamist lasteaedade tugispetsialistidele ning selle sätestamist alushariduse ja lapsehoiu seaduses toetas ka Vabariigi Valitsuse ning Eesti Linnade ja Valdade Liidu vaheline 2021. a eelarve läbirääkimiste töörühm.

Võttes arvesse kooli tugispetsialistide poolt aastas esitatud lähtetoetuse taotluste hulka (27-29 taotlust) ning lähtetoetuse suurust (15 978,75 eurot), on lähtetoetuse laienemisega kaasnev prognoositav kulu 430 000 – 460 000 eurot aastas.

Eelnõu § 26 lõige 5 sätestab, et lasteaia pidaja tagab, et lasteaia töötajate üldarv ning kvalifikatsiooninõuetele vastavate töötajate arv on nende läbiviidava õppe- ja kasvatustegevuse mahust lähtuvalt piisav, et tagada lasteaia õppekavas määratud õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide täitmine ning lapse üldoskuste ja arengu eeldatavate tulemuste saavutamine.

Eelnõu § 26 lõige 6 sätestab, et kui õpetaja või abiõpetaja vaba ametikoha täitmiseks korraldatud konkursil ei leita kvalifikatsiooninõuetele vastavat isikut, korraldab direktor ühe aasta jooksul uue konkursi. Võrreldes kehtiva KELSiga peab direktor korraldama konkursi vaba ametikoha täitmiseks ka abiõpetajate puhul. Eesmärk on õpetajate ja abiõpetajate võrdne kohtlemine ja alushariduse kvaliteedi ühetaolisus.

Eelnõu § 26 lõige 7 sätestab, et kui õpetaja vaba ametikoha täitmiseks korraldatud konkursil ei leita käesoleva seaduse §-s 27 kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele vastavat isikut, võib direktor sõlmida tähtajalise töölepingu kuni üheks aastaks isikuga, kellel on vähemalt keskharidus ja kelle pedagoogiline kompetentsus on piisav, et tagada lasteaia õppekavas määratud õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide täitmine ning lapse üldoskuste ja arengu eeldatavate tulemuste saavutamine. Võrreldes kehtiva KELS § 22 lõikega 4^2 laiendatakse seni pedagoogidele kehtestatud nõuet kõigile eelnõus nimetatud töötajatele.

Eelnõu § 26 lõige 8 sätestab, et kui abiõpetaja vaba ametikoha täitmiseks korraldatud konkursil ei leita käesoleva seaduse §-s 27 kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele vastavat isikut, võib direktor sõlmida tähtajalise töölepingu kuni üheks aastaks isikuga, kellel on vähemalt keskharidus ning kelle isikuomadused on sobivad, et tagada lasteaia õppekavas määratud õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide täitmine ning lapse üldoskuste ja arengu eeldatavate tulemuste saavutamine.

Tegemist on uue regulatsiooniga. Kehtivas KELSis ei ole abiõpetajatele kvalifikatsiooninõudeid kehtestatud, mistõttu on seni puudunud vajadus tähtajalise töölepingu sõlmimisega seotud regulatsiooni sätestamiseks. Kuivõrd eelnõu kohaselt on abiõpetaja kvalifikatsiooninõudeks keskharidus ja lapsehoidja kutse või pedagoogilised kompetentsid, siis nähakse eelnõus ette ajutine paindlikkus töölepingu sõlmimiseks olukorras, kui kvalifitseeritud töötajat ei õnnestu leida.

Eelnõu § 26 lõige 9 sätestab, et lasteaed või lasteaia pidaja kannab hariduse infosüsteemi andmed käesoleva paragrahvi lõikes 1 ja käesoleva seaduse § 24 lõikes 3 sätestatud lasteaia töötajate ja töösuhete kohta, sealhulgas töötajate omandatud kvalifikatsiooni kohta. Tegemist ei ole uue ülesandega lasteaedade jaoks. Vastavaid andmeid edastatakse ka kehtiva korra kohaselt hariduse infosüsteemi. Kui lasteaia pidaja otsustab tugiteenuste korralduse anda üle tugiteenuste keskusesse, kus on tööl tugiteenuste spetsialist, tuleb ka selle tugispetsialisti andmed hariduse infosüsteemi kanda.

Eelnõu §-s 27 sätestatakse õpetaja ja abiõpetaja ülesanded ja kvalifikatsiooninõuded.

Eelnõu 27 lõike 1 kohaselt viivad lasteaias õppe- ja kasvatustegevusi läbi õpetajad ja abiõpetajad, kelle põhiülesanne on toetada iga lapse arengut ning alushariduse omandamist.

Kehtiva KELS § 22 alusel käsitletakse õpetajaid ja abiõpetajaid pedagoogidena. Sellist sõnastust käesolevas eelnõus enam ei sätestata ning mõiste "pedagoog" on läbivalt asendatud mõistetega "õpetaja" ja "abiõpetaja". Eelnõu kohaselt korraldavad õpetajad ja abiõpetajad õppe- ja kasvatustegevusi, mille käigus on õpetajal juhtiv roll ja abiõpetajal abistav roll.

Eelnõu § 27 lõikes 2 sätestatakse, et õpetaja ja abiõpetaja arendavad järjepidevalt oma kutseoskusi. Lasteaia pidaja loob võimalused õpetajate ja abiõpetajate kutseoskuste arendamiseks ning õpetajate ja abiõpetajate eripedagoogiliste kompetentside omandamiseks käesoleva paragrahvi lõikes 1 ja käesoleva seaduse § 9 lõikes 1 sätestatud eesmärkide tagamiseks.

Eelnõu sätestab olulise asjaoluna, et õpetaja ja abiõpetaja arendavad järjepidevalt oma kutseoskusi ning võimalused selleks loob pidaja. Pidaja pädevuses on hinnata ja planeerida haridustöötajate koolituseks eraldatavaid ressursse, et tagada kvalifitseeritud töötajate olemasolu ning kvaliteetse alushariduse kättesaadavus kohalikul tasandil. Õpetaja ja abiõpetaja analüüsivad ja hindavad oma tööd ja koolitusvajadust regulaarselt ning kavandavad nimetatust lähtuvalt enesetäiendamist. Õpetaja ja abiõpetajate kutseoskuste arendamisel ja eripedagoogiliste kompetentside omandamise toetamisel lähtuvad õpetajad, abiõpetajad, lasteaia direktor ja lasteaia pidaja õpetaja kutsestandardi tasemetest 6, 7 ja 8 ning abiõpetaja kompetentside puhul lapsehoidja kutsestandardi tasemetest 4 ja 5.

Eelnõu § 27 lõikes 3 sätestatakse, et õpetaja kvalifikatsiooninõuded on kõrgharidus ja õpetaja kutse või kõrgharidus ja pedagoogilised kompetentsid.

Võrreldes kehtiva haridusministri 26. augusti 2002. a määruse nr 65 „Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“ §-ga 18 lisatakse käesolevas eelnõus õpetaja kvalifikatsiooninõudele õpetaja kutse nõue. Lasteaias võib töötada õpetaja, kes vastab õpetaja kutsestandardi tase 6, nõuetele.

Õpetaja kutse omandatakse ülikoolis koolieelse lasteasutuse õpetaja või alushariduse pedagoogi õppekava läbimisel bakalaureuse õppes või kutset andva organi juures. Kutse taotlemisel kutset andva organi juures väljastatakse kutse taotlejale kutsetunnistus, mis tõendab tema pedagoogiliste kompetentside vastavust kutsestandardis kehtestatud nõuetele.

Kui isikul on muu kõrgharidus ja puudub kutsetunnistus, mida väljastab kutset andev organ, peab isik lasteaias õpetajana tööle asumiseks tööandjale tõendama pedagoogiliste kompetentside vastavust õpetaja kutsestandardi tasemele 6. Pedagoogilisi kompetentse on võimalik omandada eelkõige vastava hariduse, täienduskoolituse ja töökogemuse kaudu. Nimetatud asjaolusid arvesse võttes hindab tööandja kandideerija pedagoogiliste kompetentside vastavust õpetaja kutsestandardile, tase 6.

Eelnõu § 27 lõike 4 kohaselt on abiõpetaja kvalifikatsiooninõuded vähemalt keskharidus ja lapsehoidja kutse või vähemalt keskharidus ja pedagoogilised kompetentsid. Võrreldes kehtivas KELSis õpetajat abistava töötaja kohta sätestatuga, esitab eelnõu abiõpetajale kvalifikatsiooninõuded.

Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias on kvaliteetsem, kui rühmas on laste arengut lisaks õpetajale toetamas ka kvalifitseeritud abiõpetaja. Sarnaselt Eestiga töötavad pooltes Euroopa riikides eelkooliealiste lastega täiendavalt õpetajatele ka abiõpetajad (Eurydice, 2019). Lasteaia töökorraldus eeldab rühmameeskonna omavahelist väga head koostööd, sest see toetab õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimist lastega. Lasteaedades, kus on õpetaja kõrvale loodud abiõpetajate ametikohad, tajuvad õpetajad enda juhtivat rolli meeskonnas ning lastele on piisava kvalifitseeritud personali ja efektiivse töökorralduse tulemusena tagatud võimalused kogu lasteaiapäeva vältel ka väiksemates gruppides (alagruppides) või individuaalselt mängida ja õppida.

Eelnõu kohaselt peavad abiõpetajad omama keskharidust ja kutseseaduse alusel antud lapsehoidja kutset või keskharidust ja pedagoogilisi kompetentse. Lapsehoidja kutset saab isik taotleda kutset andva organi juures, kus tuleb tõendada oma kompetentside vastavust kutsestandardis toodud nõuetele. Kutset andev organ väljastab kutsetunnistuse, mis tõendab isiku kompetentsuse vastavust kutsestandardis kehtestatud nõuetele. Kui kutset ei ole, hindab abiõpetaja pedagoogilisi kompetentse lasteaia direktor, võttes aluseks lapsehoidja kutsestandardi, taseme 4.

Eelnõu § 27 lõige 5 sätestab, et kui õpetaja või abiõpetaja on omandanud välisriigis kutsekvalifikatsiooni, mis vastab käesolevas seaduses nõutud kutsekvalifikatsioonile, lähtutakse tema kutsekvalifikatsiooni tunnustamisel välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seadusega kehtestatud tingimustest ja korrast. Välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse § 7 lõikes 2 sätestatud pädev asutus on Haridus- ja Teadusministeerium. Võrreldes kehtiva KELS § 22 lõikega 8 rakendatakse regulatsiooni lisaks õpetajatele ka abiõpetajatele.

Eelnõu § 27 lõige 6 sätestab, et eesmärgiga tagada lastele turvaline õpi- ja kasvukeskkond, lähtub lasteaia töötajate töökorraldus põhimõttest, et igas rühmas peab olema vähemalt üks

täistööajaga õpetaja ning kogu rühma tööaja jooksul peab olema tagatud käesoleva paragrahvi lõigetes 7 ja 8 sätestatud korras õpetaja või abiõpetaja.

Võrreldes kehtiva KELSiga on tegemist uue regulatsiooniga. Sätte eesmärk on tagada kõikides lasteaiarühmades vähemalt üks täistööajaga töötav kvalifitseeritud õpetaja, kes juhib rühma õppe- ja kasvatustegevust ning meeskonnatööd. Lähtuvalt lasteaia töökorraldusest ei välista konkreetne säte rühmatöö korraldust, mille kohaselt on rühmas kaks kvalifitseeritud õpetajat ja abiõpetaja, kuid regulatsiooniga tagatakse vähemalt ühe õpetaja ametikoha nõude täitmine rühmas.

Eelnõu § 27 lõige 7 sätestab, et kogu rühma tööaja jooksul peab olema õpetaja või abiõpetaja tagatud: seitsme lapse kohta, kui rühm on moodustatud pooleteise- kuni kolmeaastastest lastest; kümne lapse kohta, kui rühm on moodustatud kolme- kuni seitsmeaastastest lastest ja üheksa lapse kohta, kui rühm on moodustatud pooleteise- kuni seitsmeaastased lapsed.

Regulatsioon lähtub tõendatud põhimõttest, et mida vähem on lapsi õpetaja ja abiõpetaja kohta, seda enam jagub õpetajal ja abiõpetajal aega iga lapse vajaduste märkamiseks ja individuaalseks lähenemiseks. Sättes kehtestatud suhtarvudega tagatakse optimaalne laste ja täiskasvanute suhe kogu rühma tööaja jooksul, eesmärgiga tagada laste jaoks turvaline õpi- ja kasvukeskkond. Kaheaastaste maksimumarv töötaja kohta varieerub teistes riikides kolmest (Montenegros ja Norras) 18ni (Hispaanias); nelja-aastaseid on töötaja kohta enamikus riikides 20 ja enam, alla kümne lapse Iirimaal, Ungaris, Soomes, Šotimaal ja Norras (Eurydice, 2019).

Eelnõu § 27 lõikes 8 sätestatakse, et kui rühma täitumus on käesoleva seaduse § 8 lõikes 3 sätestatud piirarv, peab kogu rühma tööaja jooksul olema õpetaja või abiõpetaja tagatud: kaheksa lapse kohta, kui rühm on moodustatud pooleteise- kuni kolmeaastastest lastest; üheteistkümne lapse kohta, kui rühm on moodustatud kolme- kuni seitsmeaastastest lastest ja kümne lapse kohta, kui rühm on moodustatud pooleteise- kuni seitsmeaastastest lastest.

Vastavas sättes kirjeldatakse õpetaja, abiõpetaja ning laste suhtarve olukorras, kui rühma on registreeritud käesoleva eelnõu § 8 lõike 3 kohaselt lapsi eelnõuga lubatud maksimumarv. Sättega tagatakse laste ja täiskasvanute optimaalne suhtarv, mis võimaldab toetada kõikide laste arengut ning viia õppe- ja kasvatustööks seatud eesmärkidest lähtuvalt tegevusi läbi nii individuaalselt kui ka alarühmas ehk väiksemates gruppides. Sarnane suhtarvude loogika on esindatud ka kehtivas KELSi § 20 lõikes 6.

Eelnõu § 27 lõige 9 sätestab, et kui rühmas on tõhustatud tuge saav laps, peab kogu rühma tööaja jooksul õpetaja või abiõpetaja olema tagatud iga kuue lapse kohta. Kui rühmas on erituge saav laps, peab kogu rühma tööaja jooksul õpetaja või abiõpetaja olema tagatud iga nelja lapse kohta. Võrreldes kehtiva KELS § 7 lõigetega 2 ja 3 ei sätestata edaspidi laste piirarvu sobitus- ja erirühmas, vaid tuge vajavale lapsele kohaldatakse väiksemat suhtarvu võrreldes teiste lastega. Sarnane põhimõte tuleneb ka kehtivast sotsiaalhoolekande seadusest. Väiksema suhtarvu kohaldamine tuge vajavate laste osas võimaldab luua lasteaias lapse arengu eest vastutava töötaja ettepanekust lähtuvalt sobiva õpi- ja kasvukeskkonna lapse arenguks.

Eelnõu kohaselt osutatakse lasteaias lapsele tema individuaalsetest võimetest ja vajadustest lähtuvalt üldist tuge, tõhustatud tuge või erituge. Tõhustatud ja eritugi väljendub eelkõige lapse vajadustele sobiva kollektiivi suuruses ning erivajadusest tulenevate spetsiifiliste kohanduste ulatuses õppe- ja kasvatusprotsessis. Haridusliku erivajadusega laps lasteaias võib vajada kas väiksemat kollektiivi või individuaalset lisatuge rühmas. Eelnõu kohaselt peab juhul, kui

rühmas on tõhustatud tuge saav laps, kogu rühma tööaja jooksul olema õpetaja või abiõpetaja tagatud iga kuue lapse kohta. Kui nõustamismeeskond on teinud soovituse väiksema kollektiivi vajaduse kohta, saab rühmas olla maksimaalselt 12 last. Kui tõhustatud tuge vajav laps tuleb toime suuremas kollektiivis, võib ta täiendava täiskasvanu lisandumisel olla kaasatud ka 18 lapsega rühma.

Eelnõu kohaselt peab olukorras, kui rühmas on erituge saav laps, kogu rühma tööaja jooksul õpetaja või abiõpetaja olema tagatud iga nelja lapse kohta. Kui nõustamismeeskond on teinud soovituse väiksema kollektiivi vajaduse kohta, saab rühmas olla maksimaalselt 6 last. Kui erituge vajav laps ei vaja tingimata väiksemat kollektiivi ning saab individuaalse lisatoe olemasolul hakkama ka suuremas rühmas, võib ta täiendava täiskasvanu lisandumisel olla kaasatud ka 12 lapsega rühma, mis on maksimaalne erirühma suurus kehtivas seaduses.

Eelnõu 5. peatükis sätestatakse lapsehoiu tegevuse korraldamise alused, kvalifikatsiooninõuded lapsehoidjale ja lapsehoiu tegevusloa regulatsioon.

Kehtivas õigusruumis on lapsehoiuteenus sotsiaalhoolekande seaduse alusel korraldatud sotsiaalteenus. Kehtivas sotsiaalhoolekande seaduses on teenuse sihtgrupid lapsevanemad, laste eestkostjad ja lastele perekonnas hooldamise teenuse pakkujad ning teenust saavad lapsed. Piiratud ei ole laste vanust, st lapsehoiuteenust võib vajaduse korral saada kuni 18-aastane laps. Eelkõige on sellisel juhul tegemist suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenusega.

Lapsehoiu korraldust iseloomustab selle kasutamise kasv alla kolmeaastaste laste lapsehoiuvõimalusena, mille põhjuseks on enamasti lasteaiakohtade puudus. Ühelt poolt on oluline lapsehoiukoha olemasolu, teiselt poolt on oluline lapsehoiukoha vastavus lapsevanema ja lapse vajadustele.

Eelnõu eesmärki silmas pidades tuleb alushariduse võimaldamiseks luua ühtne süsteem, mis lähtub lapse ja pere vajadusest, tagab kvaliteetsed tingimused iga lapse arengu toetamiseks ning kujundab ühtlase alushariduse taseme. Selleks tuuakse seni sotsiaalhoolekande seaduse reguleerimisalas olnud pooleteise- kuni kolmeaastaste lapsehoiud haridussüsteemi osaks. Vastav vanuseaste on põhjendatav asjaoluga, et kohaliku omavalitsuse üksuse kohustus on tagada lapsele lasteaiakoht alates lapse pooleteiseaastaseks saamisest. Kui munitsipaallasteaias puudub vaba koht, võib kohaliku omavalitsuse üksus pooleteise- kuni kolmeaastase lapse lasteaia koha asendada lapsehoiu kohaga. Kehtiv sotsiaalhoolekande regulatsioon sätestab sama põhimõtte. Kolme- kuni seitsmeaastasele lapsele peab olema tagatud võimalus omandada alusharidust lasteaias. Alushariduse ja lapsehoiu seaduse eesmärk on toetada pooleteise- kuni seitsmeaastase lapse arengut ja alushariduse omandamist. Koostoimes käesoleva eelnõu ja EV haridusseadusega määratletakse lapsehoidusid edaspidi haridusasutusena, kus alushariduse raamistikus toetatakse lapse üldoskuste arengut. Samas ei ole lapsehoid, erinevalt lasteaiast, õppeastutus ning lapsehoiu tegevusele jäävad nimetatust lähtuvalt kehtima erisused. Näiteks peab lapsehoiu pidaja lapse alushariduse omandamise toetamiseks koostama alushariduse riikliku õppekava alusel lapsehoiu tegevuskava, lasteaed aga õppekava. Lapsehoiu tegevuskavas kirjeldatakse kuni kolmeaastase lapse üldoskuste arengu toetamist, lasteaias toetatakse alushariduse riikliku õppekava alusel laste üldoskuste ja valdkondlike oskuste arengut koostoimes. Täiendavalt ei pea lapsehoius töötama õpetaja, vaid kvalifikatsiooninõuetele vastav lapsehoidja ning lapsehoidudele ei laiene käesolevas eelnõus sätestatud regulatsioonid tugiteenuste tagamiseks lasteaedadega sarnases mahus ja ulatuses.

Suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenust jääb reguleerima sotsiaalhoolekande seadus.

Eelnõu §-des 28 ja 29 sätestatud regulatsioon on üle toodud kehtivast sotsiaalhoolekande seadusest. Lähtudes KELS § 10 lõikest 1 on lapsehoid käesolevas eelnõus piiritletud lapse

konkreetse vanusega, milleks on poolteist kuni kolm eluaastat. Alates lapse pooleteiseaastaseks saamisest peab kohaliku omavalitsuse üksus tagama lapsele lasteaiakoha, mida võib pooleteise kuni kolmeaastasele lapsele vanema nõusolekul asendada lapsehoiuga. Alates lapse kolme aastaseks saamisest on oluline, et lapse alushariduse omandamine oleks toetatud alushariduse riikliku õppekava alusel lasteaias.

Kehtivas sotsiaalhoolekande seaduses lapsehoiuteenusele kehtestatud nõuded ei kohusta lapsehoiuteenuse osutajat lapsele alushariduse omandamist toetama, vaid toetada tuleb laste üldist arengut. Käesoleva eelnõu alusel saavad lapsehoiud haridussüsteemi osaks, mistõttu peab lapsehoius lapse üldoskuste arengu toetamine edaspidi toimuma riikliku õppekava alusel koostatud tegevuskava järgi.

Eelnõu §-s 28 sätestatakse lapsehoiu tegevuse korraldamise alused.

Eelnõu § 28 lõige 1 sätestab, et lapsehoiu tegevust võib korraldada munitsipaal- või eralapsehoius. Munitsipaallapsehoiu pidaja on kohaliku omavalitsuse üksus. Eralapsehoiu pidaja on eraõiguslik juriidiline isik või füüsilisest isikust ettevõtja.

Lasteaiakoha tagamise kohustuse täitmisel võib omavalitsusüksus kokkuleppel lapsevanemaga pakkuda lapsele lasteaiakoha asemel kohta lapsehoius. Lapsehoid on asutust, mille pidaja saab olla avalik-õiguslik või eraõiguslik juriidiline isik või füüsilisest isikust ettevõtja. Kehtiva sotsiaalhoolekande seaduse järgi on lapsehoiuteenuse osutamine kohaliku omavalitsuse üksuse kohustus, mille osutamise võib ta anda üle juriidilisele isikule või füüsilisest isikust ettevõtjale.

Eelnõu § 28 lõige 2 sätestab, et lapsehoid asutatakse lapsehoiu pidaja otsusega. Lapsehoiu tegutsemise õigus antakse käesolevas seaduses sätestatud korras tegevusloaga. Lapsehoid võib tegutseda ühe asutusena mitmes tegevuskohas, sellisel juhul peab tema tegevus vastama käesolevas seaduses sätestatud nõuetele kõikides tegevuskohtades.

Munitsipaallapsehoid asutatakse kohaliku omavalitsuse üksuse otsusega ning eralapsehoid asutatakse eraõigusliku juriidilise isiku otsusega sõltuvalt tema omandivormist. Eralapsehoiu asutamise otsuse tegemiseks ei näe õigusaktid ette otsuse tegemise vormi. Munitsipaallasteaia asutamise otsuse tegemiseks on ette nähtud kord KOKS § 35 lõikes 2. Lapsehoid peab vastama nõuetele kõikides oma tegevuskohtades. Näitena võib tuua suuremad eralapsehoiu pakkujad, kelle tegevuskohad on jagatud kohalike omavalitsuste haldusalade üleselt. Sellisel juhul peab igas tegevuskohas olema täidetud kõik käesolevas seaduses sätestatud nõuded. Lapsehoiu tegevuse korralduse tagab lapsehoiu pidaja. Tervisekaitsenõuded lapsehoidudele, milles kehtestatakse mh nõuded ehitisele, maa-alale, ruumidele, kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

Eelnõu § 28 lõikes 3 sätestatakse, et lapse arengu toetamiseks, tervise kaitseks ning turvaliseks ja ohutuks lapsehoiu korraldamiseks vajalike tingimuste loomiseks kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega tervisekaitsenõuded lapsehoidudele. Tegemist on volitusnormiga Vabariigi Valitsusele lapsehoidudele tervisekaitsenõuete kehtestamiseks. Rakendusakti kavand on esitatud käesoleva eelnõu lisas.

Kuna lapsehoiu osutamise ajal vastutab laste turvalisuse eest lapsehoiu pidaja, on vajalik, et lapsehoidu korraldatakse sobilikes ruumides ja maa-alal. Uue määruse kohaselt kehtestatakse lapsehoidude tervisekaitse üldnõuded, sh nõuded hoonele, ruumidele ja rajatistele ning siseruumidele, mis on laste arengu ja tervise seisukohast olulised ja aluseks riskianalüüsi koostamisele. Uue määrusega ei muudeta nõudeid võrreldes kehtiva regulatsiooniga rangemaks. Samuti on antud määrus seotud riskianalüüsi koostamise kohustusega.

Määruses on säilinud nõuded, mis on kõige olulisemad lapse arengu toetamiseks ning turvalise füüsilise keskkonna tagamiseks. Seni kehtiv Sotsiaalministri 13.02.2016 määrus nr 411 "Tervisekaitsenõuded lapsehoiuteenusele" muutub käesoleva eelnõu jõustumisel kehtetuks.

Hoiud haridusasutusena võivad tegutseda ka eluruumis. Selle (elu)ruumi kasutajate arvust (lapsed ja täiskasvanud kokku) sõltub see, kas ruumi tuleohutusnõuded peavad vastama I (eluruum) või IV (kogunemishoone) kasutusviisile. Lapsehoiule eluhoones (alates 11 kasutajat) kohalduvad nõuded, mis kehtivad IV kasutusviisile (kogunemishoone), mis tähendab, et tegu on ruumidega, mille kasutajatelt ei saa eeldada ruumide head tundmist. IV kasutusviisi kohaldatakse kõigi alates 11 kasutajaga kogunemishoonete puhul, mille kasutajad ruume ei tunne. Seega kui lapsehoid tegutseb hoones (olenemata, kas tegemist on haridusasutusega või eluruumiga), millel on kuni 10 kasutajat, hinnatakse selle hoone või hooneosa vastavust I kasutusviisi (eluruumi) tuleohutusnõuetele. Kui lapsehoiud tegutseb hoones, millel on üle kümne kasutaja, peab Päästeamet hindama ruumide vastavust IV kasutusviisi (kogunemishoone) tuleohutusnõuetele, olenemata, kas tegemist on eluruumiga või haridusasutusega. Mõisted „haridusasutus" ja ehitist teenindava maa sihtotstarve (maatulundusmaa või ärimaa) ei tekita lapsehoiu ruumidele, selle ehitisele või selle maa-alale täiendavaid tuleohutusnõudeid. Ehk, Päästeameti nõuded (ka kasutusloa taotlemisel) ei tulene maa sihtotstarbest ja ka sellest, kas ehitise kasutusviis ja maa-kasutusotstarve ühtivad.

Eelnõu § 28 lõige 4 sätestab, et käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel kehtestatud tervisekaitsenõuete tagamiseks koostab lapsehoid iga kolme kalendriaasta jooksul riskianalüüsi. Riskianalüüs peab sisaldama tervisekaitsenõuete täitmise analüüsi, ohu tekkimise võimaluse tõenäolisust, ohuelemente, ohu võimalikke tagajärgi ning vastustust nende ennetamisel ja riskide maandamisel.

See tähendab, et riskianalüüsi koostamine ei toimu üksnes kord kolme aasta jooksul, vaid on pidev protsess, kus hinnatakse riskide realiseerumist ning leitakse vajalikud vahendid/meetodid ennetuseks. Riskianalüüs peab sisaldama tervisekaitsenõuete täitmise analüüsi, ohu tekkimise võimaluse tõenäolisust, ohuelemente, ohu võimalikke tagajärgi ning vastustust nende ennetamisel ja riskide maandamisel. Käesolev paragrahvi lõiked 3 ja 4 sätestavad hoidudele sarnase nõude lasteaedadega ja nende nõuete tagamise kohustuse. Tervisekaitsenõuete eesmärk on tagada lapse arengu toetamine, tervisekaitse ja ohutus ning tegevuse korraldamine lähtudes lapsehoiu tegevuskavast. Tervisekaitse nõuete tagamiseks peab lapsehoiu pidaja koostama käesolevas lõikes sätestatud korras riskianalüüsi. Riskianalüüsi koostamise näol ei ole tegemist uue nõudega lapsehoidude tegevusele.

Eelnõu § 28 lõike 5 sätestatakse lapsehoiu pidajale nõue koostada lapse üldoskuste arengu toetamiseks alushariduse riikliku õppekava alusel lapsehoiu tegevuskava.

Tegemist on lapsehoiu pidajale uue nõudega. Vastav nõue on seotud asjaoluga, et käesoleva eelnõuga liidetakse seni sotsiaalhoolekande seaduse reguleerimisalas olnud pooleteise- kuni kolmeaastaste lapsehoiud haridussüsteemi osaks ning lapsehoidusid määratletakse edaspidi haridusasutustena. Nimetatu sätestamine paneb lapsehoiule kohustuse tegevuskava koostamiseks ja lapse üldoskuste arengu toetamiseks. Võttes arvesse lapsehoidude tegevuse eripära, lapsehoidjatele esitatavaid nõudmisi ning laste vanust, on lapsehoidudes põhjendatud lapse üldoskuste arengu sihipärane toetamine, mis loob eeldused edasiseks alushariduse omandamiseks lasteaias.

Alushariduse riiklik õppekava sätestab 3-aastaste laste eeldatavad üldoskused neljas üldoskuste valdkonnas - mänguoskused, tunnetus- ja õpioskused, eneseregulatsiooni oskused ning sotsiaalsed oskused. Alushariduse riiklikus õppekavas kirjeldatud üldoskuste eeldatavad tulemused on aluseks lapse üldoskuste arengu toetamisel lapsehoius. Alushariduse riikliku

õppekava alusel koostab lapsehoiu pidaja tegevuskava, milles kirjeldab lapse üldoskuste toetamise põhimõtteid ja korraldust.

Eelnõu § 28 lõikes 6 sätestatakse nõuded lapsehoiu tegevuskavale. Lapsehoiu tegevuskavas esitatakse: lapsehoiu eripära ja eesmärgid; lapse üldoskuste toetamise põhimõtted ja korraldus; vanematega koostöö põhimõtted ja korraldus; tegevuskava uuendamise ja täiendamise kord.

Säte reguleerib lapsehoiu tegevuskava struktuuri. Lapsehoius kui haridusasutuses toetatakse pooleteise- kuni kolmeaastaste laste üldoskuste arengut. Selleks peab lapsehoid koostama alushariduse riikliku õppekava alusel lapsehoiu tegevuskava. Lapsehoid lähtub oma tegevuse korraldamisel ja läbiviimisel lapsehoiu tegevuskavast. Lapsehoiud loovad pooleteise- kuni kolmeaastase lapse üldoskuste arengu toetamisega vundamendi lapse alushariduse omandamiseks lasteaias.

Eelnõu § 28 lõige 7 näeb ette, et lapsehoiu töökorraldus lähtub nõudest, et kogu lapsehoiu tööaja jooksul on lapsehoidja tagatud iga viie lapse kohta. Kehtivas sotsiaalhoolekande seaduses sätestatakse, et kui lapsehoidja hoiab lapsi teenust saava lapse eluruumis, võib ta korraga hoida kuni viit last. Laste arvu kehtestamisel lapsehoidja kohta on lähtutud põhimõttest, et lapsehoidja jõuaks lastega tegeleda ja suudaks tagada laste turvalisuse. Juhul kui lapsehoius on laste arv on suurem kui 5, siis peab lapsehoius olema tagatud vähemalt kaks lapsehoidjat. Nõuet, et kogu lapsehoiu tööaja jooksul on lapsehoidja tagatud iga viie lapse kohta, peab lapsehoiu pidaja töökorralduses järgima.

Eelnõu § 28 lõige 8 sätestab, et lapsehoid või lapsehoiu pidaja kannab hariduse infosüsteemi andmed lapsehoius töötavate lapsehoidjate ja nende omandatud kvalifikatsiooni kohta. Tegemist ei ole uue nõudega lapsehoiu pidajale. Vastav nõue tuleneb kehtivast sotsiaalhoolekande seaduses. Edaspidi tuleb andmed kanda hariduse infosüsteemi.

Eelnõu § 29 regulatsioon puudutab lapsehoidjat. Nõuded ei ole võrreldes kehtivas sotsiaalhoolekande seaduses sätestatuga muudetud, kuid neid ei ole käesolevas seaduses sätestatud sedavõrd üksikasjalikult. Tervisekontrolli nõue tuleneb nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 13 lg 1 punktist 3. Esmaabi koolituse nõue kehtestatakse edaspidi Vabariigi Valitsuse määruses "tervisekaitsenõuded lapsehoidudele". Lastega töötamise piirangute regulatsioon lastekaitseseaduses kehtib kõikidele lastega kokku puutuvatele isikutele. Seetõttu ei ole vajalik selle dubleerimine käesolevas eelnõus.

Eelnõu § 29 lõikes 1 sätestatakse, et lapsehoidja on töötaja, kes lapsehoius last hoiab, hooldab, toetab lapse üldoskuste arengut ja tagab tema turvalisuse. Kehtiva sotsiaalhoolekande seaduse tähenduses on lapsehoidja (lapsehoiu)teenust vahetult osutav isik. Mõistet on täpsustatud, sest lapsehoidja töötab lapsehoius. Lapsehoiu pidaja peab tagama, et lapsehoius asub tööle piisav hulk lapsehoidjaid, et tagada kavandatava arvu laste hoid ja arengu toetamine.

Eelnõu § 29 lõike 2 kohaselt on lapsehoidja kvalifikatsiooninõuded vähemalt keskharidus ja lapsehoidja kutse või vähemalt keskharidus, töökogemus lastega ja lapsehoidjana töötamiseks sobivad isikuomadused.

Võrreldes kehtiva sotsiaalhoolekande seaduses sätestatuga ei ole nõudeid muudetud käesoleva eelnõuga rangemaks. Lisaks võivad lapsehoidjana töötada ka inimesed, kellel on vähemalt keskharidus, kes omavad töökogemust lastega ning kel on olemas lastega tööks sobivad isikuomadused.

Kehtiv sotsiaalhoolekande seadus sätestab lapsehoidjana tegutsemise eelduseks ka selle, et isik peab olema läbinud vähemalt 16-tunnise esmaabikoolituse viimase 36 kuu jooksul. Lastega vahetult töötavatel isikutel peavad olema oskused anda lastele esmast abi. Esmaabikoolituse nõue kehtestatakse ka edaspidi, kuid seda ei sätestata seaduse tasandil, vaid Vabariigi Valitsuse määruses " tervisekaitsenõuded lapsehoidudele".

Lapsehoidja kutse saadakse kutset andva organi juures pärast lapsehoidjana töötamiseks vajalike pedagoogiliste kompetentside tõendamist. Lapsehoidja pedagoogilised kompetentsid on kirjeldatud lapsehoidja kutsestandardis.

Lapsehoidja kutsetunnistus eeldab vähemalt keskharidust ning lapsehoiualaseid teadmisi. Kutsestandard näeb ette ka algteadmisi erivajadusega laste hoidmisest. Kutsetunnistuse taotleja peab sooritama tunnistuse saamiseks eksami ning iga viie aasta tagant tuleb tunnistus uuesti taotleda. Kutsetunnistust omavate lapsehoidjate kohta kantakse andmed kutseregistrisse.

Tööandja hindab, kas isik vastab kvalifikatsiooninõuetele ning kas tal on olemas vastavad teadmised, oskused ning pädevus töötamaks eelnõus kehtestatud vanusegrupis olevate lastega. Sobivate isikuomadustena on lapsehoidja kutsestandardis välja toodud järgnev: "Lapsehoidjal on hea füüsiline ja vaimne tervis, ta on emotsionaalselt stabiilne ja hea pingetaluvusega, vastutus- ja empaatiavõimeline, usaldusväärne, loov ja koostöövalmis ning lastest ja vanematest lugupidav".

Eelnõu § 29 lõige 3 sätestab, et lapsehoidjana võib töötada ka välisriigi kutsekvalifikatsiooni omandanud isik, kui tema kutsekvalifikatsiooni on tunnustatud välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse kohaselt. Välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse § 7 lõikes 2 sätestatud pädev asutus on Haridus- ja Teadusministeerium. Võrreldes kehtiva KELS § 22 lõikega 8 rakendatakse regulatsiooni eelnõu kohaselt lisaks õpetajatele ja abiõpetajatele ka lapsehoidjatele. Ka kehtivas sotsiaalhoolekandeseaduses on lapsehoidjate kvalifikatsiooni osas samasugune regulatsioon.

Eelnõu §-s 30 sätestatakse lapsehoiu tegevusloa taotlemise regulatsioon. Ettevõtjal ja kohalikul omavalitsuse üksusel peab olema tegevusluba lapsehoiu pidamiseks.

Regulatsioon on sarnane lasteaia õppeõiguse taotlemise regulatsiooniga, kuid kuna lapsehoid ei ole õppeasutus, nimetatakse vastavaks majandustegevuseks antavat luba tegevusloaks. Muud eraisikutevahelised kokkulepped lapse hoidmisel ei ole loakohustuslikud käesoleva seaduse tähenduses. Majandustegevuse seadustiku üldosa seadus jaotab majandustegevuse sisuliselt vabaks ja loareservatsiooniga majandustegevuseks. Eristamise aluseks on ettevõtja vaatenurk: majandustegevus on üldjuhul vaba ning seda tohib alustada igal ajal (MSÜS § 4 lg 1), loareservatsiooniga majandustegevus on aga erand nimetatud vabaduse suhtes (MSÜS § 4 lg 2), selle alustamise eeldus on loakohustuse täitmine ning majandustegevuse alustamine on kuni loa saamiseni keelatud. Lapsehoiu pidamine on loakohustuslik majandustegevus. Lapsehoidudest saab käesoleva eelnõuga haridussüsteemi osa. Lapsehoid on haridusasutus, mis viib ellu alushariduse eesmärke. Alusharidus on üldoskuste, teadmiste ja hoiakute kogum, mis loob eeldused põhihariduse omandamiseks. Lapsehoid on asutus, kus tagatakse pooleteise- kuni kolmeaastaste laste hooldamine, turvalisus ja üldoskuste arengu toetamine. Lapsehoius toetatakse laste üldoskuste arengut alushariduse riiklikule õppekava alusel koostatud tegevuskavale tuginedes.

Eelnõu § 30 lõige 1 sätestab, et tegevusluba annab isikule õiguse vastavas tegevuskohas lapsehoiu pidamiseks. Tegevusloa saamise taotlus tuleb esitada Haridus- ja Teadusministeeriumile vähemalt viis kuud enne lapsehoiu tegevuse algust.

Eelnõu alusel antud tegevusluba annab juriidilisel isikule või füüsilisest isikust ettevõtjale õiguse tegutseda lapsehoiu pidajana. Sättes on reguleeritud nõue, et tegevusloa taotlus tuleb Haridus- ja Teadusministeeriumile esitada vähemalt viis kuud enne tegevuse algust. Vastava tähtaja eesmärk on tagada, et isikul oleks taotluses esinevate puuduste korral võimalik puudused enne kavandatud tegevuse algust kõrvaldada ja Haridus- ja Teadusministeeriumile vajalikud täiendavad materjalid esitada. Näiteks, kui lapsehoiu pidaja on kavandanud lapsehoiu tegevuse alguse 1. septembriks, tuleb taotlus esitada hiljemalt 1. aprillil. 5-kuuline tähtaeg võimaldab Haridus- ja Teadusministeeriumil anda pidajale võimalike puuduste kõrvaldamiseks mõistliku tähtaja.

Eelnõu § 30 lõike 2 kohaselt antakse tegevusluba, kui isik on täitnud järgmised nõuded:
1) lapsehoius asub tööle piisav arv lapsehoidjaid, et tagada kavandatava arvu laste hoid ja arengu toetamine;
2) isikul on suutlikkus tagada kõikide käesolevas seaduses lapsehoiu pidajale ja lapsehoiule kehtestatud nõuete täitmine;
3) lapsehoiul on käesoleva seaduse § 28 lõigetele 5 ja 6 vastav tegevuskava;
4) lapsehoiul on tegevuseks vajalikud ruumid, hooned, maa-ala ning piisav sisustus, mis vastavad tervisekaitsenõuetele ja tuleohutusnõuetele;
5) käesoleva lõike punktis 5 nimetatud ruumid, hooned, maa-ala ja sisustus võimaldavad hoida kavandatud arvu lapsi.

Võrreldes sotsiaalhoolekande seadusega ei ole käesolevas eelnõus tegevusloa kontrolleset rangemaks muudetud. Välja on jäetud nõuded, mis tulenevad teistest õigusaktidest, nt lastega töötamise piirangu kontrollimine. Käesoleva eelnõuga lisandub tegevuskava koostamise nõue. Tegevusloa saamiseks peavad olema täidetud kõik sättes loetletud nõuded. Tegevuskava koostamise osas on eelnõus ette nähtud üleminekuaeg.

Eelnõu § 30 lõike 3 kohaselt esitatakse tegevusloa taotlemiseks lisaks majandustegevuse seadustiku üldosa seaduses sätestatule:
1) andmed lapsehoiu pidaja suutlikkuse kohta tagada lapsehoius piisavalt lapsehoidjaid, et tagada kavandatava arvu laste hoid ja arengu toetamine;
2) pädevate asutuste hinnang tegevuskohaks kavandatavate ruumide, hoonete, maa-ala ja sisustuse vastavuse kohta tervisekaitsenõuetele ja tuleohutusnõuetele;
3) kui lapsehoiu tegevus on eluruumides, siis eluruumi kasutava täisealise isiku tervisetõend nakkushaiguste suhtes tervisekontrolli läbimise kohta;
4) lapsehoiu tegevuskava;
5) laste piirarv, kellele lapsehoiu pidaja soovib tegevuskohas lapsehoidu osutada.

Sättes on esitatud loetelu, mille alusel Haridus- ja Teadusministeerium kontrollieseme täitmist kontrollib ja mille täitmise tuvastamine on tegevusloa andmise eelduseks. Loetelu on lahtine. Haridus- ja Teadusministeerium hindab tegevusloa taotlemise menetlemisel kõiki esitatud dokumente, andmeid ja teavet.

Eelnõu § 30 lõige 4 sätestab, et Haridus- ja Teadusministeeriumil on õigus nõuda lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 3 esitatule täiendavaid dokumente, andmeid või teavet, mis tõendavad käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud asjaolusid.

Kontrollieseme tõendamiseks ei sätestata ammendavat dokumentide, teabe või andmete loetelu, sest kuigi tõendamiskoormis lasub tegevusloa taotlejal, ei pruugi taotluse esitamisel saada esitatud kõik vajalik. Kui tegevusloa andmise menetluses ilmnevad täiendavad asjaolud, mis vajavad selgitamist ja tõendamist, annab käesolev lõige Haridus- ja Teadusministeeriumile õiguse nõuda taotlejalt juba esitatule täiendavate dokumentide, andmete või teabe esitamist.

Eelnõu § 31 reguleerib lapsehoiu pidajale tegevusloa andmist ja muutmist. Menetlus sarnaneb lasteaedadele õppeõiguse andmise menetlusega.

Eelnõu § 31 lõige 1 sätestab, et Haridus- ja Teadusministeerium otsustab tegevusloa andmise või muutmise kahe kuu jooksul alates vastava taotluse esitamisest.

Kehtiva sotsiaalhoolekande seaduse alusel lahendatakse 30 kalendripäeva jooksul taotluse esitamisest arvates. Samas majandustegevuse üldosa seaduse alusel võib sotsiaalkindlustusamet taotluse lahendamise tähtaja peatada kuni puuduse kõrvaldamiseni, kuid mitte kauemaks kui 30 päevaks, kui taotluse menetlemisel selgub, et tegevusloa taotlemiseks vajalikud nõuded ei ole täidetud. Seega ei kehtestata käesoleva eelnõuga lapsehoiu tegevusloa menetluse pikkust senisest erinevalt.

Eelnõu § 31 lõige 2 sätestab, et Haridus- ja Teadusministeerium keeldub tegevusloa andmisest või selle muutmisest, kui tegevusloa andmise või muutmise taotlus ei ole kooskõlas käesolevas seaduses või teistes õigusaktides sätestatud nõuetega või lapsehoiu pidaja ei ole tõendanud käesoleva seaduse § 30 lõikes 2 nimetatud asjaolusid.

Tegevusloa andmine ja muutmine on Haridus- ja Teadusministeeriumi kaalutlusotsus, mille tegemisel hinnatakse, kas eelnõu § 30 lõike 2 nõuded on täidetud. Tegevusluba ei anta või ei muudeta, kui lapsehoiu pidaja ei ole lapseoiu tegevuse alustamiseks või muutmiseks seatud ühte või mitut sisulist nõuet täitnud või ei ole nende täitmise tõendamiseks esitanud õigusaktides sätestatud ning õigusaktides reguleeritud nõuete kohaselt koostatud dokumente. Seejuures kohalduvad menetlusele haldusmenetluse seaduses sätestatud nõuded.

Eelnõu § 31 lõike 3 sätestab, et kui lapsehoiu pidaja muudab tegevuskohti pärast tegevusloa andmist, on ta kohustatud esitama hariduse infosüsteemi kaudu tegevuskoha muutmise taotluse vähemalt kaks kuud enne vastava muudatuse tegemist. Lapsehoiu pidaja peab esitama käesoleva seaduse § 30 lõikes 3 nimetatud dokumendid, andmed või teabe.
Säte reguleerib tegevuskoha muutmisega seotud kohustuslikku menetlust. Tegevusluba antakse lapsehoiu pidajale konkreetses tegevuskohas, tegevuskoht märgitakse ka tegevusloal. See tähendab, et kui tegevuskoht muutub, tuleb taotleda ka tegevusloa muutmist ning ühtlasi esitada Haridus- ja Teadusministeeriumile uue tegevuskoha kohta kõik § 30 lõikes 3 nimetatud dokumendid, andmed või teabe. Lapsehoid peab vastama kõikides oma tegevuskohtades eelnõus sätestatud nõuetele. Kehtiva sotsiaalhoolekande seaduse kohaselt tuleb tegevuskoha muutustest teavitada sotsiaalkindlustusametit vähemalt 30 päeva enne kavandatavat muutust. Eelnõus sätestatakse vähemalt kahekuuline etteteatamise tähtaeg. Eesmärk on anda piisavalt aega menetluseks ja tegevuse nõuetele vastavusse viimiseks. Sättega kehtestatakse erisus üldisele tegevusloa taotlemisele, mille kohaselt ei anta tegevuskohtade muutmisega lapsehoiule uut tegevusluba, vaid kantakse hariduse infosüsteemi andmed muudetud tegevuskoha kohta. Uues tegevuskohas võib alustada tegevust, kui andmed on kantud hariduse infosüsteemi ehk Haridus- ja Teadusministeerium on hariduse infosüsteemi kaudu teinud teatavaks vastava otsuse.

Eelnõu § 31 lõige 4 sätestab, et Haridus- ja Teadusministeerium teeb käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud otsused teatavaks hariduse infosüsteemi kaudu.

Säte reguleerib haldusaktide, millega otsustatakse tegevusluba anda või sellest keelduda, teatavakstegemise vormi.

Eelnõu §-s 32 sätestatakse lapsehoiu tegevusloa kehtetuks tunnistamise ja kehtetuse alused. Kehtetuks tunnistamise alused on sarnased lasteaia õppeõiguse kehtetuks tunnistamise alustega.

Eelnõu § 32 lõige 1 alusel võib Haridus- ja Teadusministeerium lisaks majandustegevuse seadustiku üldosa seaduses sätestatud alustele tegevusloa kehtetuks tunnistada, kui:
1) riikliku- või haldusjärelevalve käigus ilmneb, et lapsehoiu tegevus on vastuolus käesoleva seaduse või teiste lapsehoiu tegevust reguleerivate õigusaktidega;
2) lapsehoiu pidaja ei ole ettenähtud tähtajaks ja korras täitnud riikliku- või haldusjärelevalveorgani ettekirjutust;
3) kvalifikatsiooninõuetele vastavate lapsehoidjate arv ei ole vastavuses käesoleva seaduse § 28 lõikes 7 sätestatud nõudega;
4) riiklik- või haldusjärelevalveorgan teeb Haridus- ja Teadusministeeriumile ettepaneku õppeõiguse kehtetuks tunnistamiseks.

Regulatsioon on sarnane lasteaia õppeõiguse kehtetuks tunnistamise alustega, mida on selgitatud eelnõu § 23 osas.

Eelnõu lõike 2 alusel teeb Haridus- ja Teadusministeerium tegevusloa kehtetuks tunnistamise otsuse teatavaks hariduse infosüsteemi kaudu. Seega haldusakt, millega tegevusluba kehtetuks tunnistatakse, tehakse teatavaks hariduse infosüsteemi kaudu.

Eelnõu lõige 3 sätestab, et tegevusluba muutub lisaks majandustegevuse seadustiku üldosa seaduses sätestatud alustele kehtetuks, kui lapsehoid ei ole ühe aasta jooksul pärast tegevusloa andmist tegevust alustanud.

MSÜS kohaselt muutub tegevusluba kehtetuks, kui tähtaegsena väljastatud tegevusloa tähtaeg on möödunud või kui füüsilisest isikust ettevõtja sureb ning juriidilisest isikust ettevõtja likvideeritakse, ümber kujundatakse, ühineb või jaguneb v.a tegevusloa üleandmise puhul. Käesolev säte lisab veel ühe tegevusloa kehtetuks muutumise aluse, milleks on olukord, kui lapsehoid ei ole ühe aasta jooksul pärast tegevusloa andmist tegevust alustanud.

Eelnõu 6. peatükis sätestatakse lasteaia ja lapsehoiu rahastamise põhimõtted.

Võrreldes KELS §-ga 27 on regulatsiooni muudetud ka eralasteaedade ja lapsehoidude osas.

Eelnõu § 33 Võrreldes KELS § 27 tuuakse eelnõusse üle munitsipaallasteaia rahastamise sätted, välja arvatud rahastamise regulatsioonid kehtiva KELS § 27 lõigetes 1^1–1^6, mis on kehtestatud 2008. aastal riikliku programmi „Igale lapsele lasteaiakoht“ rakendamiseks ja mis peatati 2009. aastal. Seetõttu ei ole nende sätete uuesti kehtestamine enam asjakohane. Käesoleva paragrahvi lõikeid 1, 4, 5 ja 6 kohaldatakse edaspidi ka munitsipaallapsehoiule.

Eelnõu § 33 lõikes 1 sätestatakse, et munitsipaallasteaia rahastamine toimub kohaliku omavalitsuse üksuse eelarve vahenditest. Võrreldes kehtiva KELS § 27 lõikega 1 on täpsustatud, et lasteaia tulu koosneb üksnes kohaliku omavalitsuse üksuse saadavast rahast,

kuna lapsevanema kaetav osa, annetused jms laekuvad täielikult kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse.

Eelnõu § 33 lõige 2 sätestab, et riigieelarvest eraldatakse kohaliku omavalitsuse üksusele toetust käesoleva seaduse § 27 lõikes 1 nimetatud õpetajate täienduskoolituseks, eesti keele õppeks ja õpetajate tööjõukuludeks, sealhulgas võib kohaliku omavalitsuse üksus toetust kasutada tugispetsialistide tööjõukulude katmiseks või tugiteenuste kättesaadavuse tagamiseks. Võrreldes kehtiva KELSiga on riiklikult toetatud valdkonnad käesolevas eelnõus koondatud ühte lõikesse ning sisulisi muudatusi valdkondade rahastamise osas ei tehta.

Eelnõu § 33 lõige 3 sätestab, et kohaliku omavalitsuse üksusele eraldatava õpetajate tööjõukulude toetuse arvestamisel on aluseks eelmisel kalendriaastal lasteaiaõpetaja töötasu alammäära suurendamisega kaasnenud lisakulude osaliseks katmiseks eraldatud toetus. Ülejäänud lasteaiaõpetajate tööjõukulude toetuse jaotuse aluseks on munitsipaal- ja eralasteaedades õppivate laste arv elukohajärgselt.

Lasteaia õpetajate tööjõukulude toetus eraldatakse Vabariigi Valitsuse 06.02.2015. a määruse nr 16 „Riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud toetusfondi vahendite jaotamise ja kasutamise tingimused ja kord“ § 1^2 alusel. Toetuse eesmärk on motiveerida omavalitsusüksusi lasteaiaõpetajate töötasu alammäära tõstmisel. Toetuseks jaotatakse kokku 15 mln eurot aastas. Lisaks lasteaiaõpetajate töötasu suurendamisele võib omavalitsusüksus toetust kasutada ka tugiteenuste kättesaadavuse tagamiseks ja tugispetsialistide töötasuks.

Kehtiva korra alusel eraldatakse omavalitsusüksusele toetust juhul, kui omavalitsusüksuse otsusel on lasteaia õpetaja töötasu alammäär vähemalt 90% ning magistrikraadiga või sellega võrdsustatud tasemega lasteaia õpetajal vähemalt 100% üldhariduskooli õpetaja töötasu alammäärast toetuse saamise aastal. Omavalitsusüksus võib toetust kasutada lasteaia õpetajate ja tugispetsialistide tööjõukulude katmiseks või tugiteenuste kättesaadavuse tagamiseks. Omavalitsusüksus esitab andmed lasteaia õpetajate kinnitatud töötasu alammäära kohta Haridus- ja Teadusministeeriumile hiljemalt toetuse andmise aasta 30. jaanuariks.

2020.a algusest jõustunud riigieelarve seaduse § 48 lg 3 näeb ette, et toetusfondi jaotamise aluseks olevad arvnäitajad ja nende arvestamise alused sätestatakse seadusega. Arvnäitajate väärtused määratakse riigieelarvega. Sisuliselt tähendab see seda, et lasteaia õpetajate tööjõukulude toetuse eraldamise põhimõtted on kirjeldatud käesoleva seaduse eelnõus.

Lasteaia õpetajate tööjõukulude toetuse moodustab eelmisel kalendriaastal lasteaiaõpetaja töötasu alammäära suurendamisega kaasnenud lisakulude osaliseks katmiseks eraldatud toetuse (*tasandustoetus*) ja lapsepõhise toetuse summa, mida jaotatakse proportsionaalselt vastavalt munitsipaal- ja eralasteaedades õppivate lasteaialaste arvule. Tasandustoetust arvestatakse eelmise kalendriaastaga samas summas. Ülejäänud vahendid jaotatakse omavalitsusüksuste vahel proportsionaalselt munitsipaal- ja eralasteaedades käivate eelkooliealiste laste arvuga, kelle elukoht on selle valla või linna territooriumil eelneva aasta 10. novembri seisuga. Sh saavad toetust ka omavalitsusüksused, kus puudub lasteaed. Omavalitsusüksus võib käesoleva eelnõu alusel lasteaiakohti võimaldada ka eralasteaedades. Samuti on võimalik omavalitsusüksusel teha koostööd teise omavalitsusüksusega lasteaiakoha tagamisel.

Eelnõu § 33 lõike 4 kohaselt ei või vanemate osalustasu ühe lapse kohta ületada 20 protsenti Vabariigi Valitsuse kehtestatud töötasu alammäärast. Lapse toidukulu katab vanem. Võrreldes

kehtiva KELS § 27 lõikega 3 lapsevanema osalustasu piirmäära ei muudeta. Lisatakse, et lapse toidukulu katab vanem, mis jääb samaks võrreldes kehtiva KELS § 27 lõikes 2 sätestatuga.

Eelnõu § 33 lõige 5 sätestab, et kohaliku omavalitsuse üksus võib käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud kulud katta osaliselt või täies ulatuses. Kohaliku omavalitsuse üksus võib osalustasu ja toidukulu katta osaliselt või täies ulatuses. Võrreldes kehtiva KELSiga on tegemist uue regulatsiooniga, mis võimaldab kohaliku omavalitsuse üksuse otsusel vabastada vanemad osalustasu ja toidukulu maksmisest, juhul kui kohaliku omavalitsuse üksus on selleks oma eelarves vahendid kavandanud.

Eelnõu § 33 lõike 6 kohaselt kehtestab kohaliku omavalitsuse üksus vanema osalustasu ja toidukulu, mis võib olla diferentseeritud sõltuvalt laste arvust perekonnas, sotsiaalmajanduslikust taustast või muudest asjaoludest. Võrreldes kehtiva KELS § 27 lõikega 4 on täpsustatud, millest tulenevalt võib kohaliku omavalitsuse üksus vanema osalustasu ja toidukulu maksumust diferentseerida.

Koolieelsete lasteasutuste pidamine ja võimaluste loomine alushariduse omandamiseks on kohalike omavalitsuste pädevuses. Lähimuspõhimõttest tulenevalt saavad kohalikud omavalitsused otsustamisel lähtuda kehtiva seaduse alusel piirkondlikest eripäradest ja perede erinevatest vajadustest (KELS § 27 lõige 4). Kuivõrd vanema osalustasu suurus võib piirata isiku võimalust kasutada talle seadusega antud õigust saada alusharidust lasteaias, tuleb vanema osalustasu kehtestamisel silmas pidada proportsionaalsuse põhimõtet (PS § 11). Ka sätestab põhiseadus kohustuse arvestada laste kaitse põhimõttega (PS § 27 lg 4, § 28 lg 4), mis koosmõjus sotsiaalriigi põhimõtte (sh sellest tuleneva võrdsete võimaluste tagamise ideega, PS § 10) ja võrdsuspõhiõigusega (PS § 12) tähendab kohustust kanda hoolt selle eest, et ligipääs laste alusharidusele on tagatud ka majanduslikes raskustes peredele. Eelnõust tulenevalt on võimalik vastavalt vajadusele diferentseerida vanema osalustasu või toidukulu suurust, lähtudes seejuures omavalitsuses elavate perede sotsiaalmajanduslikust olukorrast, laste arvust peres, kogukonna tehtud valikutest teenuse kättesaadavuse ja kvaliteedi vahel või muudest asjaoludest, nt ujula olemasolust lasteaias. Centari 2021. a valminud „Alushariduse ja lapsehoiu uuringu“ andmetel moodustab vanemate omaosalus lasteaiakoha tegelikust maksumusest ca 13%. Seejuures on lasteaedade kogukulu kasvanud kiiremini kui hinnad üldiselt. Eelnõu toetab kohalike omavalitsuste senist lähenemist vanema osalustasude soodustuste tegemisel.

Eelnõu § 34 sätestab eralasteaia ja -lapsehoiu rahastamise põhimõtted, mis on eralasteaedade osas reguleeritud erakooliseaduses ja mida seni KELSis ei ole käsitletud. Kuivõrd eralasteaiaga seotud regulatsioon on üle toodud käesolevasse eelnõusse, on asjakohane käesolevas eelnõus ka põhimõttelised eralasteaia rahastamise reeglid kehtestada.

Eelnõu § 34 lõige 1 sätestab, et eralasteaia pidaja tagab eralasteaia rahastamise. Eralasteaial on oma eelarve, mille kinnitab eralasteaia pidaja.

Sätte eesmärk on sõnastada põhimõte, mille kohaselt tegutseb eralasteaed eraõiguslikel alustel ning tagab oma tegevuse õppemaksu või teiste tulude kaudu. Omavalitsusüksus võib rahastada eralasteaeda, kui ta peab seda vajalikuks. Omavalitsusüksus rahastab eralasteaeda käesolevas eelnõus sätestatud korras ka siis, kui tal endal ei ole pakkuda lasteaiakohta, mistõttu asendab ta vanema nõusolekul munitsipaallasteaia koha eralasteaia kohaga. Täpsemalt on kõnealust regulatsiooni kirjeldatud eelnõu §-s 4 ja selle seletuskirja vastavas osas.

Eelnõu § 34 lõige 2 kohaselt tagab eralapsehoiu pidaja eralapsehoiu rahastamise. Võrreldes kehtiva sotsiaalhoolekande seadusega ei ole rahastamise põhimõtet muudetud. Omavalitsusüksus rahastab eralapsehoidu samadel põhimõtetel ja alustel, nagu eralasteaeda.

Eelnõu § 34 lõige 3 sätestab, et kohaliku omavalitsuse üksus kehtestab eralasteaia ja eralapsehoiu rahastamise tingimused ja korra, arvestades käesolevas seaduses sätestatut. Kehtiva erakooliseaduse § 22 lõike 1^1 kohaselt võib koolieelses lasteasutuses töötavate õpetajate palgad ja õppevahendite soetamise kulud katta valla- või linnaeelarve vahenditest KELSis sätestatud alustel. Võrreldes kehtiva erakooliseadusega on sätet üldistatud.

Eelnõu 7. peatükis reguleeritakse riikliku- ja haldusjärelevalve teostamine ja riikliku järelevalve erimeetmed, mis on kehtestatud ka kehtivas KELSis.

Eelnõu §-s 35 sätestatakse riikliku- ja haldusjärelevalve teostamine, mis on kehtestatud kehtiva KELSi §-s 28 ja erakooliseaduse §-s 23.

Eelnõu § 35 lõike 1 alusel teostab kohaliku omavalitsuse üksus teenistuslikku järelevalvet munitsipaallasteaia ja –lapsehoiu tegevuse õiguspärasuse ja otstarbekuse üle. Võrreldes kehtiva KELSiga on eelnõus sätestatud omavalitsusüksuse poolt teostatava teenistusliku järelevalve läbiviimine, mis tuleneb kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest. Teenistuslikku järelevalvet teostab omavalitsusüksus eelkõige lasteaia töötajate tegevuse üle. Tegemist ei ole sisuliselt uue ülesandega. Omavalitsusüksus peab tagama, et tema lasteaia tegevus oleks õiguspärane ja otstarbekas ning vastav avalik teenus oleks kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil tagatud.

Eelnõu § 35 lõike 2 kohaselt teostab Haridus- ja Teadusministeerium haldusjärelevalvet munitsipaallasteaia ja -hoiu, tema pidaja ning riiklikku järelevalvet eralasteaia ja tema pidaja tegevuse õiguspärasuse üle eesmärgiga tagada lapse arengu toetamine, alushariduse kättesaadavus ja sellele võrdsetel alustel juurdepääs, õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine ning selle kvaliteet.

Võrreldes kehtiva KELS § 28 lõikega 1 ei ole regulatsiooni muudetud. Kuivõrd Haridus- ja Teadusministeeriumil on õppeõiguse andmise pädevus, teostab ministeerium riiklikku ja haldusjärelevalvet munitsipaal- ja eralasteaia ning munitsipaal- ja eralapsehoiu nõuetele vastavuse üle. Nõuetele vastavus peab olema tagatud käesoleva eelnõu suhtes. Seejuures viib Haridus- ja Teadusministeerium järelevalvet läbi pidajate tegevuse õiguspärasuse, kuid mitte otstarbekuse üle. Järelevalve eesmärk on tagada lapse arengu toetamine, alushariduse kättesaadavus ja võrdne juurdepääs alushariduse le, õppe- ja kasvatustegevuse korraldamise kvaliteet.

Alushariduse kättesaadavuse all mõeldakse käesoleva eelnõu kontekstis eelkõige §-s 4 (alushariduse kättesaadavus) sätestatut. Eelnõu § 4 lõike 1 kohaselt tagab kohaliku omavalitsuse üksus kõigile pooleteise- kuni seitsmeaastastele lastele võimaluse käia lasteaias, kui lapse elukoht on selle kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil ning ühtib vähemalt ühe vanema elukohaga.

Alushariduse le võrdsetel alustel juurdepääsu tagamise all mõeldakse käesolevas eelnõus eelkõige eelnõu §-s 4 (alushariduse kättesaadavus) sätestatut koostoimes põhiseaduse §-st 12 tuleneva võrdsuspõhiõigusega. Alushariduse le juurdepääsu tagamisel ei tohi kedagi diskrimineerida põhiseaduse §-s 12 toodud tunnuste alusel. Samas on seejuures arvestatud, et

füüsiline juurdepääs ei saa kunagi olla kõigile võrdne: mõned pered elavad lasteaedade läheduses, mõned kaugemal, mistõttu on juurdepääs lasteaiale erinev. Kirjeldatud olukord ei kujuta endast aga üldiselt alusharidusele võrdsetel alustel juurdepääsu õiguse riivet.

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamise üle järelevalve teostamisel on aluseks alushariduse riiklikus õppekavas ning eelnõus kehtestatud nõuded, mille rakendumist hinnatakse.

Eelnõu § 35 lõike 3 kohaselt on Terviseametil õigus teostada riiklikku- ja haldusjärelevalvet lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuetes ja lapsehoidude tervisekaitsenõuetes sätestatud terviseohutuse nõuete üle riskianalüüsi alusel. Haldusjärelevalve kohaldub munitsipaallasteaedadele ning riiklik järelevalve kohaldub eralasteaedadele. Sõltuvalt omandivormist kohaldatakse järelevalvemenetluse läbiviimisel meetmeid, mis on sätestatud korrakaitseseaduse, Vabariigi Valitsuse seaduse või käesoleva eelnõu alusel.

Eelnõu § 35 lõike 4 kohaselt on Päästeametil õigus teostada riiklikku- ja haldusjärelevalvet tuleohutusnõuete üle tuleohutuse seaduse ja ehitusseadustiku alusel. Kehtivas õiguses on tuleohutusnõuded reguleeritud ehitusseadustikus ja tuleohutuse seaduses. Päästeamet teostab, tuleohutusnõuete täitmise üle regulaarset järelevalvet tuleohutuse seaduse ning ehitusseadustiku alusel ning tuleohutusnõuete täitmata jätmise korral annab ettekirjutuse tuleohutusalaste puuduste kõrvaldamiseks. Haldusjärelevalve kohaldub munitsipaallasteaedadele ning riiklik järelevalve kohaldub eralasteaedadele. Sõltuvalt omandivormist kohaldatakse järelevalvemenetluse läbiviimisel meetmeid, mis on sätestatud korrakaitseseaduse, Vabariigi Valitsuse seaduse või käesoleva eelnõu alusel.

Eelnõu §-ga 36 sätestatakse riikliku järelevalve erimeetmed, mille kohaselt riikliku järelevalve teostaja võib kohaldada korrakaitseseaduse §-des 30, 32, 50–53 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid. Selline regulatsioon on sätestatud kehtiva erakooliseaduse §-s 23^1.

Eelnõu 8. peatükiga sätestatakse seaduse ülemineku-, rakendus- ja jõustumissätted.

Eelnõu §-s 37 reguleeritakse lasteaedade koolitus- ja tegevuslubade kehtivus, üleminekusätted lasteaia õppeõiguse ja lapsehoiu tegevusloa menetlusele ning lapsehoiuteenuse ümberkorraldamine lapsehoiuks.

Haridus- ja Teadusministeerium kavandab teavituspäevad ning koostab juhised seaduse paremaks rakendamiseks.

Eelnõu § 37 lõige 1 sätestab, et lasteaia pidajatele koolieelse lasteasutuse seaduse või erakooliseaduse alusel enne 2022. aasta 1. septembrit väljastatud koolitusload või tegevusload loetakse alates 2022. aasta 1. septembrist õppeõiguseks, mis on antud käesoleva seaduse alusel.

Sätte eesmärk on säilitada välja antud koolituslubade ja tegevuslubade kehtivus. Võrreldes kehtiva KELSiga minnakse käesoleva eelnõu jõustumisel koolituslubadelt üle ühtsele õppeõiguse regulatsioonile, mis kehtib nii munitsipaal- kui eralasteaedade suhtes. Õppeõigusega ümbervormistamisega seotud muudatused teeb Haridus- ja Teadusministeerium.

Eelnõu § 37 lõikes 2 sätestatakse, et kui koolieelse lasteasutuse seaduse või erakooliseaduse alusel tegutseva lasteaia tegevus ei vasta käesolevas seaduses sätestatud nõuetele, on lasteaia pidaja kohustatud viima tegevuse nõuetega vastavusse viivitamatult, kuid hiljemalt 2023. aasta 31. augustiks.

Muudatuse kohaselt peavad lasteaia pidaja ja direktor tagama hiljemalt 2023. aasta 31. augustiks lasteaia tegevuse vastavusse viimise käesolevas eelnõus sätestatud nõuetega. Riskianalüüsi koostamise tähtaeg on sätestatud §-s 39, mille kohaselt on selle koostamiseks aega üks aasta. Töötajate kvalifikatsiooni ja eesti keelt valdava õpetaja tagamist puudutav üleminekuperiood on sätestatud §-s 38, mille kohaselt on ümberkorraldusteks aega 5 aastat arvates käesoleva eelnõu jõustumisest. Kui lasteaia tegevuse mittevastavus ilmneb mõnel muul alusel kui eelpool kirjeldatud sätted, siis sellisel juhul rakendub üleminekuperiood 1 aasta arvates seaduse jõustumisest.

Eelnõu § 37 lõike 3 kohaselt on lasteaia pidaja kohustatud hiljemalt 2023. aasta 31. augustiks Haridus- ja Teadusministeeriumi teavitama lasteaia tegevuskohast.

Kuivõrd võrreldes seni kehtinud õigusega on käesoleva seaduseelnõu tähenduses võimalik lasteaia tegevust piiritleda tegevuskohtade järgi, tuleb ka sellest Haridus- ja Teadusministeeriumi tähtaegselt teavitada.

Eelnõu § 37 lõike 4 kohaselt menetletakse enne 2022. aasta 1. septembrit koolieelse lasteasutuse seaduse või erakooliseaduse alusel õppe läbiviimiseks esitatud koolitusloa taotlusi taotluse esitamise hetkel kehtinud tingimustel ja korras.

Kui haldusmenetluse kestel muutuvad menetlusnormid, tuleb kohaldada menetluse alguses kehtinud norme. Sätte eesmärk on reguleerida olukorda, kus vahetult enne käesoleva seaduse jõustumist on esitatud seni kehtinud õiguse alusel taotlus koolitusloa saamiseks. Kuigi menetlusele kohaldatakse seni kehtinud õigust, peavad need asutused peale seaduse jõustumist vastama käesolevas eelnõus sätestatud nõuetele. Kui vastavust ei ole, tuleb lasteaia tegevus viia käesoleva seadusega vastavusse käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud üleminekuperioodil.

Eelnõu § 37 lõiked 5–12 reguleerivad seni sotsiaalhoolekande seaduse alusel tegutsevate lapsehoiuteenuse osutajate ümberkorraldamist käesoleva eelnõu alusel tegutsevateks lapsehoidudeks. Täiendavate nõuete osas kehtestatakse üleminekuperiood.

Eelnõu § 37 lõike 5 kohaselt on isik, kellel on kehtiv lapsehoiuteenuse tegevusluba, kohustatud hiljemalt 2022. aasta 1. novembriks esitama Sotsiaalkindlustusametile kirjaliku avalduse, milles märgib, kas ta jätkab majandustegevust käesoleva seaduse alusel lapsehoiu pidajana või sotsiaalhoolekande seaduse alusel suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenuse osutajana. Kui isik ei esita Sotsiaalkindlustusametile avaldust majandustegevuse jätkamiseks, tunnistab Sotsiaalkindlustusamet tegevusloa kehtetuks 2023. aasta 1. septembrist sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud korras.

Arvestades käesoleva seaduseelnõu eesmärke, tuuakse lapsehoiuteenuse regulatsioon üle alushariduse süsteemi. Seni sotsiaalhoolekande seaduse alusel tegutsenud lapsehoiuteenuste pakkujad peavad hindama oma majandustegevuse perspektiivi ning tegema vastava otsuse lähtuvalt oma tegevusest, kas hakata edaspidi tegutsema käesoleva eelnõu alusel 1,5–3 aastaste laste lapshoidudena või sotsiaalhoolekande seaduse alusel suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenusega. Sellest otsusest tuleb teavitada Sotsiaalkindlustusametit, esitades sellekohase kirjaliku avalduse.

Sätte eesmärk on seaduse jõustumise järgselt välja selgitada, millisesse valdkonda senised lapsehoiuteenuse osutajad kuuluma hakkavad ja millise valdkonna eest ministeeriumid ja valitsusasutused vastutavad.

Kirjaliku avalduse nõue tähendab, et see peab olema allkirjastatud kas omakäeliselt või digitaalselt ning edastatud Sotsiaalkindlustusametile kas paberkandjal või elektrooniliselt. Oluline on ka sättes määratud tähtpäev, so hiljemalt 1. novembril 2022. a. Ajamääranguks on kuupäev. Samuti sätestatakse tähtaeg lapsehoiuteenuse osutamise tegevuslubade kehtivusele juhul, kui senine lapsehoiuteenuse osutaja ei esita Sotsiaalkindlustusametile avaldust majandustegevuse jätkamiseks. Sellisel juhul tunnistab Sotsiaalkindlustusamet tegevusloa kehtetuks 2023. aasta 1. septembril. Kuna Sotsiaalkindlustusamet on lapsehoiuteenuse osutajatele tegevusload väljastanud, siis on tema ka pädev nimetatud haldusaktid kehtetuks tunnistama.

Eelnõu § 37 lõige 6 sätestab, et isik on esitanud Sotsiaalkindlustusametile avalduse käesoleva paragrahvi lõike 5 kohaselt, et jätkab majandustegevust käesoleva seaduse alusel lapsehoiu pidajana, kehtib talle sotsiaalhoolekande seaduse alusel väljastatud lapsehoiuteenuse tegevusluba kuni 2025. aasta 1. septembrini või kuni käesoleva paragrahvi lõikes 11 sätestatud korras lapsehoiuteenuse tegevusloa lugemiseks tegevusloaks, mis on antud käesoleva seaduse § 30 alusel.

Sätte eesmärk on säilitada välja antud tegevuslubade kehtivus, kui isik jätkab tegevust alushariduse ja lapsehoiu seaduse alusel. Sotsiaalhoolekande seaduse § 151 lõike 1 alusel on lapsehoiuteenuse osutamiseks nõutav tegevusluba. Vastav tegevusluba hõlmab kehtiva õiguse kohaselt lapsehoiuteenust ning raske ja sügava puudega lapse hoiuteenust. Alates käesoleva seaduseelnõu jõustumisest hakkab 1,5-3 aastaste lapsehoiu tegevust reguleerima alushariduse ja lapsehoiuseadus ning sotsiaalhoolekande seadus jääb reguleerima suure hooldus- ja abivajadusega lapsehoiuteenuse osutamist. Seega peab isik teatama Sotsiaalkindlustusametit, kumma teenuse pakkujana ta jätkata soovib. Kui isik ei esita Sotsiaalkindlustusametile käesoleva paragrahvi lõikes 5 nõutud avaldust, siis eeldatakse, et isik on otsustanud vabatahtlikult lõpetada loakohustusliku lapsehoiuteenuse osutamise. Juhul, kui teenuseosutaja ei pea teenuse osutamist perspektiivikaks, on tal õigus majandustegevusest loobuda. Sellisel juhul võib ta edasi tegutseda võlaõigusliku teenuse osutajana vaba turu põhimõttel, kui tema tegevus ei ole vastuolus teiste õigusaktidega või mõnes õigusaktis on sätestatud sellisele tegevusele loakohustus. Riikliku- või haldusjärelevalve kaudu tagatakse loakohustusega regulatsiooni täitmine teenuse osutajate poolt. Kui tegevus sisuliselt siiski vastab lapsehoiu pidaja tegevusele või suure hooldus- ja abivajava lapse hoiuteenusele või muule teenusele, mille suhtes kehtib loaregulatsioon, siis peab ta esitama tegevusloa taotluse vastavalt Haridus- ja Teadusministeeriumile või Sotsiaalministeeriumile.

Samuti sätestab antud lõige põhimõtte, et kui vastava tegevusloa omaja ei teavita majandustegevuse jätkamisest, tunnistab Sotsiaalkindlustusamet nimetatud tegevusload kehtetuks alates 2022. aasta 1. detsembrist. Sätte eesmärk on majandustegevuse registri korrastamine ning vastava turu jaotamine erinevate valdkondade vahel, lähtudes teenuse sisust.

Valdkonna eest vastutavad ministeeriumid teavitavad turuosalisi aegsasti kavandatavatest muudatustest.

Eelnõu § 37 lõige 7 sätestab, et isiku suhtes, kes on esitanud Sotsiaalkindlustusametile käesoleva paragrahvi lõike 5 kohaselt avalduse majandustegevuse jätkamiseks suure hooldus-

ja abivajava lapse hoiuteenuse osutajana, kohaldatakse sotsiaalhoolekande seaduse paragrahvis 160^3 lõikes 2 sätestatut.

Alates käesoleva seaduseelnõu jõustumisest jääb sotsiaalhoolekande seadus reguleerima suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenuse osutamist ja alushariduse ja lapshoiu seadus neile ei kohaldu. Käesoleva paragrahvi lõikes 8 viidatud sotsiaalhoolekande seaduse regulatsioon näeb ette, et isiku, kes esitas teate majandustegevuse jätkamiseks suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenuse osutamiseks, tegevusluba kehtib, kui isiku majandustegevus vastab sotsiaalhoolekande seaduse nõuetele. Isik, kes jätkab suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenuse osutamist, on kohustatud viima oma majandustegevuse sotsiaalhoolekande seaduse nõuetega vastavusse hiljemalt 2023. aasta 31. augustiks. Kui isik ei ole nimetatud tähtajaks oma majandustegevust sotsiaalhoolekande seaduse nõuetega vastavusse viinud, lõppeb tema tegevusloa kehtivus alates 2023. aasta 1. septembrist.

Eelnõu § 37 lõige 8 sätestab, et enne 2022. aasta 1. septembrit sotsiaalhoolekande seaduse alusel lapsehoiuteenuse osutamiseks esitatud tegevusloa taotlusi menetleb Sotsiaalkindlustusamet taotluse esitamise hetkel kehtinud tingimustel ja korras, arvestades käesoleva paragrahvi lõigetes 5-7 sätestatut.

Sätte eesmärk on reguleerida olukorda, kus vahetult enne käesoleva seaduse jõustumist on esitatud seni kehtinud õiguse alusel taotlus lapsehoiuteenuse saamiseks. Kui tegevusloa taotluse lahendamise menetlemise kestel menetlusnormid muutuvad, tuleb kohaldada menetluse alguses kehtinud norme. Arvestades et loa taotleja saab õiguse tegutseda ühe või teise seaduse alusel, tuleb tal Sotsiaalkindlustusametile teada anda, kas ta soovib tegutseda edaspidi alushariduse ja lapsehoiuseaduse alusel lapsehoiu pidajana või sotsiaalhoolekande alusel suure hooldus- ja abivajaduse lapse hoiuteenuse osutajana. Kui loa taotlemise menetlusele kohaldatakse seni kehtinud õigust, siis peale seaduse jõustumist peavad need asutused, kes soovivad tegutseda lapsehoiu pidajatena, vastama käesolevas eelnõus sätestatud nõuetele. Kui vastavust ei ole, on lapsehoiu pidajal kolmeaastane üleminekuperiood, et tegevus käesolevas eelnõus sätestatud tingimustega vastavusse viia.

Eelnõu § 37 lõige 9 sätestab, et kui isik on esitanud Sotsiaalkindlustusametile avalduse käesoleva paragrahvi lõike 5 kohaselt, et jätkab majandustegevust käesoleva seaduse alusel lapsehoiu pidajana, siis alates 2022. aasta 1. detsembrist täidab lapsehoiuteenuse osutamise tegevusloaga seotud õigusi ja kohustusi Sotsiaalkindlustusameti asemel Haridus- ja Teadusministeerium. Haridus- ja Teadusministeerium kohaldab lapsehoiu pidaja tegevusele sotsiaalhoolekande seadust, mis kehtis kuni 2022. aasta 31. augustini. Kui lapsehoiu pidaja tegevusluba loetakse enne 2025. aasta 1. septembrit käesoleva paragrahvi lõikes 11 sätestatud korras tegevusloaks, mis on antud käesoleva seaduse § 30 alusel, siis kohaldatakse lapsehoiu pidaja tegevusele edaspidi käesolevat seadust.

Sätte eesmärk on kehtestada regulatsioon pädeva järelevalveorgani ja kohaldatava õiguse suhtes. Haridus- ja Teadusministeerium asub Sotsiaalkindlustusameti asemele ning täidab tegevusloaga seotud õigusi ja kohustusi. Samuti sätestab seadus, millist seaduse redaktsiooni kohaldatakse. Nii kaua, kuni lapsehoiuteenuse osutamise tegevusluba pole loetud tegevusloaks käesoleva seaduse § 30 tähenduses, kohaldatakse tegevusele seni kehtinud õigust. Haridus- ja Teadusministeerium korraldab edaspidi kõiki seni antud tegevuslubadega seotud õigusi ja kohustusi. Õiguste ja kohustuste all mõeldakse tegevust, mille kohaselt teostab järelevalvet ja koordineerib vastavat õigusloomet Haridus- ja Teadusministeerium. See tähendab, et ministeeriumil on ülesanne tagada alushariduse jätkusuutlikus kõige laiemas mõttes ning selle

eesmärgi täitmiseks on tal õigus kasutada kõiki õigusi ja kohustusi, mis on talle õigusaktide kohaselt antud.

Tegevusloa õiguspärasuse hindamisel lähtutakse selle andmise ajal kehtinud õiguslikust ja faktilisest olukorrast. Õiguspärase ootuse põhimõttest tulenevalt ei saa pärast tegevusloa andmist seadustes tehtud muudatused mõjutada tegevusloa õiguspärasust. Haridussüsteemi ületulevatele lapsehoidudele on antud käesoleva paragrahvi lõikes 6 üleminekuaeg oma tegevuse vastavusse viimiseks käesoleva seaduse nõuetega.

Eelnõu § 37 lõige 10 sätestab, et kuni 2022. aasta 31. augustini käesoleva seaduse § 45^2 lõike 2 alusel lapsehoiuteenuse osutamise kohta antud haldusaktid või sõlmitud halduslepingud, mis on seotud käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmisega, kehtivad edasi, kui nad vastavad käesolevas seaduses sätestatud nõuetele või kuni teenuseosutaja lapsehoiuteenuse tegevusloa kehtivuse lõppemiseni. Kuni 2022. aasta 31. augustini sotsiaalhoolekande seaduse § 45^2 lõike 4 alusel lapsehoiuteenuse osutamiseks antud haldusaktid või sõlmitud halduslepingud tuleb viia käesoleva seadusega kooskõlla hiljemalt 2023. aasta 1. septembriks.

Sätte kohaselt jäävad kehtima sellised haldusaktid või -lepingud, mis on seotud lasteaiakoha tagamisega KELS tähenduses. Kehtiva KELS § 10 lõike 1 kohaselt võib omavalitsusüksus vanema nõusolekul asendada munitsipaallasteaia koha sotsiaalhoolekande seaduses reguleeritud lapsehoiuteenusega 1,5–3aastaste laste osas, sest eelnõu kohaldamisalasse kuuluvad üksnes kirjeldatud lapsehoiud. Kui omavalitsusüksus soovib edaspidi sihtrühmale lasteaiakohta tagada lapsehoiu kaudu, peab lapsehoiu pidajal olema tegevusluba. Vanemale sihtrühmale lasteaiakoha tagamise kohustust saab omavalitsusüksus täita eralasteaedade kaudu. Haldusaktide ja halduslepingute kehtivuse tähtaeg on seotud lapsehoiu tegutsemise õigusega. Seega kehtivad haldusaktid või sõlmitud halduslepingud, mis on seotud käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmisega, edasi, kui nad vastavad käesolevas seaduses sätestatud nõuetele, või kuni lapsehoiuteenuse tegevusloa kehtivuse lõppemiseni. Lauseosaga „kui need vastavad käesolevas seaduses sätestatud nõuetele“ säilitatakse selliste haldusaktide või halduslepingute kehtivus, mis on sõlmitud seni kehtinud õiguse alusel ning omavalitsusüksused ei pea hakkama uusi haldusakte või -lepinguid käesoleva seaduse alusel sõlmima, kuid need tuleb viia käesoleva seadusega kooskõlla hiljemalt 2023. aasta 1. septembriks.

See tähendab, et omavalitsusüksused peavad vanad lepingud ühe aasta jooksul käesoleva seadusega kooskõlla viima. See võimaldab ühe korra nimetatud haldusaktid või -lepingud poolte vahel üle vaadata ning sisulisi nõudeid kontrollida. Seejuures peavad omavalitsusüksused hindama lepingute sisu ning tegevuse vastavust õigusaktides sätestatud nõuetele. Kuivõrd vastavad haldusaktid või halduslepingud on koostatud omavalitsusüksuse poolt, siis nende muutmise pädevus on eelkõige omavalitsusüksusel, arvestades käesolevas seaduses sätestatut. Sätte eesmärk on tagada, et haldusaktid ja halduslepingud viiakse kooskõlla uue õigusega, sest seni sõlmitud õiguslikud suhted on sõlmitud vana korralduse alusel. Sätte eesmärk on tagada, et pooltel oleks piisav aeg uue õigusliku korraldusega harjumiseks ning sõlmitud õiguslikud suhted vastaksid tegelikele nõuetele. Samuti on see vajalik teenust saava isiku jaoks, sest vaidluste korral oleks muutmata haldusakt või haldusleping vastuolus seadusega.

Eelnõu § 37 lõige 11 sätestab, et isik, kes jätkab majandustegevust lapsehoiu pidajana, on kohustatud oma tegevuse viima vastavusse käeolevas seaduses lapsehoiu pidajale sätestatud

nõuetega viivitamatult, kuid hiljemalt 2025. aasta 31. augustiks. Kui lapsehoiu pidaja on oma tegevuse nõuetega vastavusse viinud, teavitab ta sellest viie tööpäeva jooksul, kuid hiljemalt 2025. aasta 31. augustiks hariduse infosüsteemi kaudu Haridus- ja Teadusministeeriumit. Pärast teavituse esitamist loetakse isikule sotsiaalhoolekande seaduse alusel väljastatud lapsehoiuteenuse tegevusluba käesoleva seaduse § 30 alusel väljastatud tegevusloaks.

Pärast teavituse esitamist loetakse isikule sotsiaalhoolekande seaduse alusel väljastatud lapsehoiuteenuse tegevusluba käesoleva seaduse § 30 alusel väljastatud tegevusloaks. Sätte eesmärk on kehtestada tähtajad ja toimingud tegevusloa kehtivuse osas. Senistel lapsehoiuteenuse osutajatel on kohustus oma tegevus nõuetega vastavusse viia viivitamatult, kuid hiljemalt 2025. aasta 31. augustiks. Alates järgmisest päevast muutuvad sotsiaalhoolekande seaduse alusel väljastatud tegevusload kehtetuks. Kui lapsehoiu pidaja on enda tegevuse viinud nõuetega vastavaks, tuleb tal sellest Haridus- ja Teadusministeeriumile teatada esimesel võimalusel, kuid hiljemalt 2025. aasta 31. augustiks. Teavitus tuleb esitada läbi hariduse infosüsteemi. Alates teavituse esitamisest loetakse lapsehoiu pidaja seni kehtinud tegevusluba tegevusloaks, mis on antud käesoleva seaduse § 30 alusel.

Eelnõu § 37 lõige 12 sätestab, käesoleva paragrahvi lõikes 9 sätestatud juhul kannab majandustegevuse registri vastutav töötleja hiljemalt 2022. aasta 1. detsembril majandustegevuse registrist üle hariduse infosüsteemi käesoleva paragrahvi lõikes 6 sätestatud lapsehoiuteenuse osutajate esindusõigusega isikute andmed ja tegevuslubade andmed:
1) tegevusloa üldandmed;
2) lapsehoiu pidaja andmed;
3) lapsehoiu kontaktandmed;
4) andmed lapsehoidjate hariduse, kutsetunnistuse, esmaabi koolituse läbiviimist tõendava dokumendi ja tervisetõendi olemasolu kohta;
5) lapsehoius töötavate lapsehoidjate arv;
6) laste piirarv lapsehoius.

Kui isik on esitanud Sotsiaalkindlustusametile avalduse käesoleva paragrahvi lõike 5 kohaselt, et jätkab majandustegevust käesoleva seaduse alusel lapsehoiu pidajana, kehtib isiku tegevusluba kuni 2025. aasta 1. septembrini või käesoleva paragrahvi lõikes 12 sätestatud korras lugemiseks tegevusloaks, mis on antud käesoleva seaduse § 30 alusel. Praegu asuvad lapsehoiuteenuse osutajate tegevusload majandustegevuse registris. Majandustegevuse registri vastutav töötleja on Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. Eesti hariduse infosüsteemi vastutav töötleja on Haridus- ja Teadusministeerium. Alates 2022. aasta 1. detsembrist täidab lapsehoiuteenuse osutamise tegevusloaga seotud õigusi ja kohustusi Sotsiaalkindlustusameti asemel Haridus- ja Teadusministeerium. Seetõttu on vajalik Haridus- ja Teadusministeeriumi vastutusalasse ületulevate lapsehoiuteenuste tegevuslubade andmete toomine hariduse infosüsteemi, mille vastutav töötleja on Haridus- ja Teadusministeerium. Majandustegevuse registrist tuuakse hariduse infosüsteemi järgmised andmed: tegevusloa üldandmed: tegevusloa number, tegevusala, kehtivuse algus, kehtivuse lõpp, otsuse number, otsuse kuupäev, muutmise kuupäev, loa väljaandja, EMTAK kood ja nimetus, taotluse esitanud isik, kinnitamise kuupäev, päästeameti tõend ruumide tuleohutusnõuetele vastavuse kohta; lapsehoiu pidaja andmed: nimi, registrikood; lapsehoiu kontaktandmed: telefon, mobiil, e-post, veebileht, aadress. Samuti kantakse üle andmed lapsehoidjate hariduse, kutsetunnistuse, esmaabi koolituse läbiviimist tõendava dokumendi ja tervisetõendi olemasolu kohta: lapsehoidja isiku andmed: nimi, telefon, e-post; haridused: õppekava, lõpetamise aeg, dokumendi nimetus, dokumendi number, väljaandmise koht, õppeasutus, õppeasutuse registrikood; kutsetunnistused: tunnistuse number;

esmaabi koolituse läbiviimist tõendav dokumendi andmed: number, väljaandmise kuupäev, väljaandja, väljaandmise koht; andmed tervisetõendi olemasolu kohta. Lisaks kantakse üle andmed lapsehoius töötavate lapsehoidjate arvu ja laste piirarvu kohta lapsehoius. Juhul kui lapsehoiu tegevuskoht muutub, tuleb lapsehoiu pidajal taotleda ka tegevusloa muutmist ning ühtlasi esitada uue tegevuskoha kohta kõik § 30 lõikes 3 nimetatud dokumendid, andmed või teave.

Majandustegevuse registrist ülekantavate andmete hulgas on sätestatud ka esindusõigusega isiku andmed. Esindusõigusega isiku andmete ülekandmise eesmärk on tagada seni majandustegevuse registris kasutuseõigusega isikutele edaspidi juurdepääs EHISesse ilma, et isik peaks seda täiendavalt taotlema. Kui esindusõigusega isikute andmed kantakse üle, tähendab see, et nad tehakse automaatselt EHISe kasutajateks ja neid teavitatakse sellest. Registrite pidamisel kaitstakse isikuandmeid avaliku teabe seaduses ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (isikuandmete kaitse üldmäärus) sätestatud korras. See nõue kehtib ka isikute andmete ühest registrist teise ülekandmisel.

Eelnõu §-ga 38 sätestatakse üleminekuperiood kvalifikatsiooninõuete ja eesti õppekeele täitmiseks. Kuivõrd käesolevas eelnõus on võrreldes kehtiva KELSiga sätestatud kõrgemad kvalifikatsiooninõuded ja muudetud eesti õppekeele nõuet, on põhjendatav piisava üleminekuperioodi kehtestamine uute nõuetega vastavusse viimiseks. Üleminekuperiood on 5 aastat alates käesoleva seaduse jõustumisest.

Eelnõu § 38 lõikes 1 sätestatakse, et käesolevas eelnõus sätestatud magistrikraadi nõuet ei kohaldata kuni 2027. aasta 1. septembrini direktorite või õppealajuhatajate suhtes, kes töötasid enne käesoleva seaduse jõustumist direktori või õppealajuhatajana. Ülejäänud kvalifikatsiooninõuded jäävad kehtima ning üleminekukorraldus sätestatakse üksnes haridustaseme osas.

Eelnõu § 38 lõikes 2 sätestatakse, et käesolevas seaduses õpetajale sätestatud kvalifikatsiooninõuet ei kohaldata kuni 2027. aasta 1. septembrini õpetaja suhtes, kes töötas enne käesoleva seaduse jõustumist õpetajana. Kui nimetatud tähtaeg on möödas ja õpetaja ei ole oma kvalifikatsiooni muutnud eelnõus sätestatule vastavaks, ei vasta õpetaja eelnõu kohaselt kvalifikatsiooninõuetele ning tal puudub õigus lasteaias õpetajana töötada..

Eelnõu § 38 lõikes 3 sätestatakse, et käesolevas eelnõus abiõpetajale sätestatud kvalifikatsiooninõudeid ei kohaldata kuni 2027. aasta 1. septembrini abiõpetajate suhtes, kes töötasid enne käesoleva seaduse jõustumist õpetajat abistavate töötajatena.

Kuivõrd kehtiv õigus ei kehtesta regulatsiooni abiõpetaja kvalifikatsioonile, siis kasutatakse sättes KELSis sätestatud mõistet "õpetajat abistav töötaja". Käesoleva eelnõu kontekstis on vastav mõiste asendatud mõistega "abiõpetaja". Kui sättes nimetatud tähtaeg on möödas, ei vasta isik enam kvalifikatsiooninõuetele ning tal puudub õigus lasteaias vastaval ametikohal töötada.

Eelnõu § 38 lõikes 4 sätestatakse et, käesoleva seaduse § 6 lõikes 1 sätestatud eesti keelt valdav ja täistööajaga õpetaja peab olema tagatud igas rühmas hiljemalt 2027. aasta 1. septembriks.

Õpetaja kutsestandardi tase 6 kohaselt peab õpetaja kasutama korrektset õpetamiskeelt kõnes ja kirjas ning väljendama ennast arusaadavalt ning kasutama oma töös õpetamiskeelt tasemel C1. Vabariigi Valitsuse 20. juuni 2011. a määruse nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest

isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ § 9 punktiga 7 on kehtestatud C1-tasemel keeleoskuse nõue eesti keele ja eesti keeles õpetatavate ainete õpetajatele. Kuni nimetatud tähtajani on võimalik kõigis 3-7aastaste laste lasteaiarühmades tagada eesti keelt valdavad täistööajaga õpetajad kvaliteetseks eesti keele õppeks.

Eelnõu §-ga 39 kehtestatakse riskianalüüsi koostamise tähtaeg lasteaedadele ja lapsehoiu pidajatele. Muudatuse rakendamiseks jäetakse piisav aeg riskianalüüsi vastavusse viimiseks. Muudatus puudutab kõiki seniseid lasteaedu ja neid lapsehoidusid, kes jätkavad majandustegevust käesoleva seaduse alusel. Seni rahvatervise seaduse alusel kehtestatud tervisekaitsenõuded tunnistatakse käesoleva eelnõuga kehtetuks ja Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatakse uued nõuded, mille tagamiseks tuleb riskianalüüs koostada. Uue riskianalüüsi koostamiseks on ette nähtud üks aasta, sest riskianalüüs koostatakse oluliste nõuete täitmise tagamiseks.

Eelnõu § 39 lõige 1 sätestab, et lasteaiad on kohustatud koostama riskianalüüsi käesoleva seaduse §-s 19 sätestatud korras hiljemalt 2023. aasta 31. augustiks. Säte kohaldub lasteaedadele, sõltumata omandivormist. Kui riskianalüüs on koostatud, kohaldatakse lasteaedadele käesolevat eelnõud.

Riskianalüüsi koostamine ei ole lasteaedadele uus ülesanne. Sellekohane nõue on kehtestatud sotsiaalministri 24. septembri 2010. aasta määruse nr 61 „Tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale“ §-s 5. Riskianalüüsi koostamise põhimõtteid on täpsemalt selgitatud käesoleva eelnõu § 19 selgituste juures.

Eelnõu § 39 lõige 2 kohaselt on lapsehoiud kohustatud koostama riskianalüüsi käesoleva seaduse § 28 lõikes 4 sätestatud korras hiljemalt 2023. aasta 31. augustiks. Kui riskianalüüs on koostatud, siis kohaldatakse lapsehoidudele käesolevat eelnõud.

Riskianalüüsi koostamine ei ole senistele lapsehoiuteenuse osutajatele uus ülesanne. Sellekohane nõue on kehtestatud sotsiaalministri 12. märtsi 2007. aasta määruse nr 28 „Tervisekaitsenõuded lapsehoiuteenusele“ §-s 5. Riskianalüüsi koostamise põhimõtteid on täpsemalt selgitatud käesoleva eelnõu § 28 lõike 4 selgituste juures.

Eelnõu § 39 lõige 3 sätestab, et kuni käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud riskianalüüsi koostamiseni või 2023. aasta 31. augustini kehtivad lasteaiale ja lapsehoiuteenuse osutajale tervisekaitsenõuded, mis kehtisid kuni 2022. aasta 31. augustini rahvatervise seaduse ja selle alusel antud õigusaktide alusel. Sätte eesmärk on kuni uue riskianalüüsi koostamiseni säilitada õiguslik korraldus järelevalve teostamiseks. Nimetatust lähtuvalt on kuni käesoleva eelnõu alusel koostatud riskianalüüsini vaja kohaldata nõudeid, mis kehtisid varasema korra alusel.

Eelnõu § 40 kohaselt on lapsehoiu pidaja kohustatud koostama tegevuskava käesoleva seaduse § 28 lõigetes 5 ja 6 sätestatud korras hiljemalt 2023. aasta 31. augustiks. Tegevuskava koostamiseks jäetakse lapsehoiule aega üks aasta.

Eelnõu §-ga 41 sätestatakse hoolekogu töö- ja liikmete valimise korra kinnitamise tähtaeg. Säte on vajalik, sest kehtiva õiguse kohaselt on hoolekogu töökorraldust puudutava regulatsiooni kehtestanud lasteaia pidaja. Käesoleva eelnõu kohaselt on hoolekogu töökorra regulatsiooni kehtestamise õigus aga hoolekogul endal. Eelnõu kohaselt tuleb hoolekogul koostada kord, mis sisaldab regulatsiooni hoolekogu töökorralduse ja liikmete valimise korra kohta, arvestades eelnõus hoolekogu pädevusele ja töökorraldusele sätestatut. Hoolekogu on kohustatud korra

hiljemalt 2023. aasta 31. augustiks kehtestama. Sätte eesmärk on tagada hoolekogudele piisav üleminekuaeg vastava ülesande täitmiseks.

Eelnõu § 42 kohaselt ei kohaldata käesoleva seaduse § 8 lõiget 3 rühmadele, mis on moodustatud enne 2022. aasta 1. septembrit.

Käesoleva eelnõu §-ga 8 lõikega 3 kehtestatakse rühma täitumuse ja registreeritud laste piirarv, mis on võrreldes kehtiva KELS § 7 lõige 1^1 sätestatu alusel moodustatud aiarühmades kahe võrra madalam. Nimetatust lähtuvalt ei kohaldata käesoleva eelnõu § 8 lõikes 3 sätestatut rühmadele, mis on moodustatud enne alushariduse ja lapsehoiu seaduse jõustumist 2022. aasta 1. septembril. Üleminekusättega tagatakse, et rühmades, mis on komplekteeritud kehtivas KELSis sätestatu maksimummäära alusel, ei ole vaja teha muudatusi laste arvus ja rühma koosseisus. Küll aga peavad kõik pärast alushariduse ja lapsehoiu seaduse jõustumist komplekteeritud rühmad olema moodustatud käesolevas eelnõus sätestatud tingimustel ja korras.

Eelnõu §-ga 43 muudetakse alkoholiseadust. Alkoholiseaduse § 41 lõike 1 punktis 1 asendatakse mõiste „koolieelne lasteasutus“ mõistega „lasteaed“ ja lisatakse mõiste “lapshoid”.

Eelnõu §-ga 44 muudetakse avaliku teabe seaduse § 32 lõike 6 punkti 2, milles asendatakse mõiste „koolieelsetele lasteasutustele“ mõistega „lasteaedadele“ ja lisatakse mõiste “lapsehoidudele”.

Eelnõu §-ga 45 muudetakse avaliku teenistuse seadust. Avaliku teenistuse seaduse § 45 lõike 4 punktis 4 asendatakse mõiste „koolieelse lasteasutuse tasu“ mõistega „lasteaia tasu“ ja lisatakse mõiste “lapsehoiu tasu”.

Eelnõu §-ga 46 muudetakse Eesti Vabariigi haridusseadust.

Punktidega 1 ja 7 asendatakse vastavates sätetes mõiste „koolieelne lasteasutus“ mõistega „lasteaed“. Punktidega 2 ja 3 täpsustatakse alushariduse põhimõtted, mis tulenevad käesolevast seadusest. Eesti Vabariigi haridusseaduses täpsustatakse alushariduse definitsiooni, mis lähtub käesolevast eelnõust. Alusharidus on üldoskuste, teadmiste ja hoiakute kogum, mis loob eeldused põhihariduse omandamiseks.

Haridusseaduse § 24 lõigetes 1 - 3 sätestatakse, et alushariduse omandab koolikohustuslikust east noorem laps alushariduse ja lapsehoiu seaduses sätestatud tingimustel lasteaias või kodus. Lapse vanemal ja lasteaial või lasteaia pidajal on lapse alushariduse omandamise toetamisel ühine vastutus. Lasteaia õigusliku seisundi kehtestab alushariduse ja lapsehoiu seadus. Võrreldes kehtiva seaduse § 24 lõikega 1 sätestatakse täpsem vastutuse jaotus haridusvaldkonna üldseaduses. Kehtiv õigus vastavas sättes on eksitav ning on praktikas tekitanud probleeme, sest lapse alushariduse võimaldamine ei ole üksnes vanema vastutus (vt täpsemalt käesoleva eelnõu § 3 selgitusi).

Punktiga 4 tunnistatakse kehtetuks Eesti Vabariigi haridusseaduse § 35 lõike 1 teine lause, sest 2019. aasta 1. septembril jõustunud kõrgharidusseaduse ja teiste ülikoolide seadusega on nimetatud regulatsioon kaetud.

Punktiga 5 muudetakse haridusseaduse § 36^6 lõike 1 punkti 5 sõnastust, misjärel sätestatakse, et andmekogu üks eesmärk on võimaldada õppe- ja haridusasutuse õppe- ja kasvatustegevuse

välishindamist. Tehtava muudatuse eesmärk on laiendada välishindamise valdkonda haridusasutusteni.

Punktiga 6 lisatakse haridusseaduse § 36^6 lõike 2 punkti 1 lapsehoidjad, sest kuna lapsehoiud hakkavad tegutsema haridusvaldkonnas, töödeldakse ka lapsehoidjate andmeid edaspidi hariduse infosüsteemis. Samas punktis ajakohastatakse mõiste "õppejõud" ja see asendatakse mõistega "akadeemiline töötaja".

Eelnõu §-ga 47 muudetakse erakooliseadust.

Erakooliseadusest kodifitseeritakse sätteid ning vastav regulatsioon tuuakse üle käesolevasse seadusesse. Seetõttu tunnistatakse seaduses kehtetuks sätted, mis on seotud eraõigusliku lasteaia pidamisega. Kuivõrd õppeõigusega seotud regulatsioon on üle toodud käesolevasse eelnõusse, on teatud sätted muutunud. Seejuures on üldjuhul tegemist terminoloogiliste muudatustega, üksikutes aspektides ka sisuliste muudatustega.

Näiteks tunnistatakse kehtetuks erakooliseaduse § 5^4 lõike 2 punkt 8^1, mille kohaselt oli seni kehtinud õiguse kohaselt vaja küsida omavalitsusüksuse kirjalik arvamus eralasteaia asutamiseks. Sellekohast põhimõtet pole käesoleva eelnõuga sätestatud. Haridus- ja Teadusministeerium võib ka kehtiva õiguse kohaselt õppeõiguse taotluse menetlemisel kaasata haldusmenetluse läbiviimisse kõiki isikuid, keda haldusakt võib mõjutada, sealhulgas omavalitsusüksusi.

Samuti tunnistatakse kehtetuks säte, mille kohaselt peab erakooli direktor vastama lastekaitseseaduse §-s 20 sätestatud nõuetele. Nimetatud regulatsioon kehtib kõikidele lastega kokku puutuvatele isikutele ning seetõttu ei ole vajalik selle dubleerimine teistes seadustes.

Edaspidi tuleb eralasteaia asutamisele ja tema tegevusele kohaldada käesolevat seadust. Kuivõrd alushariduse rahastamine on sätestatud käesolevas eelnõus, siis on kehtetuks tunnistatud ka vastav rahastamise säte § 22 lõikes 1^1.

Samuti sätestatakse erakooli seaduses üleminekusätted tegevuslubade taotluste ja välja antud tegevuslubade suhtes. Erakooliseaduse alusel väljastatud tegevuslubadele kohaldatakse käesoleva eelnõu §-des 37–42 sätestatud regulatsiooni, et oleks tagatud nende ühetaolisus. Eelkõige puudutab see nõuetele vastavusse viimist ning üleminekuperioodi, kui tegevusluba ei vasta nõuetele.

Eelnõu §-ga 48 muudetakse hasartmänguseadust. Hasartmänguseaduses muudetakse mõisteid seoses koolieelse lasteasutuse mõiste muutumisega lasteaia mõisteks ning eelnõus sätestatud lapsehoiu mõistega.

Eelnõu §-ga 49 muudetakse huvikooli seadust. Seaduses sätestatakse, et huvihariduse seadust ei kohaldata alushariduse riikliku õppekava alusel läbiviidavale õppe- ja kasvatustegevusele, millele laienevad alushariduse ja lapsehoiu seaduse sätted. Käesoleva seaduse alusel võib võimaldada täiendavat huviharidust lisaks alushariduse riikliku õppekavale.

Eelnõu §-ga 50 muudetakse kohaliku omavalitsuse korralduse seadust. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lõikes 2 täpsustatakse mõisteid seoses koolieelse lasteasutuse mõiste muutumisega lasteaia mõisteks.

Eelnõu §-ga 51 tunnistatakse kehtetuks koolieelse lasteasutuse seadus. Käesoleva eelnõuga on koolieelse lasteasutuste seaduse regulatsioon asendatud käesoleva seaduse regulatsiooniga.

Eelnõu §-ga 52 muudetakse korrakaitseseadust. Korrakaitseseaduses muudetakse mõisteid seoses koolieelse lasteasutuse mõiste muutumisega lasteaia mõisteks ja lisatakse lapsehoiu mõiste. Samuti jäetakse seadusest välja mõiste „lasteaed-algkool“, mida kehtiva õiguse kohaselt ei ole enam reguleeritud.

Eelnõu §-ga 53 muudetakse liiklusseadust. Liiklusseaduses muudetakse mõisteid seoses koolieelse lasteasutuse mõiste muutumisega lasteaia mõisteks ja eelnõus sätestatud lapsehoiu mõistega.

Eelnõu §-ga 54 muudetakse põhikooli- ja gümnaasiumiseadust. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses muudetakse mõisteid seoses koolieelse lasteasutuse mõiste muutumisega mõisteks lasteaed. Samuti täiendatakse seadust põhimõttega, mille kohaselt tuleb koolivalmidust täiendavalt hinnata. Kehtiva regulatsiooni kohaselt võib isik, kes oma terviseseisundi või individuaalse arengu tõttu ei ole koolikohustuslikku ikka jõudes saavutanud õpingute alustamiseks vajalikku koolivalmidust, käesoleva seaduse §-s 47 nimetatud koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel asuda koolis õppima ühe õppeaasta võrra hiljem. Seadust täiendatakse põhimõttega, mille kohaselt peab vald või linn lähtuma koolivalmiduse ja tugiteenuste osutamise andmetest, mis on käesoleva seaduse alusel kantud hariduse infosüsteemi.

Sätte eesmärk on sisulisemalt ühendada alushariduse ja põhihariduse tasemed. Samuti võimaldab see vältida probleeme dubleerivate tugiteenuste pakkumisel ning vajaliku toe osutamisel. Täiendavalt on antud säte vajalik selleks, et kogu eelnev teave, mis on lapse kohta kogutud alushariduse süsteemis, ei muutuks kasutuks, vaid koolikohustusliku ea saabumisel arvestataks seniste tulemustega. Sellega seoses muutub täpsemaks ka senine koolivalmiduskaardi regulatsioon. Seni ei ole koolivalmiduse hindamise regulatsioon andnud loodetud tulemusi, sest koolivalmiduse hindamist puudutav info ei ole jõudnud lasteaiast põhikooli.

Koolivalmiduse tulemusi ning tugispetsialistide teenuste andmeid töödeldakse hariduse infosüsteemis, mis võimaldab muuta elektroonilise asjaajamise erinevate süsteemis osalevate isikute jaoks kiiremaks. Tegemist on ühekordse tegevusega, sest kui põhikooliastmes osutatakse tugispetsialistide teenuseid, siis on selle kohta kehtestatud regulatsioon põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-des 48 ja 49.

Eelnõu punktiga 5 muudetakse ja täpsustatakse põhikooli- ning gümnaasiumiseaduse § 32 lõike 1 punkti 1 testide andmekogu pidamise eesmärki, mille kohaselt on edaspidi võimalik selles andmekogus töödelda andmeid, mis on seotud käesoleva seaduse alusel ülesande täitmisega lapse arengu ja koolivalmiduse hindamisel. Samuti eeldab see testide andmekogu põhimääruse täpsustamist konkreetsete andmetega, mida edaspidi hakatakse töötlema.

Eelnõu punktiga 6 lisatakse tugispetsialisti lähtetoetust reguleerivasse sättesse “samaaegne töötamine lasteaias”.

Eelnõu §-ga 55 muudetakse rahvatervise seadust.

Rahvatervise seaduses tehakse muudatusi seoses tervisekaitsenõuete sisulise regulatsiooni asendamisega lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuetega. Täpsemalt on vastavat regulatsiooni selgitatud käesoleva seletuskirja § 19 osas.

Punktiga 1 jäetakse rahvatervise seaduse § 7 lõike 2 punkti 11 volitusnormist välja koolieelset lasteasutust puudutav osa. Vastavat regulatsiooni on analüüsitud käesoleva eelnõu menetluse käigus ning sätestatud uuesti lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuetes. Täpsemalt on vastavat regulatsiooni selgitatud § 8 lõike 4 vastavas osas. Rakendusakti kavand on käesoleva eelnõu lisas 4.

Punktiga 2 asendatakse § 8 lõike 2 punktis 4 sõnad „koolieelsetes lasteasutuses“ sõnaga „lasteaias“. Muudatuse eesmärk on asendada senine mõiste uue mõistega. Volitusnormi kohaselt tuleb nimetatud määruses asendada mõiste „koolieelne lasteasutus“ uue mõistega „lasteaed“ vastavas käändes.

Punktiga 3 tunnistatakse kehtetuks paragrahvi 8 lõike 2 punktis 6 volitusnorm sotsiaalministrile, mille alusel on kehtestatud määrus nr 61 „Tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale“. Haridus- ja Teadusministeerium on kehtiva määruse regulatsiooni koostöös Sotsiaalministeeriumiga analüüsinud ning otsustati, et edaspidi on võimalik nimetatud regulatsioon kehtestada käesolevas seaduses ja selle rakendusaktides.

Punktiga 4 jäetakse rahvatervise seaduse § 8 lõike 2 punktist 8^1 välja sõnad „lapsehoiuteenus ja“. Volitusnormi alusel on kehtestatud sotsiaalministri määrus nr 28 „Tervisekaitsenõuded lapsehoiuteenusele“, mille sisuline regulatsioon on kehtestatud edaspidi käesoleva seaduse alusel kehtestatavas Vabariigi Valitsuse määruses “Tervisekaitsenõuded lapsehoidudele”. Täpsemalt on vastavat regulatsiooni selgitatud § 28 lõike 3 vastavas osas. Rakendusakti kavand on lisatud eelnõu lisasse.

Punktiga 5 tunnistatakse kehtetuks rahvatervise seaduse 12 lõige 3. Lapsehoidu ja lasteaeda puudutav regulatsioon on üle toodud käesolevasse eelnõusse. Teine põhjus on sätte sisuline vastuolu korrakaitseseadusega. Kehtiv lõige 3 sätestab, et avalik- ja eraõiguslik juriidiline isik ning füüsiline isik esitab kohaliku omavalitsuse nõudel tervisekaitse riiklikule järelevalveasutusele kooli, lasteasutuse, hoolekandeasutuse, lapsehoiuteenuseid osutava ettevõtte ning ilu- ja isikuteenuseid osutava ettevõtte ehitusprojekti, sealhulgas hooldusjuhendi koopia, ehitise tervisekaitsenõuetele vastavuse kontrollimiseks ja terviseohutuse hinnangu andmiseks.

Vastav õigusnorm juba kaetud korrakaitseseadusest tuleneva õigusega. Ehitusseadustiku kohaselt teostab Terviseamet riiklikku järelevalvet ehitist puudutavate terviseohutuse nõuete täitmise üle. Korrakaitseorgan (käesoleval juhul Terviseamet) võib riikliku järelevalve teostamiseks kohaldada korrakaitseseaduse §-des 30, 31, 32, 49, 50, 51 ja 52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseseaduses sätestatud alusel ja korras. Nende sätete alusel on Terviseametil järelevalvemenetluse läbiviimiseks õigus küsitleda või nõuda dokumente.

Eelnõu §-ga 56 muudetakse reklaamiseadust. Reklaamiseaduses muudetakse mõisteid seoses koolieelse lasteasutuse mõiste muutumisega lasteaia mõisteks ja eelnõus sätestatud lapsehoiu mõistega.

Eelnõu §-ga 57 muudetakse riigilõivuseadust.

Eelnõu § 57 punktidega 1 ja 2 sätestatakse riigilõivuseaduse § 53 pealkirjas asendatakse sõnad „koolieelse lasteasutuse seaduse alusel koolitusloa või tegevusloa“ sõnadega „alushariduse ja lapsehoiu seaduse alusel õppeõiguse, koolitusloa või tegevusloa“. Muudatus on vajalik õppeõiguse regulatsiooni kehtestamise tõttu alushariduse ja lapsehoiu seaduses. Samuti muudetakse viidet uuele alushariduse ja lapsehoiu seadusele. Samadel põhjustel muudetakse riigilõivuseaduse § 53 lõike 1 sissejuhatavat lauset.

Eelnõu § 57 punktiga 3 Paragrahvis 286^1 asendatakse läbivalt sõna „lapsehoiuteenuse“ sõnadega „suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenuse“. Paragrahvis 286^1 on kehtestatud Sotsiaalkindlustusameti toiminguna lapsehoiuteenuse osutamise tegevusloa väljastamise eest tasutav riigilõivmäär. Tegemist on normitehnilise muudatusega ja tegevusloa väljastamise eest tasutav riigilõivumäär ei muutu.

Eelnõu § 57 punktiga 4 muudetakse RLS §-i 346, milles sätestatakse riigilõiv arhiiviteatise väljastamise eest.

Muudatuse eesmärgiks on suurendada siseriikliku arhiiviteatise väljastamise eest võetavat riigilõivu määra, kuna selle kehtestamisel on lähtutud peamiselt tööjõukulust, viimastel aastatel on aga just tööjõukulu kultuuritöötajate palgatõusude tõttu suurenenud. Arhiiviteatise riigilõivu määr (15 eurot) kehtib alates 2015. aastast ja on tekkinud vajadus selle kulupõhisus uuesti arvutada ning määra vastavalt muutunud kuludele korrigeerida. Riigilõivu on tõstetud lähtudes eeldusest, et uus riigilõivumäär (20 eurot) oleks kooskõlas ka maksevõimelisuse põhimõttega.

Riigilõivumäära arvestamise aluseks on arhiiviteatise väljastamisele kuluv keskmine aeg 3 tundi ja lähtutud on arhivaari keskmisest tunnitasu määrast 2020. aastal, milleks on 10,60 eurot (koos maksudega).

Mõju ulatus on üldises plaanis väike. Riigilõivu kulupõhimõttega paremasse vastavusse viimisel riigilõivumäär küll tõuseb, kuid arvestades õiguste ja kohustuste tõendamiseks vajaminevate arhiiviteatiste väljastamise teenuse kasutamise mahtu, saab öelda, et teenuste kallinemisest mõjutatud isikute sihtgrupp on väike ja seega ka majanduslik mõju vähene.

Eelnõu §-ga 58 muudetakse tubakaseadust. Tubakaseaduses muudetakse mõisteid seoses koolieelse lasteasutuse mõiste muutumisega lasteaia mõisteks ja eelnõus sätestatud lapsehoiu mõistega.

Eelnõu §-ga 59 muudetakse välisteenistuse seadust. Välisteenistuse seaduses muudetakse mõisteid seoses koolieelse lasteasutuse mõiste muutumisega lasteaia mõisteks ja eelnõus sätestatud lapsehoiu mõistega.

Eelnõu §-ga 60 sätestatakse eelnõu jõustumise tähtaeg. Käesolev eelnõu jõustub 2022. aasta 1. septembril.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõu sätestab uue mõistena „lasteaed“ senise „koolieelse lasteasutuse“ asemel ja “lapsehoid” senise “lapsehoiuteenus” asemel. Uus mõiste on ka “abiõpetaja” senise “õpetajat abistava töötaja” asemel. Nagu õpetajagi, viib abiõpetaja lasteaias läbi õppe- ja kasvatustegevust ja toetab lapse arengut ning alushariduse omandamist. Muudatused on vajalikud, et vähendada

kantseliitlikku kõneviisi ning võtta õigusaktides kasutusele laialdaselt kasutusel olevad mõisted.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole välja töötatud Euroopa Liidu õiguse rakendamiseks.

6. Eelnõu mõjud

Kavandatav muudatus 1

Omavalitsusüksus tagab kõigile pooleteise- kuni seitsmeaastastele lastele võimaluse käia lasteaias, kui lapse elukoht on selle omavalitsusüksuse territooriumil, ühtib vähemalt ühe vanema elukohaga ning vanem on avaldanud soovi lasteaiakohta kasutada. Omavalitsusüksus võimaldab vanemale info omavalitsusüksuse kõigist territooriumil pakutavatest lasteaiakoha võimalustest. Lapse lasteaeda vastuvõtmiseks esitab vanem taotluse omavalitsusüksusele. Taotluses tuleb märkida lasteaiakoha kasutamise soovitud algus ning soovitud lasteaed. Omavalitsusüksus lahendab taotluse kahe kuu jooksul taotluse esitamisest. Taotluse lahendamisel tuleb esimesena arvestada taotluses esitatud soove, kui see võimalik ei ole, tuleb lasteaiakohta määrates arvestada oluliste asjaoludena esmajärjekorras lapse elukoha lähedust lasteaiale ja sama pere teiste laste käimist samas lasteaias. Seejuures võib omavalitsusüksus vanema nõusolekul asendada lapse munitsipaallasteaia koha munitsipaalhoiu või eralapsehoiu või eralasteaia kohaga. Sellisel juhul kohaldatakse rahastamisele käesolevas seaduses sätestatut.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond I: sotsiaalsed, demograafilised mõjud

Muudatusest mõjutatud sihtrühm valdkonnas

Eestis on kokku 85 492 ühe- kuni kuueaastast aastast eelkoolieelist last (Eesti Statistikaameti 1. jaanuari 2021. aasta andmed).

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

<u>Mõju avaldumise sagedus ja ulatus</u>:

Muudatuse tulemusel muutub lasteaiakohtade jagamine vanemate ja laste vajadusi arvestavamaks. Selleks, et vanemal oleks võimalik lasteaiakoha taotlemisel langetada kaalutletud otsus, peab omavalitsusüksus tegema vanemale kättesaadavaks info pakutavate lasteaia, eralasteaia ning lapsehoiu võimalustest. Lasteaiakoha saamiseks tuleb vanemal esitada taotlus ja märkida selles lasteaiakoha kasutamise soovitud algusaeg ning soovitud lasteaed. Omavalitsusüksus lahendab vanema taotluse kahekuulise menetlustähtaja jooksul, määrates lapsele lasteaia ja selle kasutamise algusaja. Kui vanema taotluse lahendamisel selgub, et vanema poolt eelistatud lasteaias ei ole soovitud koha kasutamise algusajal vabu kohti, tuleb taotluse lahendamisel ja alternatiivse lasteaiakoha määramisel võtta oluliste asjaoludena arvesse lapse elukoha lähedust lasteaiale ja sama pere teise lapse käimist samas lasteaias. Omavalitsusüksus võib vanema nõusolekul asendada lapse munitsipaallasteaia koha munitsipaalhoiu või eralapsehoiu või eralasteaia kohaga. Sellisel juhul kohaldatakse

rahastamisele käesolevas seaduses sätestatut. Ka kehtivas KELSis on sätestatud põhimõte võtta lasteaiakoha tagamisel arvesse sama pere laste käimist samas lasteaias, eelnõus lisatakse sättesse olulise asjaoluna täiendavalt ka lapse elukoha lähedus lasteaiale. Muudatuse eesmärgiks on realiseerida omavalitsusüksuse kohustust tagada ligipääs alushariduse le, võttes arvesse vanemate vajadusi.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Kui vanemani ei jõua täielik informatsioon omavalitsusüksuses tegutsevatest lasteaedadest ja lapshoidudest, ei pruugi lapsevanem teha enda ja lapse vajadustest lähtudes kõige soodsamat lasteaiavalikut. Samuti võib taotluse esitamisel olla vanemal keeruline täpset koha kasutamise algusaega ette hinnata. Ebasoovitavaks mõjuks on risk, et lapsevanem ei saa kohta soovitud lasteaias, kui omavalitsusüksus ei kavanda lasteaiakohtade võrgustikku perede ja laste vajadustest lähtuvalt või ei kaasa lasteaiakohtade tagamisel piisaval määral erasektorit. Sellisel juhul võivad lapsed jääda lasteaiakohata ning teatud grupp vanemaid sattuda ebavõrdsesse olukorda, kui peavad erasektori lasteaia või lapsehoiu kohtade eest tasuma täies ulatuses.

Riske aitab maandada, kui vanem hoiab end kursis piirkonnas tegutsevate lasteaedade ja lapsehoidude osas. Lapsevanem ei pea esitama kohataotlust vahetult pärast lapse sündi, mil võib olla veel keeruline prognoosida, millal täpselt lasteaiakohta tegelikult vaja on. Muudatus näeb ette, et lapsevanema taotluse lasteaiakoha saamiseks lahendab omavalitsusüksus kahe kuu jooksul. Kui munitsipaallasteaias ei ole kohta, saab omavalitsusüksus lapsevanema nõusolekul koha asendada. Sedasi järgitakse põhimõtet, et lasteaiakoht tagatakse lapse ja vanema vajadusi arvesse võttes ning omavalitsusüksus täidab ka talle seadusega pandud kohustust - tagada alushariduse kättesaadavus. Omavalitsusüksusel tuleb igal juhul tagada lapsele lasteaiakoht soovitud ajal.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond II: mõju omavalitsusüksuse korraldusele ja regionaalarengule

Muudatusest mõjutatud sihtrühm 79 omavalitsusüksust

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Lasteaia ja sellest eraldatud lapsehoiuteenuse korraldamine ei ole kehtivate regulatsioonide alusel lastele ja peredele piisavalt paindlik ja kättesaadav. Uuringufirma Centar 2021 läbiviidud alushariduse ja lapsehoiu uuringu tulemustele tuginedes sai vanemate küsitluse järgi enamik lasteaias või lapsehoius käivatest lastest (ca 77%) koha kohe, kui vanem soovis. Lasteaeda või -hoidu ei kasutanud ca 5% eelkooliealistest lastest seetõttu, et neil ei olnud sobivat kohta. Kohapuuduse probleem on suurem 1,5–3aastaste seas, kellest 7% ei saanud kasutada lasteaeda või -hoidu, sest puudus koht. Omavalitsusüksuste küsitluse järgi oli 33-s omavalitsuses (s.o 42% kõigist ja 56% vastanutest) kokku 2421 last, kes ei saanud 2020. a septembriks lasteaia või -hoiu kohta, kuigi vanem seda soovis. Võrreldes 2015. a uuringuga ei ole olukord paranenud. Alushariduse kättesaadavuse tagamiseks luuakse eelnõus eeldused, et omavalitsusüksus saab teha senisest tihedamat koostööd erasektoriga ja/või teise omavalitsusüksusega. Muudatus võimaldab omavalitsusüksusel vastavalt võimalustele ja vajadustele tagada lapsehoiu ja alushariduse kättesaadavus, luues ise lapsehoiu või lasteaia

kohti või pakkuda vanemale eraõigusliku juriidilise isiku või teise omavalitsusüksuse lasteaia või lapsehoiu kohta.

Eelnõus on sätestatud omavalitsusüksuste ülesanne teha vanemale kättesaadavaks info omavalitsusüksuse territooriumil pakutavate lasteaia, eralasteaia ning lapsehoiu võimalustest. Enamike omavalitsusüksuste jaoks ei ole tegemist täiendava kohustusega, kuivõrd ülevaade kohalikest teenustest on omavalitsusüksuste kodulehtedel esindatud ka täna. Eelnõu näeb ette vajaduse info sisu, selle asjakohasust ja kättesaadavust hinnata ja veenduda, et ülevaade on täielik ja ammendav, toetamaks vanemat lasteaiakoha taotlemisega seotud otsuse langetamisel.

Võrreldes kehtiva KELSiga ei muutu omavalitsusüksuse jaoks lasteaiakoha taotlemise aluspõhimõte - ka eelnõu kohaselt peab vanem lasteaiakohta taotlema omavalitsusüksuselt. Täiendavaks kohustuseks omavalitsusüksusele on eelnõu regulatsioon, mis eeldab kohataotluse menetlemist konkreetses ajaraamis – kahe kuu jooksul. Seda seetõttu, et lubatud ei ole olukord, kui taotlejad jäetakse lasteaiakoha järjekorda ootama määramata pikaks ajaks. Lasteaiakoha andmise otsus tehakse haldusmenetluses ja järgida tuleb haldusmenetluse seaduse norme. HMS § 5 lõige 4 kohaselt tehakse menetlus-toimingud viivituseta, kuid mitte hiljem kui seaduses sätestatud tähtaja jooksul.

Lasteaiakoha määramisel peab omavalitsusüksus lähtuma vanema esitatud taotlusest. Kui vanema soovitud lasteaias ei ole soovitud koha kasutamise algusajal vabu kohti, tuleb koht siiski määrarata. Sellisel juhul tuleb omavalitsusüksusel taotluse lahendamisel oluliste asjaoludena arvesse võtta lapse elukoha lähedust lasteaiale ning sama pere teise lapse käimist samas lasteaias. Tegemist ei ole omavalitsusüksusele läbivalt uute tingimustega, kuivõrd ka kehtiv KELS sätestab põhimõtte, mille kohaselt peab lasteaiakoha määramisel arvestama sama pere teise lapse käimisega samas lasteaias. Seejuures säilib omavalitsusüksusel võimalus asendada munitsipaallasteaia koht alternatiivse lasteaia või lapsehoiu kohaga.

<u>Ebasoovitavate mõjude risk</u>:

Uus süsteem võimaldab aegsasti arvestada laste ja perede vajadustega. Omavalitsusüksused peaksid järgima uusi põhimõtteid ja menetlustähtaega lasteaiakoha tagamisel ning neid ka vanematele selgitama. Vanemale kättesaadava informatsiooni kontekstis peetakse silmas proaktiivset ja avalikku infot, mille alusel on vanemal võimalus lasteaia- või lapsehoiukoha osas otsus langetada. Muudatus ei mõjuta seega oluliselt omavalitsusüksuste lasteaiakoha tagamise korda ja põhimõtteid.

Ebasoovitavaks mõjuks võib olla risk, et lapsevanema taotluse lahendamise kahe kuu pikkune menetlustähtaeg jääb lühikeseks, sest omavalitsusüksus ei leia selle aja jooksul sobivat vaba lasteaiakohta. Riski maandamiseks on võimalik kasutada ja arendada olemasolevaid tarkvaralahendusi lasteaiakoha tagamiseks. Tänaseks kasutab ligi 10% omavalitsusüksustest lasteaiakohtade määramisel elektroonilisi süsteeme ja mehhanisme, mis võimaldavad sätestatud prioriteete arvesse võttes lasteaiakohti määrata. Samuti aitab riski maandamisele kaasa erasektori kaasamine lasteaiakohtade tagamisele.

Muudatus võimaldab omavalitsusüksustel alushariduse tagamisel lähtuda kohalikest oludest ja laste ning perede vajadustest, soodustades seeläbi regionaalset arengut. Ebasoovitavate mõjude riski saab seetõttu hinnata pigem väikseks.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond III: majanduslik mõju: mõju ettevõtete tegevusele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm valdkonnas

386 lapsehoiuteenuse osutajat (Majandustegevuse registri 2021. aasta andmed), 57 eralasteaeda (EHISe 2020/2021. õa andmed).

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Muudatuse mõjul võib omavalitsusüksus kasutada lasteaiakohtade tagamisel mehhanisme, mille kaudu saab lasteaiakohti jagada võrdsetel alustel munitsipaal- ja eralasteaias, sealhulgas lapsehoius. Kui omavalitsusüksus võimaldab vanema nõusolekul lapsele lasteaiakoha eralasteaia või -lapsehoiu kaudu, peab eelnõu kohaselt olema tagatud lasteaiakoha finantseerimine munitsipaallasteaiaga samadel alustel. Muudatusel on positiivne mõju erasektori majandustegevusele, sest lasteaiakoha pakkumisega seotud avalikku ülesannet saavad täita eralasteaiad, kui omavalitsusüksusel ei ole võimalik tagada piisaval hulgal kohti munitsipaallasteaias. Muudatus puudutab lapsehoidusid samaväärselt, kuid lapsehoidude kaudu on võimalik koht tagada vaid pooleteise- kuni kolmeaastastele lastele.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Ebasoovitavaks mõjuks on risk, et omavalitsusüksus ei kaasa lasteaiakohtade tagamisel piisaval määral lapsehoiu pidajaid. Riski aitab maandada eelnõus sätestatud muudatus, mille kohaselt saavad lapsehoiud haridussüsteemi osaks. Lapsehoidusid käsitletakse edaspidi haridusasutustena, kus luuakse läbi 1,5-3-aastaste laste üldoskuste arengu toetamise alus edaspidiseks alushariduse omandamiseks lasteaias. Nimetatust lähtuvalt on omavalitsusüksusel põhjust lasteaiakohtade tagamisel teha samaväärset koostööd nii lapsehoidude kui lasteaedadega.

Kavandatav muudatus 2

Kavandatavas seaduses sätestatakse rühmade moodustamisel nõuded laste, õpetajate ja abiõpetajate suhtarvule ning sätestatakse rühma täitumuse ja registreeritud laste piirarv. Täiendavalt reguleeritakse alushariduse ja lapsehoiu seaduses edaspidi töötajate kvalifikatsioonile esitatavad nõudmised, mis praegu on esitatud eraldiseisvates määrustes. Eelnõu kohaselt moodustab rühmad lasteaia pidaja, kuulates eelnevalt ära hoolekogu arvamuse.

Võrreldes kehtiva seadusega tunnistatakse kehtetuks lasteaia personali miinimumkoosseis ning õpetajate ja eripedagoogide atesteerimise tingimused ja kord, mille asemel rakendatakse kutse omistamise süsteemi. Käesoleva eelnõu kohaselt on lasteaia õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajad direktor, õpetaja, abiõpetaja ja tugispetsialistid. Lisaks võib lasteaia pidaja vajadusel luua täiendavaid ametikohti, et käesolevas seaduses sätestatud ülesandeid täita (nt ametikoht tugiteenuste tagamiseks ja/või õppealajuhataja ametikoht).

Eelnõuga tõstetakse direktori ja õppealajuhataja kvalifikatsiooninõudeid, milleks on edaspidi vastavalt - magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon ning pedagoogilised ja juhtimiskompetentsid. Lasteaia direktor võib lisaks lasteaia tegevuse juhtimisega seotud ülesannete täitmisele täita ka ülesandeid, mis on seotud lasteaia õppekava rakendamisega, turvalise õpi- ja kasvukeskkonna tagamisega, õpetajate ja abiõpetajate professionaalse arengu toetamise ja täienduskoolitustega ning vanematega koostöö korraldamisega. Nimetatud

ülesannete täitmiseks võib lasteaia pidaja eelnõu kohaselt luua ka õppealajuhataja ametikoha. Kui direktor juhib lasteaeda, millel on mitu tegevuskohta, võib lasteaia pidaja luua õppealajuhataja ametikoha igale tegevuskohale.

Õpetaja kvalifikatsiooninõuded on kõrgharidus ja õpetaja kutse või kõrgharidus ja pedagoogilised kompetentsid. Abiõpetaja kvalifikatsiooninõuded on keskharidus ja lapsehoidja kutse või keskharidus ja pedagoogilised kompetentsid.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond I: sotsiaalsed, demograafilised mõjud

Muudatusest mõjutatud sihtrühm valdkonnas

Eestis on kokku 85 492 ühe- kuni kuueaastast eelkooliealist last (Eesti Statistikaameti 1. jaanuari 2021. aasta andmed).

Õpetaja ametikohti on umbes 7645, õpetajat abistava töötaja ametikohti on umbes 3754 ja direktori ametikohti on umbes 600. Lasteaias loodud ametikohtade ja tegelikult töötavate isikute arv võib erineda, sest ühte ametikohta võib täita ka mitu inimest. Munitsipaallasteaedu on 552 ning eralasteaedu 57 (EHISe 2020/2021. õa andmed).

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

<u>Mõju avaldumise sagedus ja ulatus</u>:

Õpetajad ja abiõpetajad toetavad pooleteise- kuni seitsmeaastaste laste üldoskuste (mängu-, tunnetus- ja õpioskuste, sotsiaalsete ja eneseregulatsiooni oskuste) ja valdkondlike teadmiste (keel ja kõne, mina ja keskkond, matemaatika, kunst, liikumine ja muusika) arengut ning alushariduse omandamist, luues seeläbi vundamendi lapse koolivalmiduse kujunemiseks.

Käesolevas eelnõus kehtestatud töötajate kvalifikatsiooninõuetega tagatakse, et lasteaedades on pädevad ja professionaalsed töötajad, kes laste alushariduse omandamist toetavad. See lisab kindlustunnet ka vanematele. Direktori kvalifikatsiooninõude tõstmise ning abiõpetajate kvalifikatsiooninõude kehtestamisega tagatakse töötajate professionaalne areng, millel on pikaajaline positiivne mõju laste arengutulemustele. Muudatuse tulemusel paraneb õppe- ja kasvatustegevuse kvaliteet ning täiustatakse õppe- ja kasvatustegevuse sisu. Mõju võib olla negatiivne lasteaias töötavate abiõpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate suhtes, kes seaduseelnõus sätestatud kvalifikatsiooninõuetele ei vasta. Vastava negatiivse mõju minimeerimiseks rakendatakse kvalifikatsiooninõuete osas üleminekuaega kuni 2027. aasta 1. septembrini.

Rühmade moodustamine muutub võrreldes kehtiva regulatsiooniga paindlikumaks - eelnõus ei sätestata rühmaliike ning esikohale seatakse iga lapse vajadused ja heaolu. Eelnõu kohaselt peab rühma täitumuse ja registreeritud laste piirarv olema vastavuses õpetajate ja abiõpetajate ning laste suhtarvudega, tugiteenuste osutamise vajadusega ning kooskõlas lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuetega. Täiendavalt reguleeritakse käesoleva eelnõuga rühma täitumuse ja registreeritud laste piirarv, mis on võrreldes kehtiva KELS § 7 lõige 1^1 sätestatu alusel moodustatud lasteaiarühmade laste arvust kahe võrra madalam. Muudatusel on positiivne mõju lastele, kuivõrd muudatusega tagatakse optimaalne laste ja täiskasvanute suhtarv ka rühma maksimaalse täituvuse ja kohalkäidavuse korral. Negatiivseks võib mõju osutuda omavalitsusüksustele, kus nõudlus lasteaiakohtade järele on väga kõrge. Vastava negatiivse

mõju minimeerimiseks on eelnõus üleminekusäte, mille kohaselt ei laiene rühma täitumuse ja registreeritud laste piirarv rühmadele, mis on moodustatud enne käesoleva seaduse jõustumist 2022. aasta 1. septembril. Üleminekusättega tagatakse, et rühmades, mis on komplekteeritud kehtivas KELSis kehtestatud maksimummäära alusel, ei ole vaja eelnõu jõustumisel teha muudatusi laste arvus ja rühma koosseisus. Küll aga peavad kõik pärast käesoleva seaduse jõustumist komplekteeritud rühmad olema moodustatud käesolevas eelnõus sätestatud tingimustel ja korras.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Muudatusega võib kaasneda lasteaedade tegevuse reorganiseerimine ning muutunud kvalifikatsiooninõuetest tulenevalt võib tekkida töötajate liikuvuse risk. Nimetatu võib põhjustada lastele ja vanematele ebamugavust muudatustega kohanemisel ja vähendada rahulolu. Riski aitab maandada kvalifikatsiooninõuetes sätestatud alternatiivnõue, mis sarnaselt kehtivale regulatsioonile võimaldab lasteaeda tööle asuda inimesel, kellel on omandatud muu kõrgharidus ning pedagoogilised kompetentsid. Lasteaia direktor ja pidaja saavad kvalifikatsiooninõuetega seotud negatiivsete mõjude vähendamiseks strateegiliselt kavandada töötajate esma- ja täiendusõpet. Täiendavalt saavad lasteaia direktor ja pidaja leevendada muudatusega kaasnevaid negatiivseid mõjusid, tehes vajalikke rühmameeskonna koosseisu muudatusi, nt võimaldades õpetajatel, kelle kvalifikatsioon ei vasta nõuetele, asuda tööle abiõpetajana ja/või muuta lasteaedade töökorraldust. Vanema jaoks on võimalik mõjusid minimeerida alustades personalimuudatustega uutes ja alustavates rühmades ning võimalusel vältides muudatusi rühmades, kus lapsed on õpetajatega kohanenud ja harjunud.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond II: mõju omavalitsusüksuse korraldusele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm 79 omavalitsusüksust

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Töötajate kvalifikatsiooninõuete muutumisega seonduvaid potentsiaalseid mõjusid saavad omavalitsusüksused vähendada strateegilise planeerimise ja efektiivse personalipoliitika kujundamise läbi. Eelnõu toetab lasteaia eripärast ning piirkondlikest võimalustest lähtuva töökorralduse rakendamist lasteaias. Näiteks saavad omavalitsusüksused muudatuse mõjul tagada lastele kvaliteetse alushariduse ka olukorras, kui piirkonnas ei ole võimalik leida rühma teist kõrgharidusega õpetajat, kuid on olemas abiõpetajaks sobivad kandidaadid, kelle professionaalsed teadmised ja oskused (töökogemus, läbitud pedagoogiline esma- ja täiendusharidus) võimaldavad neil laste õppe- ja kasvatustegevust õpetaja juhendamisel tulemuslikult toetada. Sellisel juhul on vastavas lasteaias ja/või omavalitsusüksuses võimalik senise kahe õpetaja ja ühe abiõpetaja töökorralduse asemel rakendada ühe õpetaja ja kahe abiõpetaja töökorraldust.

Munitsipaallasteaedades ei vasta keskmiselt 12% õpetajatest seni kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele. Neist suurem osa sobib tänu oma eelnevale haridus- ja töökogemusele töötama abiõpetajana. 1/3 õpetajat abistavatest töötajatest omab rohkem kui 10-aastast lasteaias töötamise kogemust ja on läbinud erinevaid tervisekaitse-, pedagoogilisi või lapsehoidja- ja meeskonnatöö koolitusi.

Omavalitsusüksustes suureneb vajadus õpetajate ja abiõpetajate esma- ja täiendusõppeks. Abiõpetajate kutsealast ettevalmistust toetatakse kutsekoolide esma- ja õpipoisiõppe ning lasteaiasiseste koolitustega. Muudatusest tulenevalt võib kasvada vajadus õpetajate tasemekoolituseks, mida võimaldatakse Tallinna Ülikoolis ja Tartu Ülikoolis.

Tabel 1. Koolieelsete lasteasutuste õpetajad ja tugispetsialistid EHISe 10.11.2020 seisuga

Kõrgeim kvalifikatsioon (kvalifikatsiooniraamistikus)	Õpetajate arv	Õpetajate %
Põhiharidus või vastav kvalifikatsioon	32	0%
Keskharidus või vastav kvalifikatsioon	1289	16%
Kesk- ja kõrghariduse vaheline kvalifikatsioon	966	12%
Rakenduskõrgharidus või vastav kvalifikatsioon või Bakalaureusekraad või vastav kvalifikatsioon	4042	50%
Magistrikraad või vastav kvalifikatsioon	1657	21%
Magistri- ja doktorikraadi vaheline kvalifikatsioon	21	0%
Doktorikraad	4	0%
*teavitamata	5	0%
Kokku	8016	100%

*vaadeldakse isikute arvu

Märkused:
Õpetajate ja tugispetsialistide jaotus kõrgeima kvalifikatsiooni alusel (kõrgeim formaalharidustase kvalifikatsiooniraamistikus).
Õpetajate ametikohtade lõikes on õpetajate arv kokku suurem kui õpetajate koguarv, sest osa õpetajatest töötab rohkem kui ühel õpetaja ametikohal ning need õpetajad kajastuvad andmetes mitmekordselt.
Tugispetsialistide ametikohtade lõikes on tugispetsialistide arv kokku suurem kui tugispetsialistide koguarv, sest osa tugispetsialistidest töötab rohkem kui ühel tugispetsialisti ametikohal ning nemad kajastuvad andmetes mitmekordselt

Kõrgeim formaalhariduse tase	Juhtide arv kokku	Juhtide %	Direktorite arv*	Õppeala-juhatajate arv*	Direktorite %*	Õppeala-juhatajate %*
Põhiharidus või vastav kvalifikatsioon		0%			0%	0%
Keskharidus või vastav kvalifikatsioon	8	1%	3	5	1%	1%
Kesk- ja kõrghariduse vaheline kvalifikatsioon	6	1%	4	2	1%	0%
Rakenduskõrgharidus või vastav kvalifikatsioon või Bakalaureusekraad või vastav kvalifikatsioon	337	33%	162	175	27%	40%
Magistrikraad või vastav kvalifikatsioon	661	64%	416	248	69%	57%
Magistri- ja doktorikraadi vaheline kvalifikatsioon	16	2%	11	5	2%	1%

Doktorikraad või vastav kvalifikatsioon	3	0%	3		1%	0%
Teadmata		0%			0%	0%
Kokku	1031	100%	599	435	100%	100%

*vaadeldakse isikute arvu

Märkus:
Juhtide ametikohtade lõikes on juhtide arv kokku suurem kui juhtide koguarv, sest väike arv juhte töötab kahel ametikohal ning nemad kajastuvad andmetes mitmekordselt

Allikas: EHIS.

EHISe 10.11.2020 seisuga töötas lasteaedades (sh eralasteaedades) kokku 8016 õpetajat, kellest 50% on rakenduskõrghariduse või bakalaureuse tasemega ning 21% magistrikraadi või -tasemega. Direktoreid ja õppealajuhatajaid oli tööl 1031, kellest 66% on vähemalt magistrikraadi või -tasemega. Töötajate koosseisu muudatused lasteaedades puudutavad lasteaia pidajaid ühekordselt ning seejärel on see tavapärase töökorralduse osa.

Rühma täitumuse ja registreeritud laste senisest madalama piirarvu kehtestamine mõjutab ennekõike neid omavalitsusüksusi, kus eelkooliealiste laste arv on läbivalt kõrge ning nõudlus lasteaiakohtade järele suur. EHIS-e 2020. aasta andmete kohaselt ületab keskmine laste arv käesolevas eelnõus sätestatud piirmäära, milleks on 22 last 3–6aastaste ja 6–7aastaste laste rühmades, järgmistes omavalitsusüksustes: Tallinnas, Maardus, Lääneranna vallas ja Tartu vallas. Muudatuse mõju oleks kõige ulatuslikum Tallinnas, kus EHIS-e 2020. aasta andmetele tuginedes on 3–6aastaste ja 6–7aastaste laste rühmasid kokku 627.

Muudatuse mõjusid aitab minimeerida asjaolu, et käesolevas eelnõus sätestatud rühma täitumuse ja registreeritud laste piirarv ei erine kehtiva KELSi alusel ning hoolekogu ettepanekul sõime- ja liitrühmas kehtestatud maksimaalsest laste arvust, mis ka käesoleva eelnõu kohaselt on vastavalt: 1,5–3aastaste laste rühmas 16 last ja 1,5–7aastaste laste rühmas 20 last. Täiendavalt ei kohusta eelnõu tagasiulatuvalt muutma ja vähendama laste arvu enne alushariduse ja lapsehoiu seaduse jõustumist moodustatud rühmades, vaid uuest regulatsioonist tuleb juhinduda rühmade moodustamisel pärast alushariduse ja lapsehoiu seaduse jõustumisel.

Täiendavalt ei ole ka kehtiva KELSi § 7 lõikes 1^1 sätestatu taotluseks luua püsivat eeldust laste arvu tõstmiseks rühmas, vaid pakkuda ajutist leevendust lasteaiakohtade kõrge nõudlusega seotud probleemidele. Käesoleva eelnõuga luuakse omavalitsusüksustele lasteaiakohtade kõrge nõudluse leevendamiseks alused koostööks erasektoriga ning teiste kohaliku omavalitsuse üksustega.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Lasteaedade miinimumkoosseisu kehtetuks tunnistamine võib põhjustada alushariduse kvaliteediriski omavalitsusüksustes, kus ilma süsteemse kvaliteedianalüüsita ning töötajate tööaja ja -ülesannete analüüsita vähendatakse lasteaedade töötajate ametikohtade arvu. Riski aitab maandada omavalitsusüksuste teavitamine ja nõustamine alushariduse ja lapsehoiu personalijuhtimise küsimustes.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond III: majanduslik mõju lasteaedadele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm valdkonnas

609 lasteaeda (EHISe 2020/2021. õa andmed).

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Muudatus mõjutab lasteaia meeskonna professionaalsust õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel ning laste arengu toetamisel. Võrreldes kehtiva KELSiga ei kehtesta haridus- ja teadusminister edaspidi lasteaia personali miinimumkoosseisu ning õpetajate ja eripedagoogide atesteerimise tingimusi ja korda. Lasteaia direktor lähtub õpetaja kompetentside hindamisel õpetaja kutsestandardi tasemetest 6 ning abiõpetaja hindamisel lapsehoidja kutsestandardi tasemetest 4.

Muudatus suurendab lasteaia pidaja otsustuspädevust töötajate koosseisu määramisel ja õpetajate professionaalse arengu hindamisel ja toetamisel. Eelnõu kohaselt peab lasteaiarühmades tagama vähemalt ühe kõrgharidusega ning täistööajaga töötava õpetaja, kes juhib rühmameeskonda ning loob kolleege kaasates lastele võimalused kvaliteetse alushariduse omandamiseks.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Miinimumkoosseisu kaotamisega ei sätestata eelnõus muusika- ja liikumisõpetaja ametikohta, mis võib kaasa tuua vääriti mõistmise, mille kohaselt käesoleva eelnõuga muusika- ja liikumisõpetaja ametikohta ei väärtustata. Muusika- ja liikumisõpetaja ametikohtade kadumist alushariduse seaduse eelnõuga selgelt aga ei kavandata. Eelnõu kohaselt on lasteaia pidaja kohustuseks tagada, et lasteaia töötajate üldarv ning kvalifikatsiooninõuetele vastavate töötajate arv on piisav, et kindlustada riiklikus õppekavas sätestatud valdkondades, sh muusikas ja liikumises, lapse arengu eeldatavate tulemuste saavutamine. Lapse muusikalise või füüsilise arengu toetamine ja arengu eeldatavate tulemuste saavutamine vastavas valdkonnas eeldab aga professionaalselt ja järjepidevalt läbiviidud muusika- ja liikumistegevuste toimumist lasteaias. Muusika- ja liikumisõpetaja ametikoht ei saa kirjeldatut silmas pidades olema lasteaias senisest vähem tähtis, vaid vastava valdkonna tegevuste kavandamine ja läbiviimine saavad olema senisest oluliselt paindlikumad.

Kavandatav muudatus 3

Lapse arengu toetamise, lapsele vajaliku toe väljaselgitamise ja rakendamise korraldus lähtub kogu üldhariduses ühtsetest põhimõtetest sõltumata haridustasemest.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond I: sotsiaalsed, demograafilised mõjud

Muudatusest mõjutatud sihtrühm valdkonnas

Eestis on kokku 85 492 ühe- kuni kuueaastast eelkooliealist last (Eesti Statistikaameti 1. jaanuari 2021. aasta andmed). EHISe 10.11.2021 andmetel on laste arv lasteaedades 66 976, neist haridusliku erivajaduse märkega (va andekus ja muu kodune keel) lapsi oli 14 367 (so 21% kõigist lastest). Eri- ja sobitusrühmas käivate laste arv oli 2770 (so 4% kõigist lastest).

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Võrreldes kehtiva KELSiga hakkavad lapse arengu toetamisel lasteaedadele kehtima üldhariduskoolidega samad põhimõtted. Erivajadusega lastele vajaliku toe pakkumise korraldus muutub sõltumata haridustasemest sarnaseks, lähtudes laste individuaalsetest vajadustest. Esmaseks lapse toe vajaduse hindajaks ja toe pakkujaks lasteaias on õpetajad. Kui üldise toe raames pakutavast õpetaja individuaalset lisajuhendamist, tugispetsialisti teenusest ning väiksemas grupis (alarühm) või individuaalselt läbiviidavast õppest ei piisa, võib rakendada tõhustatud tuge või erituge. Eelnõuga kaotatakse jäik erirühmade jaotus ja rühma täituvuse piirnormid ning luuakse senisest paindlikumad võimalused iga lapse arengu toetamiseks, lähtudes seejuures lapse toe vajadusest ja mahust, mitte meditsiinilisest diagnoosist. Kehtivas seaduses nõustamismeeskonna poolt tehtavaid otsused sobitus- või erirühma vastuvõtmiseks käsitletakse eelnõu kohaselt edaspidi soovitustena tõhustatud või eritoe rakendamiseks.

Erinevalt kehtivast KELSist, kus sätestatakse, et lapsele tagatakse lasteaias vajaduse korral logopeedi ja eripedagoogi või muu tugiteenus, on eelnõus avatud muu tugiteenuse sisu. Tänane põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse alusel kehtestatud tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja teenuse rakendamise kord hõlmab edaspidi ka lasteaedasid. Muudatus on kooskõlas Riigikontrolli tugiteenuste auditi soovitustega soodustada tugiteenuste terviklikku tagamist lasteaedades ja koolides ning tuua planeeritavas alushariduse ja lapsehoiu seaduses selgelt välja, millised tugispetsialisti teenused peavad lasteaedades tagatud olema. Ühtsed kvalifikatsiooninõuded ning teenuse standardid võimaldavad omavalitsusüksustel tugispetsialistide teenust haridusvõrgus tervikuna paindlikumalt korraldada.

Mõju lastele ja nende vanematele on oluline, kuid see mõju on positiivne, kuna eeldavalt tagatakse lapsele senisest vajaduspõhisem tugi. Toe pakkumine lapsele lähtub edaspidi enam lapse individuaalsetest vajadustest, mitte niivõrd diagnoosist või puudest.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Lasteaias pakutava toe lahti sidumine puudest ning sellega kaasnev vähesem vajadus arstikülastuseks, võib mõnedel juhtudel vähendada erivajaduse varajast märkamist. Riski aitab maandada süsteemne infovahetus tervishoiusüsteemiga.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond II: mõju omavalitsusüksuse korraldusele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm 79 omavalitsusüksust

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Eelnõuga ei muudeta omavalitsusüksuste vastustust lapsele vajaliku toe tagamisel. Niisamuti kui kehtiv seadus, näeb ka eelnõu ette, et lapse haridusliku erivajaduse väljaselgitamiseks ja lapsele vajaliku toe pakkumiseks loob võimalused lasteaia pidaja ning selle korraldab direktor.

Eelnõus kohaselt sisustatakse kehtivas seaduses sätestatud muu tugiteenus ning kehtestatakse tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja teenuse rakendamise kord. Info erinevat liiki tuge vajavate laste arvust aitab omavalitsusüksusel oma ressursse paremini planeerida ja jaotada, nt kavandada lasteaia ja lapsehoiukohti ning tugispetsialistide teenuseid.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Lasteaia pidajate koormus võib tugiteenuste osutamise süsteemi ümberkorraldamisel ning selle ühtlustamisel PGSis sätestatuga ajutiselt mõnevõrra kasvada. Riski aitab maandada tugisüsteemide läbimõeldum ja efektiivsem korraldus, samuti lasteaia või omavalitsusüksuste omavaheline koostöö tugiteenuste võimaldamisel.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond III: majanduslik mõju: mõju ettevõtete tegevusele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm valdkonnas

57 eralasteaeda (EHISe 2020/2021. õa andmed).

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Lapse arengu toetamise, lapsele vajaliku toe väljaselgitamise ja rakendamise korralduse ühtlustamine põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse regulatsiooniga ei mõjuta vahetult erivajadusega laste arvu ega nende vajadust saada tugiteenuseid.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Senised eralasteaiad ei suuda täita kavandatud regulatsiooniga kehtestatud nõudeid ja tagada tugiteenuste kättesaadavust, mistõttu osa eralasteaedadest võivad tegevuse lõpetada.

Kavandatav muudatus 4

Pärast kõrghariduse omandamist esmakordselt lasteaeda logopeedina, eripedagoogina, psühholoogina või sotsiaalpedagoogina tööle asuval tugispetsialistil on õigus taotleda lähtetoetust.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond I: sotsiaalsed, demograafilised mõjud

Muudatusest mõjutatud sihtrühm valdkonnas

Tugispetsialisti kvalifikatsiooninõuetele vastava erialase kõrgharidusõppe lõpetajad, suurusjärgus 100 lõpetajat aastas.

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

OSKA haridusvaldkonna tööjõuvajaduse uuringu (2018) kohaselt on tulenevalt spetsialistide kasvu- ja asendusvajadusest haridussüsteemis lähiaastatel vaja juurde nii logopeede, eripedagooge kui ka psühholooge. Tugispetsialistide puudusele haridusasutustes on viidanud nii Riigikontrolli 2020. aasta tugiteenuste audit kui ka Centari 2021. aasta alushariduse ja lapsehoiu uuring.

Soodustamaks ülikooli lõpetanute tugispetsialistina koolis tööle asumist, kehtestati 2018. aastal põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega tugispetsialisti lähtetoetus. 2019. aastast laienes tugispetsialisti lähtetoetuse taotlemise õigus ka kutsõppeasutuse tugispetsialistidele. Võrreldes seadusemuudatusele eelnenud ajaga on koolides töötavate tugispetsialistide arv kasvanud 40%, samas kui lasteaia tugispetsialistide arv on samal perioodil tõusnud 12%. Tugispetsialistide

lähtetoetuse taotlemise korra laiendamisega alushariduse tugispetsialistidele, luuakse loodetavasti eeldused tugispetsialistide arvu kasvule ka alushariduse valdkonnas.

Kuna tugispetsialistidelt nõutav kvalifikatsioon on sama nii üldhariduskoolides, kutseõppeasutustes kui ka lasteaedades, on õiglane laiendada lähtetoetuse taotlemise õigust ka lasteaedades töötavatele tugispetsialistidele.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond II: mõju kohaliku omavalitsuse üksuse korraldusele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm 79 kohaliku omavalitsuse üksust

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Lähtetoetuse taotlemise õiguse laiendamine alushariduses tugispetsialistidele muudab lasteaeda tööle asumise alustava spetsialisti jaoks atraktiivsemaks, misläbi eelduslikult suureneb lasteaeda tööle asuvate tugispetsialistide arv. See omakorda tagab võimalikult varajase erivajaduste märkamise ja õigeaegse abi kättesaadavuse lastele, eesmärgiga ennetada suurema toe osutamise vajadust tulevikus ja edasistel haridustasemetel.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond III: majanduslik mõju: mõju riigieelarvele

Võttes arvesse kooli tugispetsialistide poolt aastas esitatud lähtetoetuse taotluste hulka (27-29 taotlust) ning lähtetoetuse suurust (15 978,75 eurot), on lähtetoetuse laienemisega kaasnev prognoositav kulu 430 000 – 460 000 eurot aastas.

Kavandatav muudatus 5

Rahvatervise seaduse alusel kehtestatud “Tervisekaitsenõuded lapsehoiuteenusele” ja “Tervisekaitsenõuded koolieelse lasteasutuse maa-alale, hoonetele, ruumidele, sisustusele, sisekliimale ja korrashoiule” tunnistatakse kehtetuks. Edaspidi reguleeritakse lapsehoidude tervisekaitsenõudeid Vabariigi Valitsus määrusega “Tervisekaitsenõuded lapsehoidudele” ja lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõudeid Vabariigi Valitsuse määrusega "Lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded”. Nõuded kehtestatakse laste arengu toetamiseks, tervise kaitseks, turvaliseks ning ohutuks õppe- ja kasvatustegevuse korraldamiseks vajalike tingimuste loomiseks.

Lasteaial on edaspidi kohustus koostada riskianalüüs õpi- ja kasvukeskkonna nõuete tagamiseks. Lapsehoiud peavad koostama riskianalüüsi kehtestatud tervisekaitsenõuete tagamiseks. Riskianalüüs tuleb koostada üks kord kolme aasta jooksul. Riskianalüüs on nii lasteaias kui ka lapsehoius riikliku- ja haldusjärelevalve teostamise aluseks.

Täiendavalt tunnistatakse kehtetuks määrus “Tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale”. Lasteaia päevakavale kehtestab nõuded alushariduse riiklik õppekava. Lapsehoiu päevakava nõue kehtestatakse tervisekaitsenõuetes lapsehoidudele.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond II ja III: mõju Terviseametile, Päästeametile ja Haridus- ja Teadusministeeriumile järelevalve teostamisel ja omavalitsusüksuse korraldusele ja majanduslik mõju ettevõtete tegevusele

Muudatusest mõjutatud sihtrühmad lasteaedade ja lapsehoidude pidajad: 79 omavalitsusüksust, 386 lapsehoiuteenuse osutajat (Majandustegevuse registri 2021. a andmed), 57 eralasteaeda (EHISe 2020/2021. õa andmed); lisaks Terviseamet, Päästeamet, Haridus- ja Teadusministeerium.

Sihtrühmadele avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Eelnõu kohaselt peavad lasteaed ja lasteaia pidaja rühmade moodustamisel lähtuma õpi- ja kasvukeskkonna nõuetest, mis on vajalikud lapse arengu toetamiseks, tervise ja ohutuse tagamiseks, õppe- ja kasvatustegevuse korraldamiseks ja õppekava rakendamiseks vajalike tingimuste loomiseks. Õpi- ja kasvukeskkonna nõuete tagamiseks koostab lasteaed riskianalüüsi (vt täpsemalt seletuskirja vastavast osast). Võrreldes kehtiva KELSi § 11 lõike 2 punktiga mõjutab käesolev muudatus positiivselt lasteaedade pidajaid, sest vastavate õigusnormide killustatust on vähendatud ning edaspidi kehtestatakse nõuded ühtsetel alustel.

Uue määrusega ei muudeta nõudeid võrreldes kehtivate õigusaktidega rangemaks, vaid üldisemaks. Nimetatu annab lasteaia pidajale võimaluse tagada kehtestatud nõuete täitmine lasteaiale sobival viisil, lähtudes õigusaktides sätestatud nõuetest. Määruses on säilinud nõuded, mis on lapse arengu toetamiseks ning turvalise füüsilise keskkonna tagamiseks kõige olulisemad.

Eelnõu alusel kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega tervisekaitsenõuded lapsehoidudele. Võrreldes kehtivate õigusaktidega ei muudeta ka hoidudele suunatud määruses nõudeid rangemaks. Nõuete tagamiseks peab lapsehoiu pidaja koostama riskianalüüsi.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Ebasoovitavaks mõjuks nii lasteaedade kui lapsehoidude osas võib pidada riski, mille kohaselt ei taga lasteaia või lapsehoiu pidaja riskianalüüsi koostamise kohustusest kinnipidamist, mis võib kaasa tuua riskide realiseerumise lasteaias või lapsehoius. Täiendavalt võib ette tulla olukordi, et lasteaed ei arvesta riskianalüüsi tulemustega arengukava koostamisel ning asutuse strateegiliste eesmärkide planeerimisel. Asutuse strateegiline areng ei pruugi nimetatud olukordades olla kooskõlas tegelike arendusvajadustega. Riski maandamiseks on järelevalveorganitel võimalik pöörduda lasteaia ja lapsehoiu pidaja poole nõuete täitmiseks.

Kavandatav muudatus 6

Täna sotsiaalhoolekande seaduse alusel tegutsevad ja 1,5-3-aastastele lastele lapsehoiuteenust osutavad lapsehoiud tuuakse käesoleva eelnõu jõustumisel sotsiaalvaldkonnast üle haridusvaldkonda. Vastava sihtgrupi lapsehoiu pidajad tegutsevad tänaseni Sotsiaalkindlustusameti poolt väljastatud tegevusloa alusel. Eelnõu jõustumisel on lapsehoiu tegevuslubade väljastajaks ja järelevalve teostajaks Haridus- ja Teadusministeerium. Lapsehoiuteenuse osutajad tuuakse sotsiaalvaldkonnast haridusvaldkonda üle käesolevas eelnõus kehtestatud üleminekusätete alusel. Eelnõus sätestatud nõuete rakendamiseks on lapsehoidudele tagatud piisav aeg uue õigusliku korraga harjumiseks.

Ületoomine käesoleva eelnõu kontekstis tähendab, et seniste lapsehoiuteenuse osutajate tegevus peab edaspidi vastama alushariduse ja lapsehoiu seaduses sätestatud nõuetele.

Eelnõuga ei muudeta lapsehoidudele kehtestatud nõudeid kehtiva korraga võrreldes rangemaks. Lapsehoiuteenuse ületulekuga seotud muutus väljendub eelkõige sihtrühma määratluses - eelnõu kohaselt on lapsehoiu näol tegemist haridusasutusega, kus osutatakse lapsehoidu 1,5- 3-aastastele lastele ning toetatakse alushariduse riikliku õppekava alusel vastava eagrupi üldoskuste arengut. Kirjeldatud ülesannete täitmiseks on lapsehoiul eelnõu jõustumisel kohustus koostada tegevuskava, mille sisu ja ülesehitust reguleerib alushariduse ja lapsehoiu seadus.

Seaduse koostamisel on arvestatud kehtivat sotsiaalhoolekande seadusest tulenevat regulatsiooni ning seda on kujundatud haridusvaldkonnale vastavaks. Nimetatud eesmärgist tulenevalt on teatud nõudeid täpsustatud, näiteks peab lapsehoiu pidaja alushariduse ja lapsehoiu seaduse alusel edaspidi lapse üldoskuste arengu toetamiseks alushariduse riikliku õppekava alusel lapsehoiu tegevuskava koostama.

Kättesaadavuse ja rahastamise osas nõudeid ei muudeta, kuid täpsustatakse omavalitsusüksuse kohustusi alushariduse kättesaadavuse tagamiseks, mis võib mõjutada positiivselt vastavate lapsehoiu pidajate majandustegevust. Seniste tervisekaitsenõuete asemel peavad lapsehoiuteenuse osutajad edaspidi vastama Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud lapsehoiu tervisekaitsenõuetele ning koostama riskianalüüsi käesolevas seaduses sätestatud korras. Eralapsehoiu pidaja tagab eralapsehoiu rahastamise. Omavalitsusüksus kehtestab eralasteaia ja eralapsehoiu rahastamise tingimused ja korra, arvestades käesolevas seaduses sätestatut.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond I: sotsiaalsed, demograafilised mõjud

Muudatusest mõjutatud sihtrühm valdkonnas

Eestis on kokku 85 492 ühe- kuni kuueaastast eelkooliealist last (Eesti Statistikaameti 1. jaanuari 2021. aasta andmed). Eestis on 386 eralapsehoidu (Majandustegevuse registri 2021. aasta andmed). Seega on muudatusest mõjutatud sihtrühm pigem väike.

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

<u>Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:</u>

Lapsehoidude tegevuslubadega seotud teave on edaspidi avalikustatud hariduse infosüsteemis, mis tähendab, et vanemad omavad suuremat kindlustunnet, et senine lapsehoid vastab alushariduse ja lapsehoiu seaduses kehtestatud kohustuslikele tingimustele. Senised lapsehoiuteenuse osutajad, kes otsustavad jätkata majandustegevust käesoleva seaduseelnõu alusel, peavad oma tegevuse käesoleva eelnõuga kooskõlla viima ning neid käsitatakse edaspidi, täpsemalt alates 1. detsembrist 2022.a, lapsehoiu pidajatena. See tähendab, et alushariduse tasemes tekib pooleteise- kuni kolmeaastaste laste osas täiendav regulatsioon, olenemata sellest, kas lapsehoiu pidaja on omavalitsusüksus või eraõiguslik isik. Samuti toimub edaspidi järelevalve lapsehoidude tegevuse üle.

Lapsehoiuteenust võimaldatakse Eesti Statistikameti ja S-veebi 2019. aasta andmetel 14%-le kahe- kuni kolmeaastastest lastest, nimetatud lapsehoiuteenuse pakkujaid peavad eelnõus kehtestatud muudatusega kohanema. Tulevikus võib muudatuse mõjul seniste lapsehoidude osakaal suureneda. Muudatus mõjutab positiivselt vanemaid, kelle lapsed on juba

lapsehoiuteenusel ning kelle teenuseosutaja vastab käesoleva eelnõus sätestatud tingimustele. Lapsehoidude ületulekuga seotud muudatused on ühekordsed.

Kuigi lapsehoidude pidamise tingimused on võrreldes lasteaedadega oluliselt leebemad, peavad senised teenuseosutajad hindama oma tegevuse jätkusuutlikust. Selleks antakse seaduse kohaselt üleminekuperiood, mille jooksul peavad senised teenuseosutajad oma tegevuse alushariduse ja lapsehoiu seaduse nõuetega kooskõlla viima. Lapsehoiuteenuse osutajad peavad sätestatud tähtajaks koostama nõuetele vastava riskianalüüsi ja lasteaia riikliku õppekava alusel lapsehoiu tegevuskava.

Kavandatava seaduse mõjul ühtlustuvad järelevalve põhimõtted lasteaedades ja lapsehoidudes. See loob vanemate jaoks vajaliku õigusliku selguse ning tagab kindlustunde ka lapsehoiu kvaliteedi suhtes. Lapsehoidudes käivad lapsed ja nende vanemad puutuvad muudatusega kokku ühekordselt lapsehoiu hindamissüsteemi täiustamisel. Negatiivset riski ei avaldu.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Kõrge risk seisneb selles, et käesoleva seaduseelnõu alusel ei saa edaspidi lapsehoidudena tegutseda alla 1,5-aastastele ja üle 3-aastastele lastele lapsehoiuteenust pakkuvad lapsehoiud. Madalaks saab hinnata võimalikku riski, et osades haridussüsteemi üle tulevates lapsehoidudes ei suudeta kaasa tulla eelnõus sätestatud muudatustega. Esimesel juhul tuleb osadel lapsehoiuteenuste pakkujatel oma tegevus muul õiguslikul alusel ümber korraldada või lõpetada. Teisel juhul tuleb lapsehoiul tegevus lõpetada. Kirjeldatu tõttu võib halveneda lastele ja vanematele lapsehoidude kättesaadavus. Teist riski aitab maandada piisav üleminekuaeg lapsehoidudele oma tegevuse kooskõlla viimiseks.

Kavandatava seaduse alusel on omavalitsusüksusel senisest parem võimalus täita talle seadusega pandud kohustust lasteaiakoha tagamisel, sest haridusvaldkond rikastub lapsehoidude võrra. Omavalitsusüksustel suureneb muudatuse tulemusena motivatsioon erasektorilt vastav teenus sisse osta, sest ka lapsehoiud toetavad eelnõu jõustumisel 1,5–3aastaste laste üldoskuste arengut alushariduse riiklikule õppekavale tuginedes ning on seeläbi senisest veel olulisemad partnerid kvaliteetse alushariduse tagamisel. Omavalitsuse üksustel on lasteaiakohtade tagamisel senisest paremad võimalused lähtuda kohalikest oludest ning laste ja perede vajadustest.

Muudatus tekitab teatava kvaliteediriski, sest lasteaiakohti asendatakse teatud piirkondades laialdaselt lapsehoiukohtadega. Lapsehoiul puudub aga eelnõu kohaselt kohustus tagada kõiki lapse arenguks vajalikke tingimusi lasteaedadega sarnases mahus, nt tugispetsialistide teenuseid. Vastavat riski on võimalik maandada koostöös omavalitsusüksusega ning tõstes lapsehoidude kvaliteeti läbi lapsehoidude tegevuslubade väljastamise, järelevalve- ja riskianalüüsi süsteemi arendamisega.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond II: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse üksuste korraldusele

Muudatusest mõjutatud sihtrühmad

Haridus- ja Teadusministeerium, Sotsiaalministeerium, Sotsiaalkindlustusamet, 79 omavalitsusüksust

Sihtrühmadele avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Lapsehoiuteenuse ja lasteaedadega seotud andmeid hoitakse käesoleval hetkel erinevates infosüsteemides. Lasteaia andmed on EHISes ja lapsehoiuteenusega seotud andmeid hoitakse S-veebis. Kavandatavas seaduses on lapsehoiud ja lasteaiad sõltumata omandivormist registreeritud hariduse infosüsteemis. Muudatuse elluviimiseks arendab Haridus- ja Teadusministeerium hariduse infosüsteemi ning ületulevate lapsehoidude tegevuslubade andmed kantakse majandustegevuse registrist üle hariduse infosüsteemi.

Muudatus vähendab omavalitsusüksuste, lasteaia ja lapsehoiu pidajate ning erinevate institutsioonide halduskoormust. Muudatus mõjutab Haridus- ja Teadusministeeriumi tegevust hariduse infosüsteemi arendamisel ühekordselt.

Muudatus mõjutab Sotsiaalministeeriumi ja Sotsiaalkindlustusametit vähesel määral, sest lapsehoiuteenusega seotud poliitikakujundamine ja seaduse rakendamine tuuakse edaspidi Haridus- ja Teadusministeeriumi vastutusalasse ning seetõttu väheneb poliitikakujundamise killustatus. Lapsehoiuteenuse osutajad, kes esitavad Sotsiaalkindlustusametile avalduse, et jätkavad majandustegevust käesoleva seaduseelnõu alusel lapsehoiu pidajatena, tuuakse üle Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusalasse ja kehtivad tegevuslubade andmed kantakse majandustegevuse registrist üle hariduse infosüsteemi. Kui isik ei teavita majandustegevuse jätkamisest, tunnistab Sotsiaalkindlustusamet tema tegevusloa kehtetuks 2023. aasta 1. septembril.

Võrreldes kehtivate regulatsioonidega laieneb Haridus- ja Teadusministeeriumi vastutus järelevalve läbiviimisel lisaks lasteaedadele ka senistele sotsiaalvaldkonnas tegutsenud lapsehoidudele, kes jätkavad tegevust käesoleva seaduse alusel. Lapsehoidude lisandumine haridusasutuste sihtrühma suurendab lasteaedade üle järelevalvet teostava Haridus- ja Teadusministeeriumi välishindamise mahtu ja vähendab seni lapsehoidude üle järelevalvet teostanud Sotsiaalministeeriumi järelevalve mahtu.

Sotsiaalministeerium kannab Haridus- ja Teadusministeeriumile täiendava kulu kompenseerimiseks üle rahalisi vahendeid 18 000 eurot tööjõukuludeks ja 2000 eurot töökohapõhisteks kuludeks aastas.

Kavandatavas seaduses ühtlustatakse lapsehoidude ja nende pidajate järelevalve põhimõtted, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi. Järelevalve keskendub võrdsetel alustel juurdepääsetavuse tagamisele ning lapsehoiu tegevuse korraldamise kvaliteedi ja tulemuslikkuse tagamisele.

Muudatus puudutab Haridus- ja Teadusministeeriumi järelevalve valdkonna tegevusi, kuivõrd Haridus- ja Teadusministeeriumi järelevalve läbiviimise pädevus laieneb käesoleva eelnõuga ka lapsehoidudele.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Muudatus võib Haridus- ja Teadusministeeriumile ja omavalitsusüksustele ajutiselt kaasa tuua suurema töökoormuse seoses lapsehoidude nõustamisega, lasteaedade tegevus- ja

koolituslubade muutumisega õppeõiguseks ning lapsehoidude uute lubade taotlemise ja väljastamisega.

Seoses lapsehoidude tegevuslubade ületoomisega ja edaspidiste andmete kandmisega hariduse infosüsteemi, tuleb arendada ja tõsta hariduse infosüsteemi võimekust. Nimetatu toob Haridus- ja Teadusministeeriumile kaasa täiendavaid rahalisi kulusid.

Kehtivad koolitus- ja tegevusload, mis on antud välja erakooliseaduse või koolieelse lasteasutuse seaduse alusel, jäävad kehtima ja pärast lapsehoiu nõuetega vastavusse viimist, loetakse need tegevuslubadeks, mis on antud alushariduse ja lapsehoiu seaduse alusel. Seaduses on riskide maandamiseks sätestatud üleminekukorraldus.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond III: majanduslik mõju: mõju ettevõtete tegevusele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm valdkonnas

386 lapsehoiuteenuse osutajat (Majandustegevuse registri 2021. aasta andmed)

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Seni on lapsehoidude regulatsioonides pööratud vähem tähelepanu lapse arengu toetamisele. SHSi alusel pakutava lapsehoiuteenuse eesmärk on toetada last kasvatava isiku toimetulekut või töötamist või vähendada lapse erivajadusest tulenevat hoolduskoormust. Eesmärgis ei ole ükski põhimõte seotud lapse arengu toetamisega.

Seega, võrreldes kehtiva SHSiga muutub lapsehoid käesoleva eelnõu alusel enam lapse arengut ja heaolu toetavaks. Kavandatavas eelnõus tagatakse 1,5- 3- aastaste laste hooldamine ja turvalisus ning lapse üldoskuste arengu toetamine tuginedes alushariduse riiklikule õppekavale. Nimetatud ülesande täitmiseks koostab lapsehoiu pidaja lapsehoiu tegevuskava. Võrreldes kehtiva SHSiga muutuvad lapsehoidude asutamise ja tegutsemise kohustuslikud tingimused.

Muudatus mõjutab lapsehoide ühekordselt tegevuskava koostamisel. Pikemaajalised positiivsed mõjud avalduvad lastele, seda tänu nende üldoskuste arengu sihipärasele toetamisele lapsehoius.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Kuna lapse üldoskuste toetamisega seonduvalt nõuded lapsehoidudele mõnevõrra suurenevad ning Haridus- ja Teadusministeeriumil on õigus teostada riiklikku järelevalvet lapsehoiu ja tema pidaja tegevuse õiguspärasuse, sh lapse üldoskuste arengu toetamise ning selle kvaliteedi üle, võib osa lapsehoidudest lõpetada tegevuse. Riski aitab maandada tegutsevate lapsehoidude tegevuslubade andmete sujuv ületoomine haridusvaldkonda ja tegutsevatele lapsehoidudele piisava üleminekuaja andmine tegevuse vastavusse viimiseks, sh tegevuskava koostamiseks.

7. Eelnõu rakendamisega seotud riigi ja omavalitsusüksuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Käesoleva eelnõuga kavandatud muudatused eeldavad omavalitsusüksuste ja eraõiguslike lapsehoiuteenuse osutajate töökorralduse muutmist.

Kuivõrd omavalitsusüksuste seniseid ülesandeid on seaduses täpsustatud ning uusi avalikke ülesandeid ei ole juurde tulnud või on need asendatud olemasolevate ülesannetega, mis on seadusest välja jäetud, siis kokkuvõttes omavalitsusüksustele olulist täiendavat kulu seaduse rakendamisega ei teki.

Haridus- ja Teadusministeerium analüüsis eelnõus omavalitsusüksustele kehtestatud ülesandeid. Kulu võib tekkida seoses alushariduse kättesaadavuse tagamisega, kuid nimetatud kulu saab vähendada erasektori parema kaasamisega lasteaiakohtade tagamisel.

Eelnõus täpsustatakse rühma moodustamise aluseid ning uue rakendusaktina kehtestatakse õpi- ja kasvukeskkonna nõuded. Õpi- ja kasvukeskkonna nõuded on võrreldes kehtiva regulatsiooniga paindlikumad. See tähendab, et kulude kokkuhoid võib tekkida uute nõuete rakendamise ja parema planeerimisega ning erasektori parema kaasamisega lasteaiakohtade tagamisel. Kulude kokkuhoiuks ei pea omavalitsusüksus tegema investeeringuid taristusse, vaid saab vastavalt nõudlusele tagada lasteaiakoha eraõiguslike isikute kaudu.

Tugiteenuste osutamisega ei teki täiendavaid kulusid, välja arvatud nende koordineerimisega seotud kulud, mida saab katta seniste tervishoiutöötajat käsitlevate sätete väljajätmisega. Huvitegevusega seotud kulu katab vanem. Lasteaia tegevuse korraldamisega on pidajatel võimalus korraldada lasteaiavõrku oluliselt ökonoomsemalt, näiteks võib asutada iga lasteaia asemel ühe mitmes kohas tegutseva asutuse, mida juhib üks direktor. See võimaldab juhtimiskulusid kokku hoida. Seejuures on aga oluline veenduda, et igas tegevuskohas on tagatud tulemuslik juhtimine. Samuti võib ühise asutusena tegutseva põhikooli ja lasteaia puhul moodustada ühise hoolekogu.

Lasteaia arengukava ja sisehindamisega seotud dokumentatsiooni ning menetlust on muudetud lihtsamaks, mistõttu võib eeldada aja kokkuhoidu nende koostamisel. Riskianalüüsi koostamise nõue sätestatakse edaspidi seaduses. Täiendav kulu võib tekkida kvalifikatsiooninõuete täitmisega, näiteks on edaspidi nõutav, et lasteaia direktoril oleks vähemalt magistrikraad ning abiõpetajal keskharidus ja pedagoogiline pädevus.

Eesti õppekeele kehtestamiseks alates lapse kolmeaastaseks saamisest toetatakse lasteaedu läbi riikliku projekti „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega rühmas ja üldhariduskoolis“. Selleks, et eestikeelne õpe lasteaias oleks kvaliteetne alates lapse kolmeaastaseks saamisest ning ka üldhariduskooli esimeses kooliastmes, parandatakse eesti keele õppe kvaliteeti läbi õpetajate professionaalsuse suurendamise, õppevahendite tagamise, koolituste teostamise ja rakendusuuringu läbiviimisega. 2022 – 2024 on kavandatud riiklik toetus lasteaia pidajatele eesti keele õppeks lasteaias, ulatuses 2,7 mln eurot aastas. Pilootprojekt aitab toetada eestikeelsete õpetajate professionaalsust rühmameeskonnas ja luua lastele lasteaias ja koolis eesti keele omandamiseks kvaliteetne õpi- ja kasvukeskkond. Lasteaedadesse ja koolidesse võetakse igasse projektis osalevasse rühma täiendavalt tööle eestikeelne õpetaja, kelle töötasu, täienduskoolitust ja õppevahendeid riiklikult toetatakse. Pilootprojekti tulemusel paraneb eesti keelest erineva emakeelega laste ja õpilaste eesti keele valdamise tase nii lasteaia, põhikooli kui ka gümnaasiumi lõpetajate seas.

Haridus- ja Teadusministeeriumis suureneb tööjõukulu seoses seaduse rakendamisega ning järelevalve teostamisega. Sotsiaalministeerium kannab Haridus- ja Teadusministeeriumile

täiendava kulu kompenseerimiseks üle rahalisi vahendeid ligikaudu 18 000 eurot tööjõukuludeks ja 2000 eurot töökoha põhisteks kuludeks aastas.

Eesti hariduse infosüsteemi tehnilise arendamise kulu seoses käesoleva eelnõu rakendamisega kaetakse Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvest. Osa funktsionaalsusi käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks on juba loodud.

Sotsiaalkindlustusametis väheneb tööjõukulu seoses lapsehoiuteenuse tegevuslubade väljastamisega ning järelevalve teostamisega.

8. Eelnõu rakendusaktid

8.1. Uued rakendusaktid

Alushariduse ja lapsehoiu seaduse alusel kehtestatakse järgmised uued rakendusaktid:

1) Vabariigi Valitsuse määrus „Lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded“ (lisa 1);
2) Vabariigi Valitsuse määrus “Tervisekaitsenõuded lapsehoidudele” (lisa 2);
3) Vabariigi Valitsuse määrus „Alushariduse riiklik õppekava“ (lisa 3).

8.2. Muudetavad rakendusaktid

Muudetavates määrustes tehakse eelkõige muudatusi seoses definitsioonide muutmisega. Kavandatavad muudatused on lisatud rakendusaktide kavandisse (lisa 4) ning muudatusi tuleb teha järgnevates õigusaktides:

1) Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri 11.12.2018 määrus nr 63 „Hoone energiatõhususe miinimumnõuded1“;
2) Haridus- ja teadusministri 10.07.2014 määrus nr 54 „Nõustamiskomisjonile taotluse esitamise tingimused ja kord“;
3) Haridus- ja teadusministri 29.10.2015 määrus nr 47 „„Tänapäevase õpikäsituse rakendamine ning kompetentsikeskuste arendamine Tallinna Ülikoolis ja Tartu Ülikoolis” elluviimiseks struktuuritoetuse andmise tingimused ja kord“;
4) Haridus- ja teadusministri 02.05.2016 määrus nr 16 „Koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide, gümnaasiumide, kutseõppeasutuste ja täienduskoolitusasutuste tegevusnäitajad“;
5) Haridus- ja teadusministri 29.07.2016 määrus nr 51 „Struktuuritoetuse andmise tingimused tööturul vajalike keelepädevuste arendamiseks“;
6) Haridus- ja teadusministri 08.02.2018 määrus nr 2 „Koolivälisele nõustamismeeskonnale soovituse andmiseks esitatavate andmete loetelu, taotluse esitamise ning koolivälise nõustamismeeskonna soovituse andmise tingimused ja kord“;
7) Haridus- ja teadusministri 21.02.2018 määrus nr 4 „Tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja teenuse rakendamise kord“;
8) Haridus- ja teadusministri 15.05.2018 määrus nr 16 „„Mitmekesine ja kvaliteetne haridus digitaalse õppevaraga” elluviimiseks struktuuritoetuse andmise tingimused ja kord“;
9) Haridus- ja teadusministri 16.08.2019 määrus nr 35 „Õpetajate koolituse raamnõuded“;
10) Maaeluministri 30.06.2017 määrus nr 51 „Koolikava toetus“;
11) Majandus- ja taristuministri 05.06.2015 määrus nr 58 „Hoone energiatõhususe arvutamise metoodika1“;
12) Regionaalministri 15.05.2008 määrus nr 3 „Meetme „Linnaliste piirkondade arendamine“ tingimused ja investeeringute kava koostamise kord“;

13) Riigihalduse ministri 13.01.2017 määrus nr 2 „Lasteaiahoonetes energiatõhususe ja taastuvenergia kasutuse edendamise toetuse kasutamise tingimused ja kord“;
14) Siseministri 03.03.2015 määrus nr 9 „Toetuse andmise tingimused meetmes „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng”“;
15) Sotsiaalministri 04.03.2002 määrus nr 42 „Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja müratasemе mõõtmise meetodid“;
16) Sotsiaalkaitseministri 30.01.2008 määrus nr 2 „Meetme „Lapsehoiukohtade loomine ja teenusepakkumise toetamine 0–7-aastastele lastele” ühikuhinna alusel toetuse andmise tingimused ja kord“;
17) Sotsiaalministri 15.01.2008 määrus nr 8 „Tervisekaitsenõuded toitlustamisele koolieelses lasteasutuses ja koolis“;
18) Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 määrus nr 265 „Eesti hariduse infosüsteemi asutamine ning põhimäärus“;
19) Vabariigi Valitsuse 14.12.2006 määrus nr 256 „Välislähetustasu ja abikaasatasu maksmise ning teenistuja kulude katmise kord“;
20) Vabariigi Valitsuse 15.03.2007 määrus nr 80 „Tervisekaitsenõuded ujulatele, basseinidele ja veekeskustele“;
21) Vabariigi Valitsuse 20.10.2011 määrus nr 136 „Laste liikluskasvatuse kord“;
22) Vabariigi Valitsuse 19.12.2012 määrus nr 115 „Ametniku pikaajalisse välislähetusse saatmise kord, lähetustasu lähtesummad ning lähetustasu arvutamise ja maksmise kord, lähetuskulude hüvitamise tingimused ja kord, hüvitatavate ravikulude loetelu, kaasasoleva perekonnaliikme eest välislähetustasu suurendamise ja maksmise kord ning abikaasatasu maksmise tingimused ja kord“;
23) Vabariigi Valitsuse 14.02.2013 määrus nr 27 „Testide andmekogu asutamine ja põhimäärus“;
24) Vabariigi Valitsuse 22.08.2013 määrus nr 125 „Haridustöötajate tööaeg“;
25) Vabariigi Valitsuse 06.02.2015 määrus nr 16 „Riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud toetusfondi vahendite jaotamise ja kasutamise tingimused ja kord“;
26) Vabariigi Valitsuse 08.01.2016 määrus nr 6 „Reguleeritud ametikohad ja kutsealad, mille puhul rakendatakse hoiatusmehhanismi[1]“.

8.3. Kehtetuks muutuvad rakendusaktid

Seoses koolieelse lasteasutuse seaduse kehtetuks tunnistamisega ning eelnõu rakendussätetega muutuvad kehtetuks järgmised õigusaktid:

1) Haridus- ja teadusministri 23.12.2010 määrus nr 78 „Lapse erilasteaeda või -rühma vastuvõtmise ning väljaarvamise alused ja kord“;
2) Haridus- ja teadusministri 31.08.2011 määrus nr 44 „Koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse alaste kohustuslike dokumentide loetelu ja nende täitmise kord“;
3) Haridus- ja teadusministri 11.09.2015 määrus 42 „Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseis“;
4) Haridus- ja teadusministri 15.12.2014 määrus nr 81 „Koolitusloa vorm“;
5) Haridusministri 26.08.2002 määrus nr 65 „Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“;
6) Haridus- ja teadusministri 13.08.2009 määrus nr 62 „Koolieelse lasteasutuse nõustamise tingimused ja kord sisehindamise küsimustes“;
7) Haridusministri 02.10.2002 määrus nr 69 „Pedagoogide atesteerimise tingimused ja kord“;
8) Sotsiaalministri 24.09.2010 määrus nr 61 „Tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale“;

9) Sotsiaalministri 12.03.2007 määrus nr 28 „Tervisekaitsenõuded lapsehoiuteenusele“;
10) Vabariigi Valitsuse 29.05.2008 määrus nr 87 „Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava“;
11) Vabariigi Valitsuse 31.01.2008 määrus nr 30 „Riigieelarvest koolieelsete lasteasutuste kohtade loomiseks ja renoveerimiseks, lasteasutuste õpikeskkonna arendamiseks ja lasteasutuste õpetajate palgavahenditeks toetuse eraldamise ning kasutamise tingimused ja kord ning toetuse saamise eelduseks oleva kohaliku omavalitsuse üksuse omaosaluse suurus ja nõuded omaosalusele“;
12) Vabariigi Valitsuse 06.10.2011 määrus nr 131 „Tervisekaitsenõuded koolieelse lasteasutuse maa-alale, hoonetele, ruumidele, sisustusele, sisekliimale ja korrashoiule“.

9. Eelnõu jõustumine

Käesolev eelnõu jõustub 2022. aasta 1. septembril.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

18. detsembril 2020 esitati eelnõu esimeseks kooskõlastamiseks ministeeriumidele ja arvamuse avaldamiseks Sotsiaalkindlustusametile, Terviseametile, Tervise Arengu Instituudile, Päästeametile, Eesti Alushariduse Ühendusele, Eesti Alushariduse Juhtide Ühendusele, Eesti Eralasteaedade Liidule, Eesti Haridustöötajate Liidule, Eesti Koolijuhtide Ühendusele, Eesti Lasteaednike Liidule, Eesti Lastekaitse Liidule, Eesti Lastevanemate Liidule, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Õpetajate Liidule, Eesti Lapsehoidjate Kutseliidule ja Eesti Lastehoidude Liidule.

Kooskõlastustabel on esitatud seletuskirja lisana.

3. jaanuaril 2022 esitatakse täiendatud eelnõu teiseks kooskõlastamiseks ministeeriumidele ja arvamuse avaldamiseks Sotsiaalkindlustusametile, Terviseametile, Tervise Arengu Instituudile, Päästeametile, Eesti Alushariduse Ühendusele, Eesti Alushariduse Juhtide Ühendusele, Eesti Eralasteaedade Liidule, Eesti Haridustöötajate Liidule, Eesti Koolijuhtide Ühendusele, Eesti Lasteaednike Liidule, Eesti Lastekaitse Liidule, Eesti Lastevanemate Liidule, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Õpetajate Liidule, Eesti Lapsehoidjate Kutseliidule, Eesti Lastehoidude Liidule, MTÜ-le Hea Algus, Eesti Eripedagoogide Liidule, Eesti Logopeedide Ühingule, Eesti Koolipsühholoogide Ühingule, Tallinna Ülikooli haridusteaduste instituudile ja Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudile.

Liina Kersna
haridus- ja teadusminister